

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ
ในเขตเทศบาลตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
Social Innovation Development Guidelines for Elderly Welfare Service Provision
in the Municipality of Na Thawi Nok Subdistrict, Na Thawi District, Songkhla Province

เสาวลักษณ์ ทวารานุรักษ์
Saovalak thavaraturux

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Minor Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration
Prince of Songkla University

2565

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ
ในเขตเทศบาลตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
Social Innovation Development Guidelines for Elderly Welfare Service Provision
in the Municipality of Na Thawi Nok Subdistrict, Na Thawi District, Songkhla Province

เสาวลักษณ์ ทวารานุรักษ์
Saovalak thavaranutux

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Minor Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration
Prince of Songkla University

2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อสารนิพนธ์   แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

ผู้เขียน   เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์

สาขาวิชา   รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะกรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร คุณวิจิต)

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร คุณวิจิต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้นำสารนิพนธ์ฉบับนี้
สำหรับการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา)
ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ชื่อสารนิพนธ์	แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา
ผู้เขียน	เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา โดยศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ใ้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักรวม 45 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก กลุ่มพนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รวมทั้งกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอกและกลุ่มประชาชนที่ดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งสองกลุ่มหลังนี้ถือเป็นผู้รับบริการ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การสรุปประเด็น และอภิปรายเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเริ่มต้นจากการประสานงานขอความร่วมมือกับทางอำเภอเพื่อขอคัดทะเบียนรายชื่อของผู้สูงอายุในพื้นที่ จากนั้นออกหนังสือแจ้งไปตามหมู่บ้านเพื่อให้ผู้สูงอายุมาลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยทางเทศบาลทำหน้าที่ประสานงานและคอยรักษาสិทธิให้กับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 2) ความต้องการของผู้รับบริการ ส่วนใหญ่มีความต้องการในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้สูงอายุที่มีอาการติดเตียงและเป็นโรคต่าง ๆ การสนับสนุนในเรื่องของกายอุปกรณ์ จำนวนเบี้ยยังชีพที่มีความต้องการให้เพิ่มงบประมาณ การส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องของการทำงานและการอบรมให้ความรู้ 3) ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่พบปัญหาในเรื่องของการที่ผู้สูงอายุย้ายไปอยู่นอกพื้นที่โดยไม่มี การแจ้งย้ายออกจากพื้นที่อย่างเป็นทางการ ส่งผลให้การติดตามและการสอบถามในเรื่องต่าง ๆ เป็นไปได้ค่อนข้างยาก ผลการวิจัยดังกล่าวได้นำไปใช้ในการจัดทำเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอกให้ดีขึ้นในอนาคตต่อไป

Minor Title Social Innovation Development Guidelines for Elderly Welfare Service Provision in the Municipality of Na Thawi Nok Subdistrict, Na Thawi District, Songkhla Province

Author Saovalak Thavaranurux

Major Program Public Administration

Academic Year 2021

ABSTRACT

The purposes of this study were to (1) study the Elderly Welfare Service Provision in the Municipality of Na Thawi Nok Subdistrict, Na Thawi District, Songkhla Province, (2) study the needs of service recipients, (3) explore the problems or obstacles faced by officers who performed the welfare service provision to the elderly, and (4) suggest guidelines for developing social innovations to improve the provision of welfare allowance to the elderly in the future. The qualitative research methodology was used in this study. The 45 key informants of this studies include the group of administrators and members of the Na Thawi Nok Subdistrict Municipality Council, municipal employees who are responsible for the work related to the elderly pension, elderly group aged 60 years and over who live in Na Thawi Nok Sub-District Municipality and people who take care of these elderly people. Purposive sampling method was used to identify information-rich informants. The research instrument employed was a semi-structured interview form. Data were then analyzed using content analysis.

The research results showed that: 1) The work of the officers in providing welfare for the elderly starts from coordinating with the district to request the registration of the names of the elderly in the area. Then, the officers issue a notice to the villages for the elderly to register for the elderly pension. The municipality is responsible for coordinating and maintaining the rights to receive the pension of the elderly in their area of responsibility. 2) The needs of most clients are the need for assistance for the elderly with bedridden conditions, various diseases, and orthopedic support. The need for the amount of subsistence allowance demands an increase in the budget. They also suggest for more support in terms of work and training. 3) Most of staff members responsible for providing welfare encountered problems regarding the move of some elders to the outside of the current areas

without an official notification of moving out of the area. As a result, follow-up and inquiries are quite difficult. Based on these findings, recommendations and guidelines for better providing welfare for the elderly in Na Thawi Nok Subdistrict Municipality are provided.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา” สำเร็จลงได้ด้วย ความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งมาโดยตลอด โดยเฉพาะ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สมพร คุณวิจิต อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่ได้ให้คำแนะนำในการ ศึกษาวิจัยเรื่องนี้มาโดยตลอดส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความ กรุณาของท่านและต้องการขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

การศึกษานี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดความร่วมมือจากผู้มีพระคุณต่อไปนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา ที่ให้ความร่วมมือในการ สัมภาษณ์แบบสอบถาม รวมถึงผู้บริหารท้องถิ่นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงาน ส่วนตำบล ผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของเทศบาล ตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ซึ่งทุกท่านที่กล่าวมาได้ให้ความช่วยเหลือจนทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วนและ ได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา ในการ พัฒนาและปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาต้อง ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญ	(7)
รายการภาพประกอบ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัย	3
วัตถุประสงค์	3
ความสำคัญและประโยชน์ของงานวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคม	7
แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม	10
แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	18
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัด สวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในประเทศไทย	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
กรอบแนวคิดการวิจัย	46
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	47
รูปแบบของการวิจัย	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
ประเภทของข้อมูล	50
เครื่องมือในการวิจัย	50
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	54
ส่วนที่ 1 บริบทชุมชนที่ศึกษา	55
ส่วนที่ 2 การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาล ตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน	60
ส่วนที่ 3 ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแล ผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทาง การปรับปรุง	75
ส่วนที่ 4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ งานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิว นอก และแนวทางการปรับปรุง	81
ส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก และแก้ไขปัญหา/ อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงาน	87
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	92
สรุปผลการวิจัย	93
อภิปรายผลการวิจัย	104
ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม	111
นุคลานุกรม	115
ภาคผนวก	119
ภาคผนวก ก แนวสัมภาษณ์/ข้อคำถาม	120
ภาคผนวก ข ภาพการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล	127
ประวัติผู้เขียน	134

รายการภาพประกอบ

	หน้า	
ภาพประกอบที่ 1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	46
ภาพประกอบที่ 2	ภาพสำนักงานเทศบาลตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา	60
ภาพประกอบที่ 3	ภาพการสัมภาษณ์กลุ่มคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา	65
ภาพประกอบที่ 4	ภาพการสัมภาษณ์กลุ่มคณะเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา	65
ภาพประกอบที่ 5	ภาพตัวอย่างเอกสารการรายงานผลการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา	70
ภาพประกอบที่ 6	ภาพขั้นตอนการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา	71
ภาพประกอบที่ 7	ภาพการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป และอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวีนอก	74
ภาพประกอบที่ 8	ภาพการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป และอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวีนอก	86
ภาพประกอบที่ 9	ภาพแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวีนอก ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ	91

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้สูงอายุหรือผู้สูงวัย ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมและประเทศชาติ เป็นต้นทุนทางสังคมที่มีค่ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยที่นับถือผู้สูงอายุในฐานะผู้มีประสบการณ์ อาน้ำร้อนมาก่อน และผู้เป็นสังฆมภูมิปัญญาของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เพื่อสืบทอดถึงบุคคลรุ่นหลัง ๆ นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังเปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของลูกหลานที่คอยให้ความอบอุ่น คำแนะนำสั่งสอนแก่บุคคลรุ่นหลังในครอบครัว อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ตลอดจนความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ เทคโนโลยีด้านการแพทย์และการสาธารณสุขในปัจจุบันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ได้มีส่วนทำให้ประชากรไทยมีอัตราการเจริญพันธุ์ลดลงและประชากรมีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในเรื่องการวางแผนครอบครัว รวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้ประชากรมีอายุยืนมากขึ้น (เสนอ อินทรสุขศรี, 2554) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้กำลังนำประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตประชากรโดยตรงทั้งในส่วนของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และประชากรวัยแรงงานที่ต้องแบกรับภาระการเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพควบคู่กับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ต่อไป (ชัยภัทร เกษมณี, 2552)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีความพยายามในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ในลักษณะสังคมสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ แต่ข้อเท็จจริงคือการบริการสวัสดิการสังคมพื้นฐานของรัฐในลักษณะดังกล่าวมีอยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการให้บริการผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการจัดสวัสดิการโดยภาครัฐในปัจจุบันต้องใช้งบประมาณในการช่วยเหลือผู้สูงอายุถึงปีละ 1,148.7 ล้านบาท และเพิ่มเติมงบประมาณสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปี พ.ศ.2543 เป็นเงิน 1,440 ล้านบาท ทำให้สามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะยากลำบากได้ประมาณ 400,000 คน ในขณะที่มีผู้สูงอายุที่อยู่ในเกณฑ์ดังกล่าวมีประมาณ 1 ล้านคน ดังนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวนโยบายในการจัดสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศได้อย่างมีคุณภาพ เพราะถ้าคนในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีก็ย่อมส่งผลให้ประเทศมีความมั่นคงและพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน (ชัยภัทร เกษมณี, 2552)

สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุนับเป็นภาระหน้าที่หนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) ที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานครและเทศบาลเมืองพัทยา มีอำนาจหน้าที่ในการสังคม สงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นการกล่าวถึงการ สังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมไว้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอยู่ใกล้ชิดประชาชนและชุมชน และมีความเข้าใจ วัฒนธรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมได้อย่างถูกต้องและทั่วถึง อันเป็นการกระจาย โอกาสให้กับประชาชนผู้ด้อยโอกาสสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ซึ่งแนวทางการ จัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ในที่นี้กล่าวถึง กลุ่มเด็ก ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 ปี เยาวชนที่มีอายุเกิน 18 - 25 ปี ผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ คนยากจน คนเร่ร่อนคนพิการ และผู้สูงอายุ ที่อยู่ใน ภาวะยากลำบาก ผู้ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ รวมทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการ ยุติธรรม ทุกวัยที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ตลอดจนผู้สูงอายุซึ่งมีอายุเกิน 60 ปี ขึ้นไป และ สำหรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยเฉพาะได้เริ่มต้น อย่างเป็นทางการ เมื่อรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน(เบี้ยยังชีพ) พ.ศ. 2536 เพื่อให้เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เดือนละ 200 บาท นับเป็นจุดเริ่มต้นในการจัด สวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ในปัจจุบันผู้สูงอายุจะได้รับเบี้ยยัง ชีพผู้สูงอายุ จำนวน 600 - 1,000 บาท และผู้พิการได้รับเบี้ยความพิการจำนวน 800 บาท และ 1,000 บาท

ดังนั้นการจัดสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนั้น การมีส่วนร่วมของ ประชาชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องให้ความ ร่วมมือ ประชาชนและผู้สูงอายุต้องเป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการของตน ส่วนชุมชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นฝ่ายสนับสนุนให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการจัดบริการ ดำเนินงานต่าง ๆ ที่มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตดังกล่าว บทบาทของชุมชนและองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นได้มีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัจจัยความ พร้อมด้านทรัพยากรและทุนทางสังคมมากมาย ดังนั้นการพัฒนารูปแบบท้องถิ่นในการดูแล ผู้สูงอายุในอนาคตนั้นควรมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุเป็นหลักของการพัฒนา เปลี่ยนสภาพจากผู้รับเป็นผู้ คิด ทำและรับผลประโยชน์เอง ทำให้ผู้สูงอายุเป็นผู้มีคุณค่า ศักดิ์ศรี และเป็นภูมิปัญญาของ สังคมไทยต่อไป (บาว นาค, 2552)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทิวนอกให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

1.2 คำถามวิจัย

การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน มีการดำเนินงานอย่างไร ผู้รับบริการมีความต้องการอย่างไร ผู้ปฏิบัติงานมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานอย่างไร และแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติ หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้รับบริการ
3. เพื่อศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้ปฏิบัติงาน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอกที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานได้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาพรวมขึ้นได้

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของงานวิจัย

1. ได้ทราบถึงการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน
2. ได้ข้อมูลความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุและแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้รับบริการ
3. ได้ข้อมูลปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอกและแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้ปฏิบัติงาน
4. สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอกให้ได้รับประโยชน์สูงสุด

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคม และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี่ยงชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจ่ายเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุข ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย และด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ

1.5.2 ขอบเขตประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ กลุ่มคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก กลุ่มพนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี่ยงชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก กลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ณ เดือน กันยายน 2563 จำนวน 10,466 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา จำนวน 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน ดังนี้

2.1 กลุ่มคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก จำนวน 4 คน

2.2 กลุ่มพนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก จำนวน 2 คน

2.3 กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก หมู่บ้านละ 2 คน รวมจำนวน 26 คน

2.4 กลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาล ตำบลนาทวินอก จำนวน 13 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน รวมจำนวน 13 คน

1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัย คือ เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา มีหมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบล จำนวน 13 หมู่บ้าน จำนวนหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก เต็มทั้งหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) หมู่ที่ 2 บ้านพลีเหนือ 2) หมู่ที่ 3 บ้านพลีใต้ 3) หมู่ที่ 7 บ้านเคลียง 4) หมู่ที่ 8 บ้านซองใต้ 5) หมู่ที่ 9 บ้านซองเหนือ 6) หมู่ที่ 10 บ้านวังใหญ่ 7) หมู่ที่ 11 บ้านปลายรำ 8) หมู่ที่ 12 บ้านถ้ำล่อง 9) หมู่ที่ 13 บ้านคลองทุเรียน 10) หมู่ที่ 15 บ้านป่าจี้เหล็ก 11) หมู่ที่ 16 บ้านคลองพน และ 12) หมู่ที่ 17 บ้านไทรงาม

1.5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้สูงวัย หมายถึง ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีสัญชาติไทย และอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

2. ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีสัญชาติไทย และอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

3. การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัย หมายถึง การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในเรื่องการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุข การให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย และการจัดกิจกรรมนันทนาการของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

4. นวัตกรรมสังคม หมายถึง แนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัย ในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัด

สงขลา โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งนี้นวัตกรรมดังกล่าวอาจเป็นแนวคิดหรือแนวทางการบริหารจัดการใหม่ วิธีการดำเนินงานใหม่ หรือระบบเทคโนโลยีใหม่ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาบริการสาธารณะด้านสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ดีขึ้น โดยนวัตกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งสร้างสรรค์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุนทางสังคมในภาคส่วนต่าง ๆ ด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

5. ผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพ หมายถึง ผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ที่จะมีสิทธิรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2552 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561 ได้แก่ ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใด จากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญ ผู้รับเบี้ยยังชีพตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย หรือกรุงเทพมหานคร ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ที่ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน รายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็นประจำ และเป็นผู้ที่สำเนาทะเบียนบ้านอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและนำมาประกอบหรืออ้างอิงในการทำวิจัย โดยมีหัวข้อที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม
3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
4. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในประเทศไทย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคม

1.1 นวัตกรรมทางสังคม

กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ (2555) ได้กล่าวถึงคำจำกัดความของนวัตกรรมทางสังคม คือ วิธีการ หลักการ แนวความคิดและโครงสร้างที่เป็นที่ต้องการของสังคม อาทิ ระบบการศึกษา การพัฒนาชุมชนและสุขภาพ รวมไปถึงการเสริมสร้างสังคมที่มีอารยธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่ง นวัตกรรมทางสังคม คือ นวัตกรรมใหม่ทางความคิดที่พัฒนาสังคมและช่วยเสริมสร้างความสามารถทางสังคม (Caulier-Grice, 2010) ทั้งนี้ นวัตกรรมทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน โครงสร้างขององค์กรและระบบขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน (Edgington, 2010) เช่น การให้สินเชื่อแก่องค์กรที่ทำกิจกรรมเพื่อสังคม การศึกษาทางไกล การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบายของรัฐบาลโดยสรุปแล้วนวัตกรรมทางสังคมจะแสดงถึงรูปแบบของการสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การปฏิรูปสถาบันหน่วยงานหรือนโยบายใหม่ ๆ

กฤตเมธ บุญนุ่น (2560) ได้กล่าวไว้ว่า นวัตกรรมทางสังคม คือ กระบวนการทางความคิด นโยบายและแนวทางในการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาความสามารถทางสังคม ทั้งขององค์กร ปัจเจกบุคคล หรือแม้แต่ของรัฐบาลภายใต้กระบวนการพัฒนาที่

ก่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การสร้างสรรคคุณภาพชีวิตในชุมชนและสังคมไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้องค์การที่นำเสนอผลงานของนวัตกรรมทางสังคมจะเป็นหน่วยงานที่ไม่หวังผลกำไรแตกต่างกับนวัตกรรมทางธุรกิจที่มุ่งหวังผลกำไรเป็นที่ตั้ง สำหรับการเข้าถึงองค์ความรู้เพื่อการสร้างนวัตกรรมทางสังคมนั้นมีด้วยกัน 3 เส้นทาง คือ 1) เป็นการเลียนแบบนวัตกรรม 2) เป็นรูปแบบของการทดลองซ้ำ การใช้ซ้ำ การผลิตซ้ำและได้รับการยอมรับในระดับหนึ่งขององค์กร หรือเกิดจากการศึกษาและพัฒนาในกระบวนการทางการวิจัยนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางสังคมให้เป็นที่ยอมรับขององค์กร 3) เป็นการนำความรู้มาผลิตสร้างนวัตกรรมทางสังคม โดยอาจจะเกิดขึ้นจากสาขาวิชาการต่าง ๆ และทั้ง 3 เส้นทางนำไปสู่กระบวนการผลิตเพื่อสร้างนวัตกรรมทางสังคม 4 ขั้นตอนคือ การวินิจฉัยออกแบบและพัฒนาการดำเนินงานนวัตกรรมให้สืบเนื่อง การขยายขนาดเผยแพร่ เชื่อมต่อ การสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้การนำนวัตกรรมทางสังคมไปใช้จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรพัฒนาสังคมสู่การพัฒนา นวัตกรรมอันนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางสังคมที่ทันต่อสถานการณ์และปัญหาสังคมในปัจจุบัน

Taylor (1959 อ้างถึงในซานนท์ โกมลมาลย์, 2561) ได้สังเคราะห์ประเภทของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ระดับ (ระดับน้อย - ระดับมาก) โดยที่กำหนดให้ความคิดสร้างสรรค์ระดับสูงสุด คือ ประเภทการสร้างนวัตกรรม (Innovation) เช่น ทฤษฎีใหม่ การประดิษฐ์ใหม่ เป็นต้น คำว่า“นวัตกรรม” นี้ มักถูกนำไปใช้เป็นตัวแทนของความแปลกใหม่แตกต่างหรือไม่เหมือนใครอันเป็นผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ อีกทั้งยังให้ความหมายไปในเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสังคม อย่างไรก็ตามเวลาต่อมา นวัตกรรมถูกขยายความเข้าใจและความสำคัญไปสู่สังคม โดยให้เหตุผลว่า นวัตกรรมทางสังคมสามารถอยู่ในฐานะยุทธศาสตร์ ชุดความคิด หรือแนวคิดใหม่ ๆ ที่มุ่งตอบสนองต่อความต้องการทางสังคม นวัตกรรมทางสังคมเป็นการนำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมเป็นสำคัญ ตัวแสดงหรือผู้มีบทบาทในการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมจึงอาจเป็นรัฐบาล องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร มูลนิธิต่าง ๆ ประชาชน รวมถึงภาคธุรกิจเองก็ได้ ขณะเดียวกันหัวใจในความสำเร็จของนวัตกรรมทางสังคมไม่ได้อยู่ที่การสร้างผลกำไร แต่เป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคม โดยอาศัยทรัพยากรที่มีความหลากหลาย (Lundström and Zhou, 2016)

Fujisawa, Yoshikazu et al. (2015) เห็นว่า นวัตกรรมทางสังคมถูกนำไปใช้อธิบายถึงปรากฏการณ์ทางสังคมในหลากหลายกรณี ทั้งในด้านการเมืองและการบริหารงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ การเคลื่อนไหวทางสังคม เรื่อยไปจนถึงกิจการเพื่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ

1.2 ความแตกต่างระหว่างนวัตกรรมทางธุรกิจและนวัตกรรมทางสังคม

นวัตกรรมทางธุรกิจเป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหากำไรหรือการสร้างความคิดใหม่เพื่อที่จะนำไปสู่ผลกำไรทางธุรกิจ ซึ่งส่วนมากประกอบด้วยนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางองค์กร ซึ่งรวมถึงยุทธวิธีการบริหารบริษัท โดยนวัตกรรมทางธุรกิจจะเน้นเรื่องการปรับปรุงประสิทธิภาพของบริษัท ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งกับบริษัทเองรวมไปถึงผู้บริโภคและบริษัทคู่แข่งผ่านทาง innovation spillovers (Pol & Ville, 2009 อ้างถึงในชานนท์ โกมลมาลย์, 2561) ในขณะเดียวกัน คำจำกัดความของนวัตกรรมทางสังคมยังค่อนข้างหลากหลายและกำกวมแต่ส่วนมากแล้วนวัตกรรมทางสังคมจะรวมถึงนวัตกรรมทั้งหลายที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชากร ทั้งนี้ในชีวิตประจำวันจะสามารถพบเห็นนวัตกรรมทางสังคมได้ชัดเจนมากขึ้นผ่านทาง การปรับตัวโครงสร้างองค์กร เนื่องจากโครงสร้างองค์กรแบบเก่าไม่เหมาะสมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จึงกล่าวได้ว่านวัตกรรมทางธุรกิจนั้นสามารถนำไปสู่นวัตกรรมทางสังคมในลำดับต่อไป โดยส่วนมากนวัตกรรมทางสังคมจะคาบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสถาบัน การปรับปรุงสาธารณูปโภค หรืองานบริการสังคมที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่านวัตกรรมทางธุรกิจนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นนวัตกรรมทางสังคมเสมอไป อาทิ นวัตกรรมหนึ่งให้ผลกำไรทางธุรกิจแต่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน เป็นต้น ในทางกลับกันนวัตกรรมทางสังคมนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นนวัตกรรมทางธุรกิจที่มุ่งเน้นแต่ผลกำไร อาทิ โครงการ Clean Up the World ของ The United Nations Environmental Program ซึ่งเป็นโครงการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีอาสาสมัครเกินกว่า 35 ล้านคนจาก 120 ประเทศทั่วโลก การศึกษานี้จะเน้นถึงความสำคัญของผลของนวัตกรรมทางสังคมที่ช่วยเพิ่มศักยภาพของรัฐบาล ผ่านทางการปรับปรุงโครงสร้างที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชากร และการมีชีวิตของประชาชน และความสำคัญของผลของนวัตกรรมทางสังคมที่มีต่ออัตราการเข้าศึกษาที่ส่งผลต่อระดับมลพิษทางสิ่งแวดล้อม (ชานนท์ โกมลมาลย์, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า นวัตกรรมทางธุรกิจเป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหากำไรหรือการสร้างความคิดใหม่เพื่อที่จะนำไปสู่ผลกำไรทางธุรกิจ นวัตกรรมทางสังคมจะคาบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสถาบัน การปรับปรุงสาธารณูปโภค หรืองานบริการสังคมที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

2.1 ความหมายของสวัสดิการสังคม

Turner (1974 อ้างถึงใน วันทนีย์ วาสิกะสิน, 2553) ให้นิยามคำว่า “สวัสดิการสังคม” ว่าเป็นความพยายามส่งเสริมให้ประชาชนมีมาตรฐานความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานที่มั่นคง โดยครอบคลุมการบริการกับบุคคลและชุมชนในลักษณะการพัฒนาสังคม และการเสริมสร้างให้บุคคลสามารถเผชิญกับสภาพปัญหาทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคมตลอดจนการพยายามขจัดสถานะที่พึ่งตนเองไม่ได้ของประชาชนให้หมดไป

Fridlander and Apte (1980 อ้างถึงใน วันทนีย์ วาสิกะสิน, 2553) อธิบายว่า “สวัสดิการสังคม” เป็นระเบียบ นโยบาย ผลประโยชน์และบริการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการจัดบริการต่าง ๆ เป็นไปโดยสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เป็นที่ยอมรับว่าสวัสดิการสังคมเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและถาวร เปลี่ยนแปลงจากสถานะที่เคยยากลำบากไปสู่สิ่งที่คาดหวังว่าดีกว่า รวมไปถึงความอุดมสมบูรณ์ในที่สุด

นันทินี ทรัพย์ศิริ และคณะ (2550) ให้ความหมายคำว่า สวัสดิการสังคม ว่าหมายถึงสถานะความเป็นอยู่ของคนในสังคม ซึ่งได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริมเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของความจำเป็นที่จะอยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียมเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์ (2550) ให้ความหมายของ “สวัสดิการสังคม” คือ การกินดีอยู่ดี มีสุข และมีสิทธิ ดังนั้นจุดหมายปลายทางของการจัดสวัสดิการ คือ การทำให้ทุกคนในสังคมได้รับสิทธิพื้นฐานทางสังคมตามมาตรฐานสากล

ปัทมาวดี โพนนุกูล ชูชุกิ (2552) ให้ความหมายคำว่า สวัสดิการสังคม (Social Welfare) ในทางเศรษฐศาสตร์ว่า “สวัสดิการ” หมายถึง ความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) พิจารณาจากอรรถประโยชน์ (Utility) หรือความพอใจของประชาชน “สวัสดิการ” ในทางเศรษฐศาสตร์จึงถูกนิยามในลักษณะที่เป็น “เป้าหมาย” ของสังคม คือ การอยู่ดีกินดีของสมาชิกในสังคมส่วน “วิธีการ” ให้ได้มาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดี เช่น กิจกรรมของตลาด กิจกรรมการสงเคราะห์ การจ่ายเงินสงเคราะห์ การสนับสนุนและโครงการต่าง ๆ โดยรัฐไม่ใช่ “สวัสดิการ” โดยตัวมันเอง แต่เป็น “บริการ” ซึ่งเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่ “สวัสดิการ” คือ ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน

ระพีพรรณ คำหอม (2554) ให้ความหมายของสวัสดิการสังคมตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. เกณฑ์คุณภาพชีวิตที่ดี หรือการกินดีอยู่ดี (Quality of Life or Well-being) ควบคู่กับการใช้นโยบายทางสังคม เพื่อสร้างระบบบริการสังคมอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การสร้างความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงทางสังคมโดยรวม

2. เกณฑ์สวัสดิการสังคมเป็นวัตถุประสงค์ (Aims) ซึ่งความหมายนี้เชื่อว่าสวัสดิการสังคมเป็นเป้าหมายการทำงาน เพื่อใช้งานสวัสดิการสังคมเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมโดยรวม

3. เกณฑ์ความหมายเฉพาะเจาะจงในรูปของโครงการหรือกิจกรรมหรือบริการ

4. เกณฑ์สวัสดิการสังคมเป็นสถาบันทางสังคม

5. เกณฑ์สวัสดิการสังคมเป็นสิทธิและความเท่าเทียมของคนทุกคนในสังคม

กล่าวโดยสรุป สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดสรร และจัดการบริการสังคมในลักษณะของโครงการหรือบริการต่าง ๆ ให้กับทุกคนในสังคม ภายใต้หลักสิทธิความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม การพัฒนาสังคมโดยรวม รวมทั้งการสร้างระบบความมั่นคงของมนุษย์และสังคมระยะยาว เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคมให้ได้รับสิทธิพื้นฐานทางสังคมตามมาตรฐานสากล

2.2 องค์ประกอบของการจัดสวัสดิการสังคม

ระพีพรรณ คำหอม (2554) ได้แบ่งองค์ประกอบของการจัดสวัสดิการสังคม ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะกว้างและลักษณะแคบ ดังนี้

1. องค์ประกอบของการจัดสวัสดิการสังคมลักษณะกว้างมีขอบเขตหรือสาขาที่ครอบคลุมมิติการใช้ชีวิตของคนทุกคน แบ่งเป็น 7 ด้าน คือ

1.1 การศึกษา (Education)

1.2 สุขภาพอนามัย (Health)

1.3 ที่อยู่อาศัย (Housing)

1.4 การทำงานและการมีรายได้ (Employment and Income Maintenance)

1.5 นันทนาการ (Recreation)

1.6 กระบวนการยุติธรรม (Social Justice)

1.7 บริการสังคม (Social Services / Human Services)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 (อ้างถึงใน ระพีพรรณ คำหอม, 2554) ได้กล่าวถึง ขอบเขตการจัดสวัสดิการสังคมและลักษณะหรือรูปแบบ และวิธีการในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมไว้ในหมวด 1 แนวทางการจัดสวัสดิการสังคม ในมาตรา 3 และมาตรา 5 โดยสรุปได้ว่า ขอบเขต สาขาที่เกี่ยวข้องกับแนวการจัดสวัสดิการสังคมตามความจำเป็นและเหมาะสมมี 7 ด้าน คือ

1. การศึกษา
2. สุขภาพอนามัย
3. ที่อยู่อาศัย
4. การทำงานและการมีรายได้ (การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ)
5. นันทนาการ
6. กระบวนการยุติธรรม
7. บริการสังคมทั่วไป

2. องค์ประกอบของการจัดสวัสดิการสังคมลักษณะแคบ เน้นเชิงระบบจำกัดขอบเขตการจัดสวัสดิการโดยรวม โดยรัฐจะเลือกทำในขอบเขตสาขาการจัดสวัสดิการสังคมจาก 7 สาขา ในลักษณะของโครงการเฉพาะ เพื่อตอบสนองกับความต้องการของประชาชนในสถานการณ์ที่จำเป็น โดยทั่วไปจะขึ้นกับนโยบายทางสังคมที่รัฐบาลสนใจ เน้นการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคม การลงทุนในโครงการที่เอื้อสิทธิประโยชน์กับประชาชนส่วนใหญ่ การจัดสวัสดิการสังคม ลักษณะแคบมักจะกำหนดตามพระราชบัญญัติความมั่นคงทางสังคมของสหรัฐอเมริกา (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา, 2560)

องค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมในลักษณะแคบตามพระราชบัญญัติความมั่นคงทางสังคมของสหรัฐอเมริกา แบ่งเป็น 3 บริการ ได้แก่ (วันทนีส์ วาสิกะสิน , 2553)

1. บริการการประกันสังคม (Social Insurance)
2. บริการการช่วยเหลือประชาชน/บริการประชาสงเคราะห์ (Public Assistance) โดยในปัจจุบันมีการใช้คำว่าช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance)
3. บริการทางสังคม (Social Services)

สำหรับบริการทั้ง 3 ชนิด ดังกล่าวในประเทศไทยมีสาระสำคัญโดยสรุป คือ บริการการประกันสังคม (Social Insurance) บริการการช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance) และบริการการบริการสังคม (Social Services)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

คำว่า “สวัสดิการสังคม” เป็นความพยายามส่งเสริมให้ประชาชนมีมาตรฐานความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานที่มั่นคง โดยครอบคลุมการบริการกับบุคคลและชุมชนในลักษณะการพัฒนาสังคม และการเสริมสร้างให้บุคคลสามารถเผชิญกับสภาพปัญหาร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการพยายามจัดสถานะที่พึงตนเองไม่ได้ของประชาชนให้หมดไป (นันทนา อยู่สบาย, 2557 อ้างถึงใน พระมหาไพสิฐ อภิชาโนและปิยะธิดา อภัยภักดิ์, 2561) โดยองค์ประกอบของงาน

สวัสดิการสังคม โดยทั่วไปมีองค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมในลักษณะกว้างแบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) การศึกษา 2) สุขภาพอนามัย 3) ที่อยู่อาศัย 4) การทำงานและการมีรายได้ 5) ความมั่นคงทางสังคม 6) บริการสังคม และ 7) นันทนาการ (ระพีพรรณ คำหอมกุล, 2554)

ณัฐธยาน์ ระโส (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเป็น เรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย ต้องได้รับการขั้นพื้นฐานที่ จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ในอดีตการดูแลคุ้มครองสมาชิกของสังคมเป็นบทบาทหน้าที่ของสถาบัน ครอบครัว ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกที่สำคัญต่อการสร้างระบบความมั่นคงของมนุษย์และสังคม ระบบการดูแลสมาชิกในครอบครัว จึงขึ้นอยู่กับระบบฐานะของครอบครัวนั้น ๆ ถ้าระบบ ครอบครัวใดไม่สามารถทำหน้าที่เบื้องต้นได้ ระบบสนับสนุนทางสังคม รองลงมาคือ ระบบเครือข่าย ญาติ ระบบเพื่อนบ้าน ระบบชุมชนก็จะทำหน้าที่ให้การดูแล สงเคราะห์แบบชั่วคราว ในขณะที่ องค์การภาครัฐจะเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบก็ต่อเมื่อระบบสนับสนุนทางสังคมที่ใกล้ตัวของบุคคล นั้นไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ หน้าที่สำคัญของรัฐอีกประการหนึ่ง คือ การดูแลรับผิดชอบให้ ประชาชนที่เดือดร้อนให้ได้รับการสังคมขั้นพื้นฐานหรือบริการสวัสดิการสังคมจากรัฐ ฉะนั้น สิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ (Civil Right) ก็ควรจะได้รับการขั้นพื้นฐานที่ จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของรัฐ รัฐในฐานะผู้ปกครองที่มีอำนาจซึ่งมีหน้าที่โดยชอบธรรมที่จะ จัดสรรทรัพยากรให้กับประชาชน ดูแลทุกข์และสุขของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตาม อรรถภาพของตน

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544) ได้กล่าวถึงขอบเขตครอบคลุมลักษณะงานสวัสดิการสังคมมี ดังนี้

1. การประกันสังคม เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตและ คุ้มครองลูกจ้าง ให้ประโยชน์ทดแทนกรณีเจ็บป่วยหรือประสบอันตรายทุพพลภาพ เสียชีวิต อัน มิใช่เนื่องมาจากการทำงาน การคลอดบุตร การประกันกรณีชราภาพและการสงเคราะห์ บุตรของ ลูกจ้าง โดยรัฐได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายให้ความคุ้มครอง

2. การช่วยเหลือสาธารณะ เป็นบริการที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ผู้ยากไร้ ผู้ที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นลักษณะการสงเคราะห์แบบให้เปล่า ใน รูปของเงิน สิ่งของ การให้คำปรึกษาแนะนำและบริการต่าง ๆ

3. บริการสังคม เป็นบริการที่จัดขึ้นโดยภาครัฐและเอกชนเพื่อตอบสนองความต้องการ ของประชาชน แบ่งลักษณะบริการเป็น 6 ประเภท ได้แก่

3.1 สุขภาพอนามัย เป็นบริการด้านสุขภาพอนามัยและการสาธารณสุข โภชนาการ และมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกัน แก้ไขและฟื้นฟูสุขภาพของประชาชน

3.2 การศึกษา เป็นบริการที่จัดให้สำหรับประชาชนทุกคนที่อย่างน้อย ต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับจากรัฐและบริการด้านการศึกษานี้มีทั้งการศึกษาในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

3.3 ที่อยู่อาศัย เป็นบริการที่รัฐจัดการและดูแลด้านที่อยู่อาศัยให้กับ ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีรายได้น้อย

3.4 การมีงานทำและมีรายได้เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำคุ้มครองการทำงานรายได้และประกันสังคม

3.5 การบริการสังคมเป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ในด้านการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.6 นันทนาการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าสวัสดิการสังคม หมายถึง การให้บริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตแก่ประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ เพื่อสร้างความมั่นคงบริการสังคมขั้นพื้นฐานหรือบริการสวัสดิการสังคมจากรัฐ

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนภาครัฐ

ชวงส์ ฉายะบุตร (2536 อ้างถึงใน ชนะดา วีระพันธ์, 2555) ได้เสนอหลักการให้บริการครบวงจรหรือการพัฒนาการให้บริการในเชิงรุกว่าจะต้องเป็นไปตามหลักการซึ่งอาจเรียกง่าย ๆ ว่าหลักPackage Service คือ ยึดการตอบสนองความต้องการจำเป็นของประชาชนเป้าหมาย การบริการของรัฐในเชิงรับจะเน้นการให้บริการตามระเบียบแบบแผนและมีลักษณะที่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการดังนี้

1. ข้าราชการมีทัศนคติว่าการให้บริการจะเริ่มต้นก็ต่อเมื่อมีผู้มาติดต่อขอรับบริการมากกว่าที่จะมองว่าตนเองมีหน้าที่ที่จะต้องจัดบริการให้แก่ราษฎรตามสิทธิประโยชน์ที่เขาควรจะได้รับ

2. การกำหนดระเบียบปฏิบัติและการใช้ดุลยพินิจของข้าราชการมักเป็นไปเพื่อสงวนอำนาจในการใช้ดุลยพินิจของหน่วยงานหรือปกป้องตัวข้าราชการเอง มักเป็นไปเพื่อควบคุมมากกว่าการส่งเสริมการติดต่อราชการจึงต้องใช้เอกสารหลักฐานต่าง ๆ เป็นจำนวนมากและต้องผ่านการตัดสินใจหลายขั้นตอนซึ่งบางครั้งเกินกว่าความจำเป็น

3. จากการที่ข้าราชการมองว่าตนมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจและมีกฎระเบียบเป็นเครื่องมือที่จะปกป้องการใช้ดุลยพินิจของตน ทำให้ข้าราชการจำนวนไม่น้อยมีทัศนคติในลักษณะของเจ้าขุนมูลนาย ในฐานะที่ตนมีอำนาจที่จะบันดาลผลได้ผลเสียแก่ประชาชน การดำเนินความสัมพันธ์จึงเป็นไปในลักษณะที่ไม่เที่ยงกันและนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ เช่น ความไม่เต็มใจที่จะ

ให้บริการ รู้สึกไม่พอใจเมื่อราษฎรแสดงความเห็นโต้แย้ง เป็นต้น ดังนั้นเป้าหมายแรกของการจัดบริการแบบครบวงจร คือ การมุ่งประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการทั้งผู้ที่มาติดต่อขอรับบริการและผู้ที่อยู่ในฝ่ายที่ควรจะได้รับบริการเป็นสำคัญ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

3.1 ข้าราชการจะต้องถือว่าการให้บริการเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องพยายามจัดบริการให้ครอบคลุมผู้ที่อยู่ในข่ายที่ควรจะได้รับบริการทุกคน

3.2 การกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติและการใช้ดุลยพินิจจะต้องคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นหลัก โดยพยายามให้ผู้รับบริการได้สิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับอย่างสะดวกและรวดเร็ว

3.3 ข้าราชการจะต้องมองผู้มารับบริการว่ามีหลักฐานและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับตน มีสิทธิที่จะรับรู้ ให้ความเห็นหรือโต้แย้งด้วยเหตุผลได้อย่างเต็มที่

3.4 ความรวดเร็วการให้บริการ สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันกับสังคมอื่น ๆ อยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ปัญหาพื้นฐานของระบบราชการคือความล่าช้า ซึ่งเกิดจากความจำเป็นตามลักษณะของการบริหารราชการเพื่อประโยชน์ส่วนรวมแห่งรัฐ แต่ในหลายส่วนความล่าช้าของระบบราชการเป็นเรื่องที่สามารถแก้ไขได้ ดังนั้นระบบราชการจำเป็นที่ต้องตั้งเป้าหมายในอนาคตในการให้บริการให้มีความความรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งอาจกระทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ

(1) การพัฒนาข้าราชการให้มีทัศนคติ มีความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดความชำนาญงาน มีความกระตือรือร้นและกล้าตัดสินใจในเรื่องที่อยู่ในอำนาจของตน

(2) การกระจายอำนาจหรือมอบอำนาจให้มากขึ้นและปรับปรุงระบบวิธีการทำงานให้มีขั้นตอน และใช้เวลาในการให้บริการให้เหลือน้อยที่สุด

(3) การพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถให้บริการได้เร็วขึ้น

3.5 การพัฒนาความรวดเร็วในการให้บริการ เป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้ทั้งขั้นตอนก่อนการให้บริการ ซึ่งได้แก่ การวางแผน การเตรียมการต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะให้บริการและการนำบริการไปสู่ผู้ที่สมควรที่จะได้รับบริการเป็นการล่วงหน้า เพื่อป้องกันปัญหาหรือความเสียหาย

3.6 การให้บริการจะต้องเสร็จสมบูรณ์ เป้าหมายของการให้บริการเชิงรุกแบบครบวงจรอีกประการหนึ่ง คือ ความสำเร็จสมบูรณ์ของการให้บริการ ซึ่งหมายถึง การเสร็จสมบูรณ์ตามสิทธิประโยชน์ที่ผู้รับบริการจะต้องได้รับ โดยที่ผู้รับบริการไม่จำเป็นต้องมาติดต่อบ่อยครั้งนัก ซึ่งลักษณะที่ดีของการให้บริการที่เสร็จสมบูรณ์คือการบริการที่แล้วเสร็จเพียงครั้งเดียวหรือไม่เกิน 2 ครั้ง

3.7 ความกระตือรือร้นในการให้บริการเป็นเป้าหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาการให้บริการเชิงรุก ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนบางส่วนยังมีความรู้สึกว่าการติดต่อขอรับบริการจากทางราชการเป็นเรื่องที่ยุกยากและเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยเต็มใจที่จะให้บริการ ดังนั้นจึงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการบริการของรัฐและต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาของการสื่อสารทำความเข้าใจกัน ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการพยายามให้บริการด้วยความกระตือรือร้นแล้วก็จะทำให้ผู้มารับบริการเกิดทัศนคติที่ดี ยอมรับฟังเหตุผล คำแนะนำต่าง ๆ มากขึ้นและเต็มใจที่จะมารับบริการในเรื่องอื่น ๆ อีก นอกจากนี้ความกระตือรือร้นในการให้บริการยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริการนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีความสมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในที่สุด

3.8 การให้บริการด้วยความถูกต้องสามารถตรวจสอบได้ การพัฒนาการให้บริการแบบครบวงจรนั้นไม่เพียงแต่จะให้บริการที่เสร็จสมบูรณ์เท่านั้น แต่จะต้องมีความถูกต้องชอบธรรมทั้งในแง่ของนโยบายและระเบียบแบบแผนของทางราชการและถูกต้องในเชิงศีลธรรมจรรยาด้วย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจของข้าราชการเป็นสำคัญ

3.9 ความสุภาพอ่อนน้อม เป้าหมายอีกประการหนึ่งของการพัฒนาการให้บริการแบบครบวงจร คือ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติต่อประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการด้วยความสุภาพอ่อนน้อม ซึ่งจะทำให้ผู้มารับบริการมีทัศนคติที่ดีต่อข้าราชการและการติดต่อกับทางราชการ อันจะส่งผลให้การสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างกันเป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น ความสุภาพอ่อนน้อมในการให้บริการนั้นจะเกิดขึ้นได้โดยการพัฒนาทัศนคติของข้าราชการให้เข้าใจว่าตนมีหน้าที่ในการให้บริการและเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญรวมทั้ง มีความรู้สึกเคารพให้สิทธิและศักดิ์ของผู้มาติดต่อขอรับบริการ

3.10 ความเสมอภาคการให้บริการแบบครบวงจรจะต้องถือว่าข้าราชการมีหน้าที่ที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชน โดยเสมอภาคกัน ซึ่งจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขดังนี้

(1) การให้บริการจะต้องเป็นไปภายใต้ระเบียบแบบแผนเดียวกันและได้รับผลที่สมบูรณ์ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ไม่ว่าผู้รับบริการจะเป็นใครก็ตาม หรือเรียกว่าความเสมอภาคในการให้บริการ

(2) การให้บริการจะต้องคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับบริการด้วย ทั้งนี้เพราะประชาชนบางส่วนของประเทศเป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อจำกัดในเรื่องความสามารถในการที่จะติดต่อขอรับบริการจากรัฐ เช่น มีรายได้น้อยขาดความรู้ความเข้าใจ หรือข้อมูลข่าวสารที่เพียงพออยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เป็นต้น ดังนั้น การจัดบริการของทางราชการจะต้องคำนึงถึง

กลุ่มนี้ด้วยโดยจะต้องพยายามนำบริการไปให้ผู้รับบริการตามสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับ ซึ่งอาจเรียกความเสมอภาคนี้ว่าความเสมอภาคที่จะได้รับบริการที่จำเป็นจากรัฐ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าทำให้บริการประชาชนภาครัฐ ยึดการตอบสนองความต้องการจำเป็นของประชาชนเป้าหมาย โดยใช้กลยุทธ์และมีกฎระเบียบเป็นเครื่องมือมุ่งประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการให้ได้สิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับอย่างสะดวกและรวดเร็ว

2.5 แนวความคิดของการจัดบริการสังคมแบบกลุ่มพึ่งพา

กรณีการ ขวัญอารีย์และภุชงค์ เสนานุช (2550) ได้กล่าวว่าแนวคิดนี้เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาช่วงต้น ค.ศ.1970 เพราะผู้สูงอายุได้เพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว (ปัจจุบันมีประชากรผู้สูงอายุประมาณ 47 ล้านคน หรือ ร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด) ทำให้บริการทางสังคมที่มีอยู่ในขณะนั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง บริการสังคมแบบกลุ่มพึ่งพาจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้สูงอายุที่โดดเดี่ยว ต้องการสังคม เพื่อน และความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

ลักษณะสำคัญของบริการสังคมแบบกลุ่มพึ่งพา

สำนักผู้สูงอายุของรัฐแมริแลนด์ได้ดำเนินงาน โครงการช่วยเหลือผู้สูงอายุแบบกลุ่มพึ่งพาได้ อธิบายลักษณะของโครงการว่าเป็นโครงการที่ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและปานกลาง โดยการจัดหาที่พักอาศัยให้เข้าไปอยู่ในบ้านที่ออกใบอนุญาตให้โดยสำนักอนามัย โดยมีสมาชิกที่อยู่ร่วมกันระหว่าง 4 - 16 คน รัฐบาล-ท้องถิ่นจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพให้แก่บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด ได้แก่ ค่าอาหาร การดูแลส่วนบุคคล และการให้การดูแลตลอด 24 ชั่วโมงสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทั้งนี้สำนักผู้สูงอายุจะเป็นผู้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการดังกล่าว สำหรับผู้ที่ได้รับสิทธิในการรับบริการดังกล่าวจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้ มีอายุอย่างน้อย 62 ปี มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพทางร่างกายหรือจิตใจ และมีความจำเป็นหรือต้องการความช่วยเหลือ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีรายได้ตามที่กำหนดและมีสิทธิได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลท้องถิ่น (กรณีการ ขวัญอารีย์และภุชงค์ เสนานุช, 2550)

Olive Evans (1988) อธิบายการบริการทางสังคมแบบกลุ่มพึ่งพาของ Dexter House ซึ่งดำเนินงานโดยองค์กรเอกชนในรัฐนิวเจอร์ซีย์ว่า มีลักษณะเป็นบ้านสองชั้น แต่ละชั้นประกอบด้วยห้องน้ำ ห้องครัว ห้องรับประทานอาหาร และห้องส่วนตัว ผู้อาศัยเป็นผู้สูงอายุทั้งหมด มีผู้ชาย 4 คน จะพักอยู่ชั้นล่าง และผู้หญิง 3 คนจะพักอยู่ชั้นบน ทุกคนล้วนเป็นคนแปลกหน้าที่มาอาศัยอยู่ในบ้านร่วมกัน ราคาห้องพักก็ไม่แพงมากนัก และผู้สูงอายุสามารถจ่ายได้ แต่จะต้องรับผิดชอบตัวเองในด้านการทำอาหาร และการทำความสะอาด ผู้สูงอายุจะต้องมีหนังสือรับรองว่ามีสุขภาพแข็งแรง

สมบูรณ์ ผู้สูงอายุจะอยู่ร่วมกันในลักษณะของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การทำอาหาร รับประทานอาหารร่วมกัน การฝากกันซื้อข้าวของ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตร่วมกัน หรือแม้แต่ การถกเถียงการเมืองร่วมกัน เนื่องจากว่าผู้หญิงกับผู้ชายจะพักอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน ปัญหาเรื่อง อารมณ์และเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ทางบ้านก็ไม่ได้มีข้อห้ามในเรื่องนี้แต่อย่างใด เนื่องจากเห็นว่าผู้สูงอายุเหล่านี้มีประสบการณ์และมีความรู้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริการทางสังคมแบบกลุ่มพึ่งพาเป็นบริการ ทางเลือกสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่ขาดผู้ดูแล ผู้สูงอายุจะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในลักษณะของการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามความสามารถของแต่ละคน มีสังคมเพื่อน และมีบริการด้านที่พักอาศัย สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มขนาดเล็กตั้งแต่ 4 - 16 คน และสามารถดำเนินการได้โดย รัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนหรือองค์กรสาธารณประโยชน์ และ องค์กรภาคประชาชนในชุมชน แต่ต้องมีหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการกำกับดูแล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

3.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

กรมประชาสงเคราะห์ (2545) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง การพัฒนา เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ในระยะสุดท้ายในช่วงอายุของมนุษย์ ความสูงอายุนี้จะเริ่มตั้งแต่เกิดและ ดำเนินต่อเนื่องไปจนถึงสิ้นสุดของอายุขัยของสิ่งมีชีวิตนั้น

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 กล่าวว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุ เกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

องค์การอนามัยโลก(World Health Organization, 1995) ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึงประชาชนผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

บรรลุ ศิริพานิช (2542) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป โดยนับอายุในปีปฏิทิน ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่องค์การระหว่างประเทศได้ประชุมตกลงกันเป็น มาตรฐานสากล

Hal (1976 อ้างถึงใน แสงเดือน มุสิกธรรมณี, 2545) ได้แบ่งการสูงอายุของบุคคลออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสูงอายุตามวัย (Chronological Aging) หมายถึง การสูงอายุตามปีปฏิทิน โดยการ นับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป และบอกได้ทันทีว่าใครมีอายุน้อยเพียงใด

2. การสูงอายุดตามสภาพร่างกาย (Biological Aging) เป็นการพิจารณาการสูงอายุดจากสภาพร่างกายและสรีระของบุคคลที่เปลี่ยนไป เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นเนื่องจากประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายลดน้อยลง เป็นผลมาจากความเสื่อมโทรมตามกระบวนการสูงอายุดเป็นไปตามอายุขัยของแต่ละบุคคล

3. การสูงอายุดตามสภาพจิตใจ (Psychological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่การรับรู้แนวความคิดความจำการเรียนรู้ เซาว์ปัญญา และลักษณะบุคลิกภาพที่ปรากฏในระยะต่าง ๆ ของชีวิตแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น

4. การสูงอายุดตามสภาพสังคม (Sociological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม รวมทั้งความคาดหวังของสังคมต่อบุคคลนั้นซึ่งเกี่ยวกับอายุการแสดงออกตามคุณค่าและความต้องการของสังคม

สุรกุล เจนอบรม (2541) กล่าวว่า ผู้สูงอายุด หมายถึง บุคคลที่มีชีวิตในช่วงสุดท้ายของชีวิต ซึ่งเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและหน้าที่การงานทางสังคม ซึ่งแต่ละบุคคลจะเกิดความเสื่อมแตกต่างกันได้กำหนดการเป็นบุคคลสูงอายุดว่าบุคคลผู้จะเข้าข่ายเป็นสูงอายุด มีเกณฑ์ในการพิจารณาแตกต่างกัน โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุดไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุดจากอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological Aging) จากจำนวนปีหรืออายุที่ปรากฏจริงตามปฏิทิน โดยไม่นำเอาปัจจัยอื่นมาร่วมพิจารณาด้วย

2. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุดจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological Aging หรือ Biological Aging) กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุขัยในแต่ละปี

3. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุดจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological Aging) จากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สถิติปัญญา การรับรู้และเรียนรู้ที่ถดถอยลง

4. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุดจากบทบาททางสังคม (Sociological Aging) จากบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานลดลง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุด คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและหน้าที่การงานทางสังคม ซึ่งแต่ละบุคคลจะเกิดความเสื่อมแตกต่างกันจึงควรได้รับการช่วยเหลือจากสังคม โดยเฉพาะภาครัฐ

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมากขึ้นเป็นลำดับ โดยมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุขึ้นเป็นนโยบายระดับชาติในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) และฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ที่เน้นการส่งเสริมความเข้มแข็งให้ภาคประชาสังคม องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันทางสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมของพหุภาคีในการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือดูแล และพัฒนาผู้สูงอายุและครอบครัวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่ใช้คุ้มครองผู้สูงอายุโดยตรง คือ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้สูงอายุให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างสวัสดิภาพสำหรับผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ โดยพิจารณาในประเด็นสำคัญ ดังนี้ (ชัยภัทร เกษมณี, 2552)

ประการแรก คือ รัฐบาลต้องดำเนินมาตรการกระตุ้นภาคประชาชนให้มีการออมเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับการเลี้ยงชีพหลังวัยเกษียณอายุการทำงาน

ประการที่สอง คือ รัฐบาลต้องมีการสร้างงานให้กับผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการทำงาน โดยต้องสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมได้จริง เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้มาเลี้ยงชีพและสร้างคุณค่าให้กับตนเองตลอดจนสังคมได้

ประการที่สาม คือ การพัฒนาเทคโนโลยีและประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงมากขึ้น เพื่อลดปัญหาจากการปรับตัวของโครงสร้างประชากรในวัยแรงงานในอัตราที่ชะลอลง และต้องแบกรับภาระอัตราการพึ่งพิงที่มากขึ้น

ประการที่สี่ คือ การส่งเสริมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานที่มีความต้องการแรงงานในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศมีความเข้มแข็งมากขึ้นและคุณภาพชีวิตของประชากรก็จะดีตามไปด้วย

ประการที่ห้า คือ การส่งเสริมความรู้ด้านสุขอนามัยแก่ประชากรในการดูแลสุขภาพตนเอง เพื่อป้องกันความเสี่ยงของโรคร้ายในวัยสูงอายุ รวมถึงการเตรียมตัวของประชากรก่อนวัยสูงอายุ และการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุและผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัยของผู้สูงอายุ

3.3 แนวนโยบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีแนวนโยบายและการดำเนินการคุ้มครองและจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ตามนโยบายขององค์การสหประชาชาติ ดังนี้

3.3.1 นโยบายและมาตรการผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535 - 2554)

มาตรการดังกล่าวถูกจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ

(1) ส่งเสริมและให้บริการการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้สูงอายุรู้จักการปรับตัว การป้องกันโรค และการรักษาสุขภาพ

(2) จัดให้มีบริการพื้นฐาน สวัสดิการทางสังคม และการสังคมสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและไม่มีผู้อุปการะ

(3) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามความสามารถและตามความถนัด

(4) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวและผู้สูงอายุ

(5) สนับสนุนให้สถาบันศาสนามีบทบาทในการเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุ

(6) ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและภาคเอกชนเข้าร่วมจัดบริการ และสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ

(7) สนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาบุคลากรสำหรับดูแลรักษาและให้บริการแก่ผู้สูงอายุ

เมื่อมีการศึกษาถึงการตอบสนองต่อนโยบายและมาตรการดังกล่าวในสมัยรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน (พ.ศ. 2534 - 2535) ในสมัยรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2535) สมัยของนายบรรหาร ศิลปะอาชา (พ.ศ. 2538) และในสมัยรัฐบาลของ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (พ.ศ. 2538) พบว่า การดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ยังไม่บรรลุเป้าหมายและเกิดความล่าช้าในหลายมาตรการ โดยในทุกรัฐบาลมักจะมุ่งเน้นการขยายการบริการและสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย สังคม และสาธารณสุขเป็นหลักเป็นส่วนใหญ่

3.3.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติถึงเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุในหมวดของสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหน้าที่ของชนชาวไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

มาตรา 54 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้อง

สงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

3.3.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

จุดแข็งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 คือ บทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น รัฐต้องจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนทุกชนชั้น ผู้ยากไร้ ผู้พิการ ทุพพลภาพ ต้องได้รับการศึกษาทัดเทียมบุคคลอื่น ผู้ไร้ที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอ ต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ให้สิทธิประชาชนได้รับหลักประกันและสวัสดิภาพในการทำงาน ให้สิทธิแก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐในการรวมกลุ่มเพื่อปกป้องสิทธิของตน ที่สำคัญคือให้มีผลบังคับทันที โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ คือ

มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

1. คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนและให้การอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาลงทุน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

มาตรา 84 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

2. จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามแก่ชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

3.3.4 ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย (พ.ศ. 2542)

เพื่อเป็นการแสดงเจตนารมณ์ในเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้แผนงาน นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้นำไปสู่การปฏิบัติในปี พ.ศ. 2542 ผู้แทนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรผู้สูงอายุ และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทยขึ้น เพื่อถือปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รัฐบาล องค์กรเอกชน ประชาชน และสถาบันสังคมต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งได้ทำประโยชน์ในฐานะ “ผู้ให้” แก่สังคมมาโดยตลอด ดังนั้นจึงควรได้รับผลในฐานะเป็น “ผู้รับ” จากสังคมด้วย

ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยเป็นพันธกรณีเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ จึงได้กำหนดสาระสำคัญไว้ดังนี้

ข้อ 1 ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้ และผู้พิการที่สูงอายุ

ข้อ 2 ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพรััก ความเข้าใจความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อ 3 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้านเพื่อสามารถปรับตัวของตนเองให้สมวัย

ข้อ 4 ผู้สูงอายุควรได้รับการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้สังคมมีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

ข้อ 5 ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกัน และสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจร โดยเท่าเทียมกันรวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามคตินิยม

ข้อ 6 ผู้สูงอายุควรมีบทบาทและส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน และกับบุคคลทุกวัย

ข้อ 7 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ข้อ 8 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพ และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ข้อ 9 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญูกตเวทีและความเอื้ออาทรต่อกัน

3.3.5 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564)

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 -2564) ได้กำหนดให้แผนฉบับนี้เป็นแผนยุทธศาสตร์ 5 หมวด ได้แก่

- (1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
- (2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ
- (3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
- (4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านสูงอายุ

(5) ยุทธศาสตร์การประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 หมวด ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุปรากฏอยู่ใน 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุและยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดในแต่ละยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพได้ประกอบด้วย 3 มาตรการ มีเพียงมาตรการเดียวที่เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระยะยาว คือ มาตรการหลักประกันด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่

- 1.1 ขยายหลักประกันยามชราภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป
- 1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยต้น
- 1.3 ลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมเพื่อชราภาพ

2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการ มีมาตรการที่สำคัญ 3 มาตรการ ได้แก่

2.1 มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

- (1) ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย
- (2) สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ

2.2 มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

- (1) ส่งเสริมการทำงานเต็มเวลาและไม่เต็มเวลาทั้งในและนอกระบบ
- (2) ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ

(3) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้ โดยผู้สูงอายุมีส่วนร่วมด้วย

2.3 มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมต่าง ๆ

3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มาตรการ มี 3 มาตรการที่แสดงถึงการพัฒนาเพื่อคุ้มครองสร้างหลักประกันให้กับผู้สูงอายุในระยะยาว ได้แก่

3.1 มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ที่สำคัญ เช่น

- (1) จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ
- (2) ขยายหลักประกันยามชราภาพให้ครอบคลุมผู้สูงอายุ
- (3) ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ครอบคลุมผู้สูงอายุ

3.2 มาตรการหลักประกันด้านสุขภาพ ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุทุกคน

3.3 มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครองที่น่าสนใจ ได้แก่

- (1) ลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ดูแลที่ช่วยตัวเองไม่ได้
- (2) เร่งรัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุที่ได้รับการทารุณกรรม หรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมหรือถูกทอดทิ้งจนเกิดผลเสียร้ายแรงทางสุขภาพและ/หรือสุขภาพจิต

(3) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต

1. รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ
2. ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และเรียนรู้วิธีการขอความช่วยเหลือ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาผู้สูงอายุอยู่ภายใต้ปรัชญาการสร้างหลักประกันในวัยผู้สูงอายุที่เน้นกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคม โดยให้ผู้สูงอายุช่วยตัวเอง ครอบครัวเกื้อหนุน ชุมชนช่วยเหลือสังคม รัฐเกื้อหนุน การตระหนักในคุณค่าและศักยภาพของผู้สูงอายุ การสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและชุมชน ดังนั้นร่างแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ได้กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละยุทธศาสตร์ไว้ชัดเจน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ผู้สูงอายุมีสถานะดีทั้งสุขภาพกายและจิต อยู่กับครอบครัวอย่างอบอุ่น มีหลักประกันมั่นคงอยู่อย่างมีคุณค่ามีศักดิ์ศรีพึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วมและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของครอบครัวและชุมชน

3.2.6 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 54 และ มาตรา 80 วรรคสอง ส่งผลให้เกิดการผลักดันพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อใช้เป็น กฎหมายที่จะเอื้อให้เกิดโครงสร้างองค์กร และระบบบริหารจัดการที่จะรองรับการดำเนินงานที่ เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสรุปคือมีการกำหนดให้มี คณะทำงานที่รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุทั้งในเชิงนโยบาย แผนงาน และเสนอ ความเห็นในการออกกฎหมาย มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อผู้สูงอายุและกำหนดสิทธิประโยชน์ที่ ผู้สูงอายุพึงจะได้รับการคุ้มครอง พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติได้ปรากฏมาตรการในการ คุ้มครองและสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เป็นกรณีพิเศษ
2. การศึกษาตามความเหมาะสม
3. การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
4. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะ เครือข่ายหรือชุมชน
5. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น
6. การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
7. การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหา ผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง
8. การให้คำแนะนำปรึกษา หรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี
9. การจัดที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
10. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
11. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
12. การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในสภาพสังคมปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหา สังคมที่มีจำนวนผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก กลายเป็นบทบาทหน้าที่เพิ่มเติมที่หลายฝ่ายต้องหันมาให้ความ สนใจและคำนึงถึงการดูแลและการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ให้อยู่ดีกินดีมีความสุขภาวะที่ดี

ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ประกอบกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีเจตนารมณ์มุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้ประชาชนรู้จักพึ่งตนเอง และเข้ามาบริหารจัดการ และแก้ปัญหาภายในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองให้ตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุด โดยผ่านรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งรวมถึงอำนาจหน้าที่ในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในประเทศไทย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ได้รับถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชน รวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นั้น ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ไว้ในหมวด 2 มาตรา 16(10) ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17(27) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกับเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามพระราชบัญญัติข้างต้น จึงได้กำหนดให้จัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 โดยให้มีการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนดังกล่าวกำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต และเรื่องการส่งเสริมอาชีพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การนันทนาการ การส่งเสริมกีฬา หรือการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการสาธารณสุข เช่น การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ได้มีการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่งบประมาณ และบุคลากรบางส่วนจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปให้ส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้เป็นการเฉพาะตั้งแต่มาตรา 281 ถึงมาตรา 290 เพื่อกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ว่ารัฐต้องให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลประชาชนในท้องถิ่น และได้บัญญัติเกี่ยวกับเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุไว้ ดังนี้

มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 80 (1) โดยสรุปคือรัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ได้แก่ กู้ยืมครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาลดอุปสรรคส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

จากภารกิจที่รับการถ่ายโอนและกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นย่อมจะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจเพิ่มมากขึ้น และภารกิจหนึ่งที่สำคัญ คือ งานสวัสดิการสังคม งานสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มของปัญหาเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งตามโครงสร้างของประชากร ในอีก 10 - 20 ปี ข้างหน้าประเทศไทยจะมีประชากรกลุ่มนี้ไม่น้อยกว่า 11 ล้านคน จนอาจเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการสังคมและมาตรการในการรองรับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านความรู้การจัดการทรัพยากรและบริการทางสังคม รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (บาว นาค, 2552)

กรอบแนวคิดในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 ซึ่งมีสาระสำคัญในการอัญเชิญหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน มุ่งสู่วิสัยทัศน์ประเทศไทยคือ มุ่งพัฒนา “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม ได้แก่

1. การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
  2. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ
- นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549 ประกอบด้วยนโยบาย 5 ด้าน โดยกำหนดนโยบาย “ด้านสังคม” ไว้ในด้านที่ 3 ดังนี้
1. ส่งเสริมความรักความสามัคคีความสมานฉันท์ของคนในชาติ
  2. จัดทำแผนปฏิรูปสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์
  3. เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้
  4. พัฒนาสภาวะของประชาชนให้ครอบคลุมทั้งมิติทางกาย จิต สังคม และปัญญา
  5. ส่งเสริมกีฬาพื้นฐานและกีฬามวลชน
  6. สร้างความเข้มแข็งของทุกชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคม
  7. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืน
  8. ปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
  9. ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงานและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม
- แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2550 – 2554 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้
1. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
  2. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ และเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
  3. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมเจตคติที่ดีของคนพิการ ครอบครัวและสังคมที่มีต่อความพิการ และคนพิการ
  4. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของคนพิการ

จากกรอบแนวทางปฏิบัติดังกล่าว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาหลักเกณฑ์แนวทาง “การจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตามคำสั่งที่ 138/2550 ลงวันที่ 11 เมษายน 2550 และคำสั่งที่ 178/2550 ลงวันที่ 30 เมษายน 2550 เพื่อพิจารณากำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและคนพิการขององค์กร กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุและคนพิการในพื้นที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในแต่ละด้าน โดยแบ่งเป็น 4 แผนงาน ดังนี้

1. แผนงานให้บริการด้านสุขภาพอนามัย

1.1 จัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ดูแล และครอบครัว รวมทั้งคนในชุมชน ดังนี้

(1) ด้านดูแลสุขภาพอนามัยและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุและคนพิการ

(2) ให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัย และอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ

(3) ด้านองค์ความรู้และเจตคติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ดูแล และภาคีเครือข่าย

(4) ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 โครงการออกหน่วยเคลื่อนที่เพื่อบริการตรวจสุขภาพเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ

1.3 จัดให้มีหน่วยเคลื่อนที่สำหรับรักษาพยาบาลแบบฉุกเฉินแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ โดยอาจดำเนินการดังนี้

(1) กำหนดให้มีการแจ้งเรียกหน่วยเคลื่อนที่สำหรับรักษาพยาบาลแบบฉุกเฉินได้ ตลอด 24 ชั่วโมง จากหมายเลขโทรศัพท์ที่กำหนด หรือจากการประสานงานของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งสามารถจัดได้ 2 วิธี คือ

1) จัดให้มีรถพยาบาลพร้อมแพทย์พยาบาลที่สามารถเข้าไปรักษาพยาบาลได้เลย

2) จัดให้มียานพาหนะและอุปกรณ์รักษาพยาบาลเบื้องต้น รับผู้ป่วยฉุกเฉินไปส่งต่อให้กับโรงพยาบาลอย่างปลอดภัย

(2) ในกรณีปกติจัดให้มียานพาหนะรับส่งผู้สูงอายุ ผู้พิการ ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

2. แผนงานส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน และสร้างความเข้มแข็งด้านองค์กรผู้สูงอายุ และคนพิการ มีแนวทางดำเนินการดังนี้

2.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการรวมตัวกันเป็นชุมชน/องค์กร ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ดูแล และภาคีเครือข่าย เช่น สมาคมคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย สมาคมคนพิการทุกประเภทประจำจังหวัด สมาคมผู้สูงอายุประจำจังหวัด เป็นต้น เพื่อเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมการจัดสวัสดิการสังคมตามความเหมาะสมของพื้นที่หรือชุมชน รวมทั้งร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุและคนพิการ โดยการรวมกลุ่มกันเป็นชมรม/องค์กรให้เป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้สูงอายุและคนพิการแต่ละประเภท

2.2 จัดให้ชมรม/องค์กรผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ดูแล และภาคีเครือข่ายร่วมกันจัดกิจกรรมด้านสวัสดิการสังคม การนันทนาการอื่น ๆ ตามความต้องการของสมาชิก อาทิเช่น กิจกรรม วันผู้สูงอายุ การทัศนศึกษา กิจกรรมออกกำลังกาย ฯลฯ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมตามความเหมาะสม

3. แผนงานส่งเสริมอาชีพ หรือรายได้ของผู้สูงอายุและคนพิการ

3.1 จัดให้ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ดูแลเข้าร่วมฝึกอาชีพและอบรมให้ความรู้ในอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ฝึกอาชีพให้กับกลุ่มอาชีพที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น
- (2) ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพด้านการนวดแผนโบราณ หรือการฝีมือประดิษฐ์ดอกไม้ ฯลฯ
- (3) ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพอิสระ เช่น การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลาเย็บผ้า
- (4) แนะนำแหล่งเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพ

3.2 ประสานกับสถานประกอบการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีความพร้อมและมีศักยภาพเข้าทำงาน

4. แผนงานด้านการบริหารจัดการระบบพัฒนาคุณภาพชีวิต

4.1 การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุและคนพิการ

(1) การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุและคนพิการในพื้นที่และสำรวจความต้องการ ความช่วยเหลือจากภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ความร่วมมือการจัดทำข้อมูลกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาจัดสวัสดิการสังคมและจัดกิจกรรมต่าง ๆ

(2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุและคนพิการในพื้นที่ที่ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กร เช่น ผู้ที่ได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ หรือได้รับความช่วยเหลืออื่น ๆ ทั้งที่เป็นเงินและวัสดุอุปกรณ์ การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ

(3) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ ให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 เช่น

1) ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการในอาคาร สำนักงาน ตลาดสด หรือสถานที่สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ทางเดินลาดพร้อมราวจับ ใดสำหรับผู้พิการผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลาดสด หรือสถานที่สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

3) ให้ผู้มีหน้าที่กำกับดูแลตรวจติดตามให้เป็นไปตามกฎกระทรวงดังกล่าวด้วย

4) จัดทำสถิติเกอร์แสดงการรับรองอาคาร/สถานที่ที่จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

4.2 ในด้านข้อมูลข่าวสาร ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์สื่อสารให้ผู้สูงอายุและคนพิการได้ทราบถึงสิทธิของตนเองในการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

(1) สิทธิในการขอรับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ

(2) สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการสังคมตามกฎหมาย

(3) สิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นตามกฎหมาย

(4) การจดทะเบียนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อให้มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ และการช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เป็นต้น โดยใช้สื่อที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เช่น หอกระจายข่าว แผ่นพับ หรือโปสเตอร์ขนาดใหญ่

4.3 การจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ

(1) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและคนพิการในทุกชุมชน/หมู่บ้าน

(2) ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด หรือสถานพยาบาลในพื้นที่

(3) จัดอบรมเบื้องต้นให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ เพื่อส่งเสริมให้มีอาสาสมัครที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

(4) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ โดยการให้ความช่วยเหลือหรือเป็นที่ปรึกษา หรือให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและคนพิการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานแก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ ตามความจำเป็นเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานะทางการเงินการคลังของแต่ละแห่ง

4.4 มีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการในพื้นที่อย่างทั่วถึง เป็นธรรมและเป็นไปตามข้อกำหนดของระเบียบ/กฎหมาย

4.5 เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุและคนพิการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และของชมรม/องค์กร ดังนี้

(1) ในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนให้มีการเชิญผู้แทนชมรม/องค์กรผู้สูงอายุ และคนพิการ เข้าร่วมเสนอข้อคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณานำข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุและคนพิการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ดูแลเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านที่เป็นประโยชน์โดยรวมต่อชมรม/องค์กร หรือต่อผู้สูงอายุ คนพิการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ภายใต้นโยบายที่ว่าเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถรับรู้ปัญหาและรับรู้ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ในด้านต่าง ๆ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงนับเป็นกลไกสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ และประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด

ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1. การรับลงทะเบียนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ตามความนัยข้อ 7 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึงเดือนพฤศจิกายนของทุกปีให้ผู้ที่จะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณถัดไปและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อ 6 มาลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วยตนเองต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนา ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถานที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานรับลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงได้กำหนดแนวทางการรับลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ดังนี้

1. การรับลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เพื่อรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยเริ่มเปิดรับลงทะเบียนตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 – เดือนพฤศจิกายน 2561 และเดือนมกราคม 2562 – เดือนกันยายน 2562 ให้ผู้สูงอายุรายใหม่ที่ยังไม่เคยลงทะเบียนมาก่อนซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุครบ

60 ปีบริบูรณ์แล้ว และผู้สูงอายุที่จะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ นับจนถึงวันที่ 1 กันยายน 2563 (เกิดก่อนวันที่ 2 กันยายน 2503 เนื่องจากผู้สูงอายุที่เกิดตั้งแต่ 2 กันยายน 2503 – 1 ตุลาคม 2503 เป็นผู้สูงอายุที่จะมีสิทธิรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเดือนถัดไป จากเดือนที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ คือเดือนตุลาคม 2563 ซึ่งเป็นปีงบประมาณ 2564 ดังนั้นกลุ่มผู้สูงอายุดังกล่าวจึงต้องลงทะเบียนขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 เป็นต้นไป ซึ่งทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 6 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2552 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561

ทั้งนี้ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งผู้สูงอายุที่มีความประสงค์จะยื่นคำขอลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้ยื่นคำขอลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วยตนเอง หรือในกรณีที่มีความจำเป็นที่ไม่สามารถมายื่นคำขอลงทะเบียนได้ด้วยตนเองได้ อาจมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทนได้ สำหรับผู้ซึ่งต้องขังหรือจำคุกในเรือนจำทัณฑสถานหรือสถานที่คุมขังของกรมราชทัณฑ์ให้มอบอำนาจให้ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน หรือเจ้าหน้าที่ที่ผู้บัญชาการเรือนจำมอบหมายรับลงทะเบียนและนำมายื่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายของผู้มีสิทธิโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือวันที่ลงทะเบียนในแบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสำคัญ ดังนี้

1.1 ผู้สูงอายุจะต้องนำเอกสารหลักฐานประกอบแบบคำขอลงทะเบียนขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่าย
- 2) ทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน
- 3) สมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร สำหรับกรณีที่ผู้ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประสงค์ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุผ่านธนาคาร

1.2 ผู้สูงอายุแจ้งความประสงค์ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1) รับเงินสดด้วยตนเอง
- 2) รับเงินสดโดยบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิ
- 3) โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้มีสิทธิ
- 4) โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิ

2. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการประชาสัมพันธ์คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ การเตรียมเอกสารหลักฐานประกอบการยื่นคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และกำหนดวัน เวลา และสถานที่การรับลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ ตามความ

เหมาะสมให้ครอบคลุมและทั่วถึงในพื้นที่ เช่น การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ติดตั้งไว้ในที่สาธารณะ ประจำหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นต้น และให้พิจารณากำหนดจัดสถานที่รับลงทะเบียนหมุนเวียนไปตามหมู่บ้านหรือชุมชนอย่างทั่วถึงเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ

3. กรณีผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่แล้วมีการย้ายภูมิลำเนาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

3.1 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งเดิมแจ้งให้ผู้สูงอายุทราบว่า ผู้สูงอายุต้องไปลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ ภายในเดือนพฤศจิกายนของปีนั้น ๆ

3.2 ในระหว่างปีงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นยังคงจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อไปจนกว่าจะสิ้นปีงบประมาณ

3.3 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ ที่ได้รับลงทะเบียนและคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่มีการย้ายภูมิลำเนา เป็นผู้จ่ายเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุนั้นตั้งแต่ปีงบประมาณถัดไป

3.4 กรณีผู้สูงอายุได้ย้ายภูมิลำเนา แต่ไม่ได้ไปลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ ทำให้ไม่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งเดิมและแห่งใหม่ หากภายหลังได้ไปลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่แล้ว ก็ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ ดำเนินการตามข้อ 3.3

4. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำประกาศ เรื่อง บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อเสร็จสิ้นการจัดให้มีการลงทะเบียนในแต่ละเดือนแล้ว ให้ปิดประกาศโดยเปิดเผยให้สาธารณชนทราบภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป และดำเนินการบันทึกข้อมูลผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 รายใหม่ดังกล่าวที่มาลงทะเบียนเป็นประจำทุกเดือนในระบบสารสนเทศการจัดการฐานข้อมูลเบี้ยยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ครบถ้วนทุกรายการ พร้อมทั้งปรับปรุงข้อมูลถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงที่ได้ปิดประกาศโดยเคร่งครัด โดยจกต้องบันทึกข้อมูลผู้มีสิทธิดังกล่าวในระบบฯ ภายในวันที่ 30 กันยายน 2562

5. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งหมดเมื่อเสร็จสิ้นการจัดให้มีการลงทะเบียนและให้ติดประกาศโดยเปิดเผยให้สาธารณชนทราบภายในวันอังคารที่ 1 ตุลาคม 2562 เพื่อจะได้นำประกาศบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งหมดมาใช้ประกอบการเบิกจ่ายงบประมาณต่อไป และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิมพ์รายงานสรุปผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยดำเนินการพิมพ์จาก

หน้า “รายงานสรุปยอดผู้ได้รับเบี้ยยังชีพแยกตามประเภท” โดยถือว่าเป็นการรายงานทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการตั้งงบประมาณตามบัญชี 9 แห่ง ระเบียบดังกล่าวแล้ว และมอบหมายให้ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองคลัง ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องลงนามรับรองความถูกต้อง พร้อมกับจัดส่งให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ภายในวันที่ 11 ตุลาคม 2562 เพื่อเก็บรวบรวมไว้เป็นหลักฐานในการขอรับจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

2. การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้มีสิทธิ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ่ายเป็นเงินสด หรือ โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร ในนามผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หรือ ในนามบุคคลที่รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นรายเดือน ภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน ในการจ่ายเงินให้แก่ผู้รับมอบอำนาจต้องตรวจสอบจนแน่ใจว่าเป็นบุคคลเดียวกับผู้ที่ได้รับมอบอำนาจและต้องได้รับการยืนยันว่าผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังมีชีวิตอยู่ ณ วันที่ 1 ของทุกเดือน การโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารให้เป็นไปตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด หรือตามที่ตกลงกันเป็นอย่างอื่น

การโอนเงินเข้าบัญชีให้กับผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เป็นหน่วยดำเนินการ ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดหน่วยงานผู้มอบอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนผู้สูงอายุ ตามมาตรา 11 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2561 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2561

ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National-e Payment Master Plan) ซึ่งในแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการเป็นหนึ่งในโครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม โดยกรมบัญชีกลางได้จัดทำแผนการดำเนินงานการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการที่จะเริ่มดำเนินการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พื้นที่นำร่อง 9 จังหวัด) ในเดือนเมษายน 2562 ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดน่าน จังหวัดพังงา จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดสงขลา จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพดังกล่าว กรณีผู้มีสิทธิขอรับเงินผ่านบัญชี กรมบัญชีกลางจะดำเนินการ โอนงบประมาณเข้าบัญชีโดยตรงให้แก่ผู้มีสิทธิ/

ผู้รับมอบอำนาจ สำหรับกรณีผู้มีสิทธิขอรับเงินสด กรมบัญชีกลางจะดำเนินการ โอนเงินให้แก่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิต่อไป

หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ค่วนที่สุด ที่ มท 0810.6/ว 644 ลงวันที่ 21
กุมภาพันธ์ 2562 เรื่อง การเตรียมความพร้อมรองรับการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพและเบี้ยความพิการของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามโครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคม (e-Payment) และ
หนังสือกระทรวงการคลัง ค่วนที่สุด ที่ กค 0402.2/ว 148 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2562 เรื่อง หลักเกณฑ์
และวิธีการปฏิบัติในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ตามโครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคมกระทรวงการคลัง ได้กำหนดหลักเกณฑ์
และวิธีการปฏิบัติในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ตามโครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคมซึ่งอยู่ในแผนงาน โครงการ e-Payment
ภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการ
ให้คนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกรมบัญชีกลางทำหน้าที่ในการจ่ายเงินเข้าบัญชี
เงินฝากธนาคารให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการให้คนพิการขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นำร่อง ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี เป็นจังหวัดแรก เพื่อให้ภาครัฐสามารถ
จ่ายเงินสวัสดิการให้แก่ประชาชนโดยตรง ลดความซ้ำซ้อนและลดการทุจริต นั้น

กระทรวงการคลังได้พิจารณาแล้ว เพื่อให้การเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความ
พิการให้คนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสะดวก คล่องตัว ครอบคลุมถึงผู้มีสิทธิรับ
เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งทั่วประเทศ อาศัยอำนาจตามระเบียบ
กระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการนำ
เงินส่งคลัง พ.ศ.2562 ข้อ 7 จึงยกเลิกหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึงและกำหนด
หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการให้คนพิการ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามโครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคมขึ้นใหม่ เพื่อให้
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ ดังนี้

1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.)

1.1 ในแต่ละไตรมาส ให้ดำเนินการจัดสรรและเบิกเงินงบประมาณ งบเงินอุดหนุน
ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป รายการเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายสำหรับสนับสนุนการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ
ผู้สูงอายุและเงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนพิการ เพื่อจ่ายเข้าบัญชีเงิน
ฝากกระทรวงการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รหัสบัญชีเงินฝาก XX558 ชื่อบัญชี
“เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ (ชื่อ อปท.)” และรหัสบัญชีเงินฝาก XX559 ชื่อบัญชี “เงินเบี้ยความ
พิการของ (ชื่อ อปท.)” ที่ได้เปิดไว้แล้ว

1.2 ในแต่ละเดือน ให้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้มีสิทธิได้รับเงิน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการ ข้อมูลบัญชีเงินฝากธนาคารเงินอุดหนุนทั่วไปของ อปท. กรณีการจ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิฯเป็นเงินสด ข้อมูลบัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุนผู้สูงอายุกรณีผู้มีสิทธิได้ยื่นแบบคำขอบริจาคเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และจำนวนเงินตามสิทธิทั้งหมดที่ต้องจ่าย โดยเมื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วให้มีหนังสือแจ้งข้อมูลดังกล่าวไปยังกรมบัญชีกลาง พร้อมทั้งส่งข้อมูลทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Social Welfare) ไปในคราวเดียวกัน เพื่อให้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ฯประมวลผลและส่งข้อมูลผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการผ่านระบบดังกล่าวให้แก่กรมการปกครองดำเนินการตรวจสอบการมีชีวิตและความถูกต้อง ซึ่งกรมบัญชีกลางจะทำหน้าที่เบิกเงินงบประมาณและจ่ายเงินแทน อปท.ตามข้อมูลที่ตรวจสอบความถูกต้องจากกรมการปกครองแล้วตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 เป็นต้นไป

1.3 กรณีได้รับแจ้งผลการตรวจสอบจากกรมบัญชีกลาง ว่าข้อมูลบุคคลผู้มีสิทธิได้รับเงิน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการ ไม่ถูกต้อง ให้ดำเนินการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง แล้วดำเนินการส่งข้อมูลให้กรมบัญชีกลางเพื่อจ่ายต่อไป

1.4 กรณีได้รับแจ้งผลการเบิกจ่ายจากกรมบัญชีกลางว่า ไม่สามารถโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการได้ กรมบัญชีกลางจะนำเงินส่งคืนบัญชีเงินฝากกระทรวงการคลังของ อปท.ตามข้อ 1.1 และให้ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง ก่อนดำเนินการส่งข้อมูลให้กรมบัญชีกลางเพื่อจ่ายต่อไป

1.5 เมื่อได้รับแจ้งผลการโอนเงินและข้อมูลการนำเงินส่งคืน (ถ้ามี) รวมทั้งรายงานการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ฯ ที่กรมบัญชีกลางส่งให้แล้ว ให้เก็บไว้เพื่อการตรวจสอบ และแจ้งให้ อปท.เรียกรายงานดังกล่าวจากระบบอิเล็กทรอนิกส์ฯ เพื่อเป็นหลักฐานการจ่ายและเก็บไว้ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบต่อไป

1.6 กรณีที่มีการตรวจสอบพบในภายหลังว่ามีการจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการโดยไม่มีสิทธิ ให้ สถ.แจ้งให้ อปท. เรียกเงินดังกล่าวคืน และนำเงินส่งเข้าบัญชี “กรมบัญชีกลางเพื่อการรับคืนเงิน อปท.” และให้มีหนังสือแจ้งการนำเงินส่งเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารดังกล่าวให้กรมบัญชีกลางทราบด้วย

2. กรมการปกครอง

เมื่อได้รับแจ้งข้อมูลผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการให้คนพิการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ฯ แล้ว ให้ดำเนินการตรวจสอบการมีชีวิตและความถูกต้องของข้อมูลผู้มีสิทธิฯ และแจ้งผลการตรวจสอบผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ฯให้กรมบัญชีกลางทราบ

3. กรมบัญชีกลาง

3.1 เมื่อได้รับแจ้งข้อมูลผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการ จากสถ.และผลการตรวจสอบการมีชีวิตและความถูกต้องของข้อมูลจากกรมการปกครองแล้ว ให้ดำเนินการเบิกเงินจากบัญชีเงินฝากกระทรวงการคลังของ อปท.ตามข้อ 1.1 เพื่อเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของกรมบัญชีกลางที่เปิดไว้กับธนาคารต่าง ๆ เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ชื่อบัญชี” กรมบัญชีกลางเพื่อการจ่ายเงินสวัสดิการสังคม”

3.2 ให้ดำเนินการโอนเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารที่เปิดไว้ตามข้อ 3.1 เพื่อการจ่ายเงิน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินเบี้ยความพิการเต็มจำนวนตามสิทธิทั้งหมดที่ต้องจ่ายในเดือนนั้น ๆ ภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน โดยแบ่งเป็น

(1) เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเงินเบี้ยความพิการหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเงินเบี้ยความพิการ

(2) เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารเงินอุดหนุนทั่วไปของ อปท.เพื่อให้นำไปจ่ายเป็นเงินสดให้กับผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเงินเบี้ยความพิการต่อไป

(3) เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุนผู้สูงอายุ กรณีผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยผู้สูงอายุ ได้ยื่นแบบคำขอบริจาคเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

3.3 เมื่อดำเนินการ โอนเงินแล้วเสร็จ ให้ตรวจสอบข้อมูลการจ่ายเงิน จากข้อมูลผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเงินเบี้ยความพิการที่ได้รับจาก สถ.และข้อมูลบัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุนผู้สูงอายุกับรายงานการ โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารที่ได้รับจากระบบของธนาคาร ให้ถูกต้องตรงกัน

3.4 ในกรณีที่ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบจากกรมการปกครองว่าข้อมูลผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเงินเบี้ยความพิการไม่ถูกต้อง หรือเป็นผู้เสียชีวิต ให้แจ้งข้อมูลให้ สถ.ทราบ เพื่อแจ้งไปยัง อปท.ให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ก่อนส่งข้อมูลกลับให้ กรมบัญชีกลางเพื่อจ่ายต่อไป

3.5 ในกรณีที่ได้รับแจ้งจากธนาคารว่าไม่สามารถจ่ายเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของมีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเงินเบี้ยความพิการรายใดได้ให้นำเงินที่ไม่สามารถจ่ายได้ดังกล่าว ส่งคืนเข้าบัญชีเงินฝากกระทรวงการคลังตามข้อ 1.1 พร้อมทั้งบันทึกการนำเงินฝากคลังในระบบ GFMS และแจ้งข้อมูลให้ สถ.ทราบ เพื่อแจ้งไปยัง อปท.ให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันก่อนส่งข้อมูลให้กรมบัญชีกลางเพื่อจ่ายต่อไป

3.6 กรณีที่อปท.เรียกเงินคืนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเงินเบี้ยความพิการ และส่งเข้าบัญชีเงินฝากของกรมบัญชีกลางตามข้อ 1.6 แล้วให้นำเงินที่เรียกคืนดังกล่าวส่งเข้าบัญชีเงินฝากกระทรวงการคลังของ อปท.ตามข้อ 1.1

3.7 ให้แจ้งผลการโอนเงินและข้อมูลการนำเงินส่งคืน (ถ้ามี) พร้อมทั้งรายงานการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ฯ ให้ สด.เก็บไว้เพื่อการตรวจสอบ

4. กำหนดเวลาในการส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการจ่ายเงินให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเงินเบี้ยความพิการให้เป็นไปตามปฏิทินการทำงานที่กรมบัญชีกลางกำหนด

5. สำหรับวิธีปฏิบัติงานในระบบ GFMS วิธีปฏิบัติงานในระบบอิเล็กทรอนิกส์ฯ และวิธีปฏิบัติทางบัญชีให้ถือปฏิบัติตามที่กรมบัญชีกลางกำหนด

6. เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ปรากฏว่ามีเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือเงินเบี้ยความพิการเหลือจ่ายให้กรมบัญชีกลางดำเนินการ โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารเงินอุดหนุนทั่วไปของ อปท.แต่ละแห่งต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่หลากหลาย โดยมีดังนี้
ธีระวุฒิ อรุณเวช (2551) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนางานผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับ 2550 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวทางการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับ 2550 ผลการศึกษาพบว่าโครงการส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับ 2550 ในยุทธศาสตร์ด้านสังคมไม่ทอดทิ้งกัน และยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งมีเพียงโครงการส่งเสริมคำนิยามการใช้จ่าย (ลดรายจ่าย) เพื่อสวัสดิการผู้สูงอายุและโครงการส่งเสริมศักยภาพใ้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง และผลจากการดำเนินโครงการนำร่องอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านจะสามารถทำให้เกิดยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรมได้ หากมีการขยายผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในด้านกระบวนการทำงานโครงการส่วนใหญ่จะดำเนินงานในชุมชน โดยมีผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก กลุ่มรองลงมาคือครอบครัวของผู้สูงอายุ โดยวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของโครงการต้องการให้เกิดการดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมทั้งด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน มีบางโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยมุ่งให้ผู้สูงอายุตระหนักเห็นคุณค่าของตนเองและ

สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่ชุมชนนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชน บางโครงการมีวัตถุประสงค์การทำงานที่ต้องการเพิ่มความรู้ให้ผู้สูงอายุในการดูแลตนเอง การเสริมสร้างวินัยในการใช้จ่าย และส่งเสริมค่านิยมในการออมเพื่อสะสมเป็นทุนสำหรับสวัสดิการตนเอง และชุมชน และโครงการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม 2550 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อยู่แล้ว แต่การทำงานของโครงการยังเป็นเพียงการเริ่มต้น

มณฑนา จริยรัตน์ไพศาล และอรอนงค์ แจ่มผล (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 445 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชรในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา คือ ด้านการบริการผู้สูงอายุ ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และด้านการบริหารการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเมื่อจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ พบว่า ด้านการบริหารการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ไม่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุกรูปรองลงมา นโยบายดำเนินงานด้านผู้สูงอายุไม่ชัดเจน งบประมาณในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการมีน้อย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมอนามัยสำหรับผู้สูงอายุมีน้อย และการส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัย เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุมีไม่เพียงพอ รองลงมา คือ ไม่มีบริการการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และไม่มีการรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมตัวเข้าสู่ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ไม่มีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยผู้สูงอายุมีส่วนร่วมมีน้อยรองลงมา ไม่มีการปรับสภาพแวดล้อม สถานที่สาธารณะให้เหมาะสมและปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุเช่นถนน ทางเดิน อาคารห้องสุขา การสนับสนุนกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุมีไม่เพียงพอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ไม่มีการบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ด้านการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุใน

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ไม่มีสวนสาธารณะและสนามกีฬาที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา ไม่มีการปรับสภาพที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและปลอดภัยให้แก่บ้านที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ และอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เช่น แวนสายตา เครื่องช่วยฟัง รถเข็นเครื่องพยุงตัวอุปกรณ์ช่วยเดิน ฯลฯ มิใช่เพียงพอ สถานที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพสันทนการอาชีพความรู้ บริหารร่างกาย กิจกรรมธรรมชาติสำหรับผู้สูงอายุมีไม่เพียงพอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ไม่มีการจัดเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุทุกคน ด้านการบริการผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดการดูแลผู้สูงอายุระยะสุดท้ายเพื่อไม่ให้เกิดความทรมาน และมีภาวะจิตใจที่ดีมีน้อย รองลงมา ยังไม่มีบ้านพักในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่มีความเดือดร้อนขาดที่พึ่ง การดูแลผู้สูงอายุหลังจากจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลมีไม่เพียงพอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ห่างไกลมีไม่เพียงพอ และด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุมีน้อย และยังไม่มีการพัฒนาข้อมูลด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน

2. ความต้องการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ รองลงมา ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุลงมาองค์กร ในชุมชนมีนโยบายดำเนินงานด้านผู้สูงอายุชัดเจนและมีการดำเนินงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีบุคลากรรับผิดชอบดำเนินงาน โดยตรงด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีศูนย์บริการสาธารณสุขในชุมชนและมีอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น รถเข็น แวนตา เครื่องช่วยฟัง ฯลฯ รองลงมา มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคที่เกิดกับผู้สูงอายุกรณีผู้สูงอายุอยู่บ้านคนเดียวสามารถโทรศัพท์เรียกรถพยาบาลจากโรงพยาบาลหรือมูลนิธิเมื่อมีอาการเจ็บป่วยได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ รองลงมา คือ มีสวนสาธารณะในชุมชนเป็นที่พักผ่อน ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุมีการปรับสภาพแวดล้อม สถานที่สาธารณะ

ให้เหมาะสมและปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องสุขาและมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาให้ความรู้ เรื่องบทบาทและสิทธิของผู้สูงอายุในชุมชนส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดกิจกรรมในชุมชนเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันครอบครัว วันพ่อ วันแม่ วันผู้สูงอายุ เป็นต้น และด้านการประมวลและพัฒนาคำความรู้ด้านผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการพัฒนาข้อมูลด้านผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน และมีการวิจัยและพัฒนาคำความรู้ด้านผู้สูงอายุ ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ปัญหาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร มีข้อซึ่งมีค่าอยู่ในระดับต่ำสุด คือ ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงาน ไม่มีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่มีการบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ไม่มีการจัดเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุทุกคน บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ห่างไกลมีไม่เพียงพอ ยังไม่มีการพัฒนาข้อมูลด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบันความต้องการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร มีข้อซึ่งมีค่าอยู่ในระดับต่ำสุด คือ มีบุคลากรรับผิดชอบดำเนินงานโดยตรง มีบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุมีการจัดกิจกรรมในชุมชนเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันครอบครัว วันพ่อ วันแม่ วันผู้สูงอายุ เป็นต้นและมีการวิจัยและพัฒนาคำความรู้ด้านผู้สูงอายุ

พิสิษฐ์ จอมบุญเรืองและคณะ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเองในจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเองในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ มี 2 รูปแบบ คือ 1) การจัดสวัสดิการสังคมที่รัฐเป็นผู้จัดให้ ได้แก่ ด้านสุขภาพ คือ การตรวจสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ และการอำนวยความสะดวกเพื่อรับไปรับการรักษาพยาบาล ด้านจิตใจ คือ การจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความจรรโลงแก่ผู้สูงอายุ การบริการให้คำปรึกษาหรือรับฟังปัญหาด้านสุขภาพจิตใจแก่ผู้สูงอายุ การให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพจิต ด้านสังคม คือ การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าเป็นผู้มีประโยชน์มีคุณค่าต่อสังคม มีการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้พบปะเพื่อนในวัยเดียวกัน และการพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ด้านอาชีพและรายได้ คือ การบริการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้เสริมให้แก่ผู้สูงอายุ และการจัดตั้งกองทุน เช่น กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กองทุนออมวันละบาท ด้านที่อยู่อาศัย คือ การจัดที่พัก

อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ยากจนขาดที่พึ่ง และการบริการด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา เรียนรู้ คือ การอบรมให้ความรู้ผ่านศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และ2) การจัดสวัสดิการสังคมที่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดให้ ได้แก่ ด้านสุขภาพ คือ การส่งเสริมสุขภาพ และอำนวยความสะดวกเพื่อไปรับการรักษาพยาบาล ด้านจิตใจ คือ การให้คำปรึกษาหรือรับฟังปัญหา ด้านสุขภาพจิตใจแก่ผู้สูงอายุ และการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขกรณีผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพจิต ด้านสังคม คือ การจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าเป็นผู้มีประโยชน์มีคุณค่าต่อสังคม และการพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาออกสถานที่ และด้านอาชีพและรายได้ คือ กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กองทุนออมวันละบาท กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน และกองทุนสวัสดิการอื่น ๆ

2. ปัญหา อุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ขาดบุคลากรทางสาธารณสุข ขาดการดูแลจากคนในครอบครัว ขาดการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเองควรมีการตรวจสอบคุณภาพแบบครบวงจรประจำปีการออกเยี่ยมเยือนผู้สูงอายุเพื่อดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำทางชีวิตของผู้สูงอายุการจัดตั้งธนาคารความดี และการจัดให้มีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบของบ้านพักชุมชน

พระมหาไพสิฐ อภิชาโน และปิยะธิดา อภัยภักดิ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบางกระทึก อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 331 คน ผลการศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบางกระทึก อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม ภาพรวมมีการจัดสวัสดิการอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมรายได้อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความมั่นคงทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับมาก โดยผู้สูงอายุที่มีเพศอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุแตกต่างกันกลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ควรทำการสำรวจความต้องการของผู้รับบริการในพื้นที่อย่างทั่วถึง จัดบริการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เช่น การจัดกิจกรรมลงพื้นที่ตรวจสอบสุขภาพอย่างต่อเนื่อง จัดบริการให้ความรู้เรื่องการออกกำลังกาย

สำหรับผู้สูงอายุในท้องถิ่นต่าง ๆ จัดตั้งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ เช่น การจัดทำทางลาด สำหรับเดินขึ้นลงในหน่วยงานราชการ จัดบริการรถรับส่งผู้สูงอายุในวันที่มีกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลควรให้ความรู้เรื่องสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ ด้วยการจัดทำเอกสารแจกให้พนักงาน เทศบาลเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

พรรณภักดิ์ ใจเอื้อ (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลเนินศาลา เพื่อศึกษาสถานภาพการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ตำบลเนินศาลา โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน มีการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้สูงอายุและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา โดยใช้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 399 ชุด ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัญหาและความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลาภาพรวม สภาพปัญหาของผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพปัญหาของผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ สภาพปัญหาของผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย สภาพปัญหาของผู้สูงอายุด้านความรู้ส่วนด้านความต้องการ ผู้สูงอายุมีความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมด้านการแก้ไขปัญหาคายกจนและด้อยโอกาส รองลงมาคือ ผู้สูงอายุมีความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย

2. สถานภาพการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่หน่วยงานรัฐจัดให้มีสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยผ่าน อบต.เนินศาลาสวัสดิการกองทุนหลักประกันสุขภาพ (Social Insurance) เป็นการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัยโดยหน่วยงานรัฐบาลให้กับประชาชนในชุมชนทุกคน ทุกช่วงวัย โดยมีรูปแบบสวัสดิการที่จัดให้ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การตรวจสุขภาพ อนามัยและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ และการอำนวยความสะดวกเพื่อไปรับการรักษาพยาบาล ส่วนการจัดสวัสดิการสังคมที่ประชาชนในตำบลเนินศาลาเป็นผู้จัดมีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเนินศาลาชมรมผู้สูงอายุดอกคำดวนตำบลเนินศาลา กองทุนฌาปนกิจตำบลเนินศาลาศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลเนินศาลาสวัสดิการด้านการดูแลสุขภาพของประชาชนโดยกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลเนินศาลา

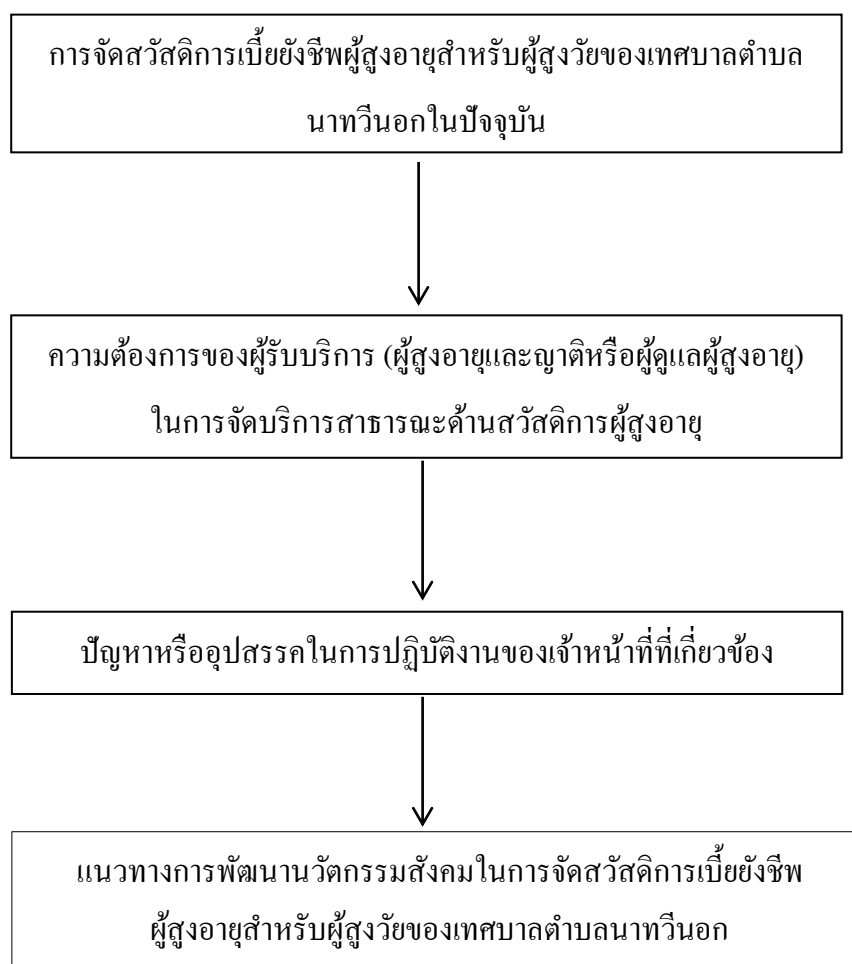
3. แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา โดยใช้ ธรรมนูญสุขภาพชุมชน ให้พิจารณาจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ ตั้งแต่กระบวนการพัฒนากิจกรรมตั้งแต่ เริ่มเรียนรู้ (วัยเด็ก) กลุ่มวัยคนทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุวัยเกษียณ ลักษณะการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะคนยากจนและด้อยโอกาสให้ความรู้ พัฒนาด้านอาชีพ รายได้ พฤติกรรม

การออม การกิจกรรมการให้คุณค่าผู้สูงอายุผ่านกิจกรรม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน พัฒนาศักยภาพชมรมผู้สูงอายุ พัฒนาศักยภาพขององค์กรเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และพัฒนาศักยภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดสวัสดิการได้หลากหลายประเภทตั้งแต่เกิด-ตาย

6.กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ในการค้นหาคำตอบอันเป็นเป้าหมายหลัก คือ เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน เพื่อศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้รับบริการ เพื่อศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้ปฏิบัติงาน และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานได้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาพรวมขึ้นได้ คำตอบดังกล่าวนี้มาจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการวิจัย (Research Methodology) ที่กำหนดไว้ มีรายละเอียด ดังนี้

1. รูปแบบของการวิจัย

การกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ตามการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังต่อไปนี้

1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

การวิจัยเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร โดยการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ได้แก่ แนวคิดนวัตกรรมทางสังคม แนวคิดสวัสดิการสังคม แนวคิดผู้สูงอายุ และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในประเทศไทย รวมทั้งหนังสือ ตำรา งานวิจัย และบทความทั้งของไทยและต่างประเทศ ข้อมูลเอกสารที่ได้มามีทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ

1.2 การวิจัยภาคสนาม (Field research)

การวิจัยภาคสนามเป็นการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา กระบวนการดำเนินการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) และสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus group)

1.2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกกับตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้อง 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก

กลุ่มที่ 2 พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงาน ในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก

1.2.2 สนทนากลุ่มเจาะจง (Focus group) เป็นการระดมความคิดเห็นด้วยการสนทนากลุ่มเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้อง 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก

กลุ่มที่ 2 ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก

การสนทนากลุ่มเจาะจงโดยเน้นการสนทนา ถกเถียง อภิปรายของบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุกับทุกฝ่ายวิพากษ์ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ

เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงมีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

2.1 ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ กลุ่มคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก กลุ่มพนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก กลุ่ม

ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ณ เดือน กันยายน 2563 จำนวน 10,466 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้สามารถตอบปัญหาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้ศึกษาจึงใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงและใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) และระดมความคิดเห็นด้วยการสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus Group) ทั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน ดังนี้

2.2.1 กลุ่มที่ 1 คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก จำนวน 4 คน

2.2.2 กลุ่มที่ 2 พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก จำนวน 2 คน

2.2.3 กลุ่มที่ 3 ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก หมู่บ้านละ 2 คน รวมจำนวน 26 คน

2.2.4 กลุ่มที่ 4 ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก จำนวน 13 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน รวมจำนวน 13 คน

โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีข้อมูลหรือสามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

2. เป็นผู้มีความรู้ มีหน้าที่ หรือมีบทบาทในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาโดยตรงและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและในเชิงลึกได้

3. เลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความหลากหลายทางอาชีพและกระจายผู้ให้ข้อมูลครอบคลุมเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

4. ผู้ให้ข้อมูลต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่ได้รับการจัดสวัสดิการในฐานะผู้มีความใกล้ชิด เช่น ครอบครัว ญาติ ผู้ดูแลใกล้ชิด

5. ผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก เช่น คณะผู้บริหาร พนักงานเทศบาลตำบลนาทวินอก ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

6. ผู้ให้ข้อมูลต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

3. ประเภทของข้อมูล

การศึกษานี้ประกอบไปด้วยข้อมูล 2 ประเภทด้วยกันคือ

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร โดยการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ได้แก่ แนวคิดนวัตกรรมทางสังคม แนวคิดสวัสดิการสังคม แนวคิดผู้สูงอายุ และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในประเทศไทยรวมทั้ง หนังสือ ตำรา งานวิจัย และบทความทั้งของไทยและต่างประเทศ ตลอดจนแหล่งข้อมูลข่าวสารจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเพิ่มองค์ความรู้และใช้เป็นแนวทางในการวิจัยของผู้วิจัย เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลประกอบ และสนับสนุนข้อมูลเพื่อให้ผลการศึกษานั้นได้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. เครื่องมือในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลานั้นอาศัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแนวทางการสัมภาษณ์/ข้อคำถาม มีดังนี้

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews)

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก : ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วยข้อคำถาม ดังนี้

1. ท่านมีภารกิจ หน้าที่รับผิดชอบอย่างไรเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวิ และอธิบายกระบวนการการทำงานของท่านแบบพอสังเขป
2. ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านเกี่ยวกับงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก ท่านพบปัญหา/อุปสรรค หรือไม่ อย่างไรบ้าง
3. การปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก ท่านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของท่านเช่นไร อย่างไรบ้าง
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก เป็นอย่างไรบ้าง

5. ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการทำงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก ของท่านหรือไม่ อย่างไร

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก : ผู้รับบริการ ประกอบด้วยข้อคำถาม ดังนี้

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน
2. ท่านมีความต้องการหรือมุมมองเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอกอย่างไรบ้าง
3. ท่านคิดว่าปัจจุบันหน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคต่าง ๆ ได้ดำเนินการมีส่วนร่วม ในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพและได้ให้การช่วยเหลือในการสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง
4. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และมีแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวอย่างไร

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus Group Discussion)

แนวคำถามสำหรับสำหรับการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถาม ดังนี้

1. ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการให้ดียิ่งขึ้น อย่างไรบ้าง
2. ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานได้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาพรวมขึ้นได้อย่างไรบ้าง

5. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในการตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ

5.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews)

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัน เวลา ที่นัดหมายจาก จำนวน 2 กลุ่ม คือ 1) คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก 2) พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก โดยมีการกำหนดกรอบและหัวข้อการสนทนาไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอนถึงแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี่ยงชีฟสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

5.2 สันทนาคลุ่มเจาะจง (Focus group)

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยตามวัน เวลา ที่นัดหมายจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และกลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก โดยเน้นการสนทนา ถกเถียง อภิปรายของบุคคลที่มีความรู้ หรือมีประสบการณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุกับทุกฝ่ายวิพากษ์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี่ยงชีฟสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา โดยมีการกำหนดกรอบและหัวข้อการสนทนาไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

6.1 ผู้วิจัยได้ทำการโทรศัพท์ติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์อย่างคร่าวๆต่อหน่วยงานทั้งหมด จากนั้นทำการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ขอความร่วมมือไปยังบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อขออนุญาตในการเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาและขอสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

6.2 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยวิธีการนาแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจาก

6.2.1 เก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน

6.2.2 เก็บข้อมูลความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณสุขด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้รับบริการ

6.2.3 วิเคราะห์ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวีนอก และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้ปฏิบัติงาน

6.2.4 จัดเวทีระดมความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องสำหรับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวีนอก อำเภอนาทิวีนอก จังหวัดสงขลา

6.2.5 เก็บรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวีนอก ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานได้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาพรวมขึ้นได้

6.3 รวบรวมแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการจัดบันทึก และเทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์

6.4 แกะเทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์อย่างละเอียด เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการศึกษา

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ร่วมระหว่างวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field research) ตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการสรุปประเด็น และอภิปรายเชิงพรรณนาความ (Description) ถึงเนื้อหาการวิจัยทั้งหมดที่ได้ทำการศึกษา รวมทั้งข้อคิดเห็นกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวีนอก อำเภอนาทิวีนอก จังหวัดสงขลา จากนั้นจัดทำข้อสรุปที่ได้ค้นพบจากการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) และสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus group) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก 2) กลุ่มพนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก 3) กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และ 4) กลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยได้ออกเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2565 ทำการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 45 คน เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งที่เก็บข้อมูลมาได้ ซึ่งผลของการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 บริบทชุมชนที่ศึกษา

ส่วนที่ 2 การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุง

ส่วนที่ 4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และแนวทางการปรับปรุง

ส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก และแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 1 บริบทชุมชนที่ศึกษา

1.1 สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

เทศบาลตำบลนาทวินอก ตั้งอยู่ที่ 32 หมู่ที่ 8 ตำบลนาทวิ อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอนาทวิประมาณ 1,000 เมตร ซึ่งมีอาณาเขต ดังต่อไปนี้

- ทิศเหนือ จดเขต อบต.ฉาง อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา
- ทิศใต้ จดเขต อบต.ท่าประคูล และ อบต.ปลักหนู อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา
- ทิศตะวันตก จดเขต อบต.คลองทราย อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา
- ทิศตะวันออก จดเขต อบต.วังใหญ่ อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

มีเนื้อที่ทั้งหมด จำนวน 114 ตารางกิโลเมตร หรือมีเนื้อที่จำนวนประมาณ 71,250 ไร่ ภูมิประเทศ แบ่งเป็นที่ราบ จำนวน 8 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10 และหมู่ที่ 15 และเป็นที่ราบเชิงเขาจำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 11, 12, 13, 16, และหมู่ที่ 17 มีหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่ตำบล จำนวน 13 หมู่บ้าน จำนวนหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก เต็มทั้ง หมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านพลีเหนือ หมู่ที่ 3 บ้านพลีใต้ หมู่ที่ 7 บ้านเคลียง หมู่ที่ 8 บ้านชองใต้ หมู่ที่ 9 บ้านชองเหนือ หมู่ที่ 10 บ้านวังใหญ่ หมู่ที่ 11 บ้านปลายรำ หมู่ที่ 12 บ้านลำลอง หมู่ที่ 13 บ้านคลองทุเรียน หมู่ที่ 15 บ้านป่าจี่เหล็ก หมู่ที่ 16 บ้านคลองพน และหมู่ที่ 17 บ้านไทรงาม จำนวนหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก มีบางส่วนจำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 5 บ้านพรเดียว ท้องถิ่นอื่นในเขตตำบลมีเทศบาลตำบลจำนวน 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลนาทวิ ประชากรในเขตตำบลนาทวิ มีประชากรทั้งสิ้น 10,189 คน แยกเป็น ชาย 5,142 คน หญิง 5,044 คน (ข้อมูล ณ เดือนเดือนกันยายน 2561)

1.2 วิสัยทัศน์การพัฒนาของเทศบาลตำบลนาทวินอก

วิสัยทัศน์การพัฒนาของเทศบาลตำบลนาทวินอก มีดังต่อไปนี้

ภายใต้วิสัยทัศน์ "โครงสร้างพื้นฐานดี มีคุณภาพชีวิตก้าวหน้า การศึกษาก้าวไกล ใส่ใจบริการ เทศบาลคู่ประชาคมอาเซียน" เทศบาลตำบลนาทวินอก จะดำเนินการตามนโยบายและวิสัยทัศน์ของคณะผู้บริหารที่ได้วางไว้ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และเป้าหมายที่ต้องการอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักการบริหารแบบเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลตำบลนาทวินอกจะเป็นองค์กรนำพาในการเพิ่มศักยภาพทรัพยากรบุคคล

ทรัพยากรธรรมชาติและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ภายใต้การบริการบนความพึงพอใจ และประโยชน์สุขของพี่น้องประชาชนผู้ใช้บริการ

1.3 บทบาทและหน้าที่เทศบาลตำบลนาทวินอก

ภารกิจหลัก และภารกิจรอง ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการมีดังต่อไปนี้

1.3.1 ภารกิจหลัก

1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัด
 มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4) ป้องกันโรคและบรรเทาสาธารณภัย

5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

7) คุ้มครอง ดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่นตามความจำเป็นและสมควร

9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณ หรือ
 บุคลากรให้ตามความจำเป็นและเหมาะสม

1.3.2 ภารกิจรอง

1) ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร

2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

8) การคุ้มครอง ดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของเทศบาลตำบล

10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

12) การท่องเที่ยว

13) การผังเมือง

โดยอำนาจหน้าที่ตามระเบียบดังกล่าวข้างต้น ทางเทศบาลตำบลนาทวินอก ได้กำหนด
แนวทางการดำเนินการตามภารกิจหลัก และภารกิจรองดังต่อไปนี้

ภารกิจหลัก

1. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค
2. การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
3. การส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ
4. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
5. การพัฒนาด้านทรัพยากรบุคคล

ภารกิจรอง

1. การฟื้นฟูวัฒนธรรมและส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น
2. ส่งเสริมด้านการกีฬาแก่ประชาชนในพื้นที่
3. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
4. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
5. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

1.4 ยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4.1 วิสัยทัศน์

“โครงสร้างพื้นฐานดี มีคุณภาพชีวิตก้าวหน้า การศึกษาก้าวไกล ใส่ใจบริการ
เทศบาลเพื่อประชาชน

1.4.2 ยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านบริการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐาน
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม ความมั่นคงและส่งเสริมคุณภาพชีวิต
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และส่งเสริมอาชีพ
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีต
ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองการปกครองและการบริหารจัดการที่ดี

1.4.3 เป้าประสงค์

1. การได้รับบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มีความสะดวกและรวดเร็ว
2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ประชาชนมีศักยภาพมีรายได้เพียงพอสามารถพึ่งตนเองได้
5. ประชาชนมีความรู้และบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม
6. การบริหารจัดการภาครัฐที่ดีและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

1.4.4 ตัวชี้วัด

ร้อยละของความสำเร็จของเป้าหมาย/ผลผลิตโครงการ

1.4.5 ค่าเป้าหมาย

1. ด้านการได้รับบริการด้าน โครงสร้างพื้นฐานให้มีความสะดวกและรวดเร็ว
2. ประชาชนมีศักยภาพมีรายได้เพียงพอสามารถพึ่งตนเองได้
3. มลภาวะและสิ่งแวดล้อมไม่เป็นพิษทำให้ชุมชนน่าอยู่อย่างสงบสุข
4. ประชาชนมีความรู้และบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม
5. การบริหารจัดการภาครัฐที่ดีและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

1.4.6 กลยุทธ์

- 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านบริการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐาน

1.1) ก่อสร้าง ซ่อมแซม ปรับปรุง บำรุงรักษาเส้นทางคมนาคม และ
โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น

1.2) ขยายเขตไฟฟ้าและติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ ครอบคลุมทุกพื้นที่

1.3) ก่อสร้างและพัฒนาแหล่งน้ำให้ครอบคลุมและเพียงพอกับการใช้

ประโยชน์

1.4) พัฒนาระบบการสื่อสารครอบคลุมทุกพื้นที่

1.5) จัดทำผังเมืองเฉพาะและผังเมืองรวมอำเภอ/จังหวัด

- 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม ความมั่นคงและส่งเสริมคุณภาพชีวิต

2.1) ส่งเสริมการสาธารณสุข และการบริการสุขภาพอย่างทั่วถึง

2.2) ให้การสงเคราะห์เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และประชาชน

ผู้ด้อยโอกาส

2.3) ส่งเสริมสนับสนุนการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา นันทนาการ และ

การป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด

2.4) เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ชุมชนและสังคม

พึ่งพาตนเอง

2.5) ส่งเสริม สนับสนุน จัดระบบการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.6) ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมองค์กรภาคประชาชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และอื่น ๆ

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1) สร้างจิตสำนึกและอนุรักษ์ ฟื้นฟู เฝ้าระวังการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

3.2) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

3.3) ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และส่งเสริมอาชีพ

4.1) สนับสนุนและส่งเสริมอาชีพ/กลุ่มอาชีพและผลิตภัณฑ์ชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงรวมทั้งยกระดับรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น

4.2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.1) ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ และพัฒนาการเรียนรู้ตามความจำเป็นแก่เด็กและเยาวชน

5.2) ส่งเสริมสนับสนุนการบำรุงรักษาและอนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.3) เสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชน

6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองการปกครองและการบริหารจัดการที่ดี

6.1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ และการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

6.2) ส่งเสริม พัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกกระดับ

6.3) ส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรเครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานที่ปฏิบัติงาน

6.4) พัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชน การจัดเก็บรายได้ และเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชน

ภาพประกอบที่ 2 : ภาพสำนักงานเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 10 มีนาคม 2565

ส่วนที่ 2 การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอ
นาทวิ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน

2.1 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

1) แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

แนวคิดเรื่องการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญมาเป็นเวลานานแล้ว เห็นได้จากการจัดตั้งสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศเมื่อปี 2496 โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้การอุปการะแก่ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติและไม่มีที่พึ่งพาอาศัย ต่อจากนั้นได้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์เพิ่มขึ้นเรื่อยมา รวมทั้งได้มีการจัดบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นด้วย เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุ โครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น โดยมีการกำหนดนโยบายและแผนในทุกระดับที่เกี่ยวกับเรื่องการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอทั่วถึง และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม

2) ประวัติการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ในปี พ.ศ. 2535 สวัสดิการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มเป็นรูปธรรม จากแนวคิดของกรมประชาสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นสวัสดิการสังคมที่รัฐบาลจัดสรรให้กับผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่แสดงความจำเป็นโดยการขอขึ้นทะเบียนเพื่อรับการสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุโดยผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ได้แก่ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จุดเริ่มต้นในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการเกิดขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน (เบี้ยยังชีพ)

ในปี พ.ศ. 2536 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 ซึ่งเห็นชอบให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินโครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชนเพื่อจัดสรรงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนสงเคราะห์เบี้ยยังชีพช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ โดยกระทรวงการคลังได้อนุมัติหลักการเบิกจ่ายเงินตามโครงการดังกล่าว เพื่อให้เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนเดือนละ 200 บาท และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง จึงได้เพิ่มจำนวนผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพเพิ่มมากขึ้นทุกปี

ในปี พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้เพิ่มเงินเพิ่มพิเศษในภาวะเศรษฐกิจถดถอยให้แก่ผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพอีกคนละ 100 บาท/คน/เดือน รวมเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับคนละ 300 บาท/คน/เดือน จนตลอดชีพ

ในปี พ.ศ. 2544 – 2545 จากนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ภารกิจนี้จึงถูกถ่ายโอนไปยังกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร ภายหลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 (สถานีพัฒนาสังคม, 2557) ปัจจุบันรัฐบาลได้จัดสรรเงินเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ตามขั้นบันได

3) การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแบบขั้นบันไดนี้ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักอยู่ 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ผู้ที่จะประสงค์จะรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจะต้องมีสัญชาติไทย ต้องเป็นผู้มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้เกิดก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2495 ต้องเป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตพื้นที่ที่ยื่นคำขอ และต้องไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใด จากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดให้เป็นประจำ โดยผู้มีสิทธิสามารถยื่นคำขอรับสิทธิได้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน

2554 ถึง 31 มกราคม 2555 โดยจะต้องมีหลักฐานประกอบการยื่นรับสิทธิ ประกอบไปด้วย บัตรประชาชนพร้อมสำเนา และสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารพร้อมสำเนา

4) การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก

เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา เป็นหน่วยงานสำคัญที่รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการทางสังคมให้กับผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ส่งเสริมสวัสดิการเบี้ยยังชีพเด็ก เยาวชน ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเอดส์ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เด็กที่ยากจนขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู งานส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมและพัฒนาอาชีพกลุ่มสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ งานให้คำปรึกษา แนะนำ ด้านสวัสดิการแรงงาน การประกันสังคม งานส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำอาชีพการเกษตร งานส่งเสริมและสนับสนุนงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน งานสนับสนุนการจัดทำที่อยู่อาศัยแก่ผู้ยากไร้ งานส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมกลุ่มผู้ป่วยเอดส์ งานส่งเสริมและให้คำปรึกษา การณาปณกิจสงเคราะห์ งานส่งเสริมและให้คำปรึกษากองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนและการออมทรัพย์ งานส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลและหมู่บ้าน งานส่งเสริมภารกิจบทบาทหน้าที่และสิทธิสตรี งานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน/การเคหะ

การดำเนินงานเพื่อการจัดสวัสดิการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา โดยเทศบาลตำบลนาทวินอกนั้นมีการดำเนินงานเป็นรูปธรรมชัดเจน ตั้งแต่ปี 2549 โดยเน้นไปที่การจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่มีความยากจนและขาดแคลนก่อน จากนั้นในปี 2551 คณะผู้บริหารและผู้ดำเนินงาน ได้มีแผนในการจัดการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบมากขึ้น โดยการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุในชุมชน โดยมีเป้าหมายในการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ภารกิจที่เราต้องทำ ต้องดูแลผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่เป็นผู้ร่วมมือ ฝ่ายบริหารได้ลงไปดูผู้สูงอายุที่มีความเดือดร้อน บางคนก็คิดเตียง บางคนก็ไปทำภารกิจอาชีพไม่ได้ ให้เจ้าหน้าที่สำรวจว่ามีใครบ้างเราจะได้ให้ความช่วยเหลือต่อไป...”

(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก คนที่ 1, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ทางภาครัฐได้ช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุข ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย และด้านการจัด

กิจกรรมนันทนาการ แต่ละด้านจะจัดสรรตามกำลังและความสามารถที่ทางเทศบาลสามารถกระทำ
ได้...”

(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก คนที่ 2, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...หลัก ๆ ดูแลในเรื่องของการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้ได้รับสิทธิกันถ้วนหน้า
นอกจากนี้ดูแลตามความต้องการของผู้สูงอายุหรือมีเหตุจำเป็นที่ต้องได้รับความช่วยเหลือเร่งด่วน
ทางเราจะเป็นคนคอย ประสานและติดต่อขอความช่วยเหลือในแต่ละเคส ...”

(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก คนที่ 3, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาล
ตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการจัดสวัสดิการ
ผู้สูงอายุอย่างเต็มศักยภาพ โดยได้ช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพ
ผู้สูงอายุ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุข ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย และ
ด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่คอยประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อบูรณา
การในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 บทบาทหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

กระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ
จังหวัดสงขลา จากการสัมภาษณ์กลุ่มคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก และ
กลุ่มพนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่เทศบาล
ตำบลนาทวินอก พบว่า กระบวนการทำงานด้านผู้สูงอายุของทางเทศบาลนั้น ได้มีการดำเนินงานมา
อย่างต่อเนื่องและได้บรรจุโครงการยุทธศาสตร์ด้านผู้สูงอายุไว้ในแผนพัฒนาสี่ปี (พ.ศ. 2561 - 2564)
ของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา แต่ถึงอย่างไรก็ตามกระบวนการให้ความ
ช่วยเหลือผู้สูงอายุนั้นยังเน้นไปที่การจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2561 เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาได้จัดทำ
แผนพัฒนาสี่ปีใหม่ให้ครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือในภาพรวมมากขึ้น ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่สอง
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในกิจกรรมของโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการสาธารณสุข และใน

ยุทธศาสตร์ที่สาม พัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษา ภายใต้โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในชุมชน โครงการส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายคือได้ให้ความช่วยเหลือต่อผู้สูงอายุนอกเหนือจากโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพ โดยได้เน้นมาที่ระบบให้บริการด้านสุขภาพเพื่อเป็นการดูแลสุขภาพและสุขภาพะให้แก่ผู้สูงอายุเชิงรุกที่เน้นให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการดูแลตนเอง

ทั้งนี้ทางเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลาได้ทำความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานด้านสาธารณสุข โดยมีความคาดหวังว่าโครงการที่จัดสร้างขึ้นนั้นจะเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้มีสุขภาพจิตที่ดี ให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และสร้างแกนนำสำคัญในการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง เดิมทีหน่วยงานภาครัฐจะให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในลักษณะของการตั้งรับ คือ การดูแลเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย หรือให้ความช่วยเหลือแบบมุ่งเป้าไปที่ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในระดับต่ำ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การให้ความช่วยเหลือในประเด็นของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ยังไม่ได้รับครบทุกคนที่มีโอกาสและอายุถึงที่จะได้รับเบี้ย แต่ต่อมาได้มีการสำรวจสถิติของผู้สูงอายุและได้ปรับปรุงโครงสร้างการจ่ายเบี้ยยังชีพให้มากขึ้นและทั่วถึงครอบคลุมผู้สูงอายุที่มีสิทธิ์ทุกคน

อย่างไรก็ตามยังมีหน่วยงานภาครัฐที่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายที่สุขภาพของผู้สูงอายุให้ให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่สมบูรณ์และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีพื้นที่ในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและสังคม โดยมีที่มาในการจัดตั้งจากความเชื่อว่าผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสามารถในการสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

ดังจะเห็นจากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“...ควบคุมดูแลข้าราชการที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับเบี้ยผู้สูงอายุโดยเฉพาะเกี่ยวกับกระทรวงมหาดไทยเป็นหลักอย่างเช่น ผู้สูงอายุที่ครบ 60 ปีให้ไปตรวจสอบรายชื่อที่ทะเบียนราษฎรจากนั้นออกหนังสือแจ้งไปตามหมู่บ้านเพื่อให้ผู้สูงอายุมาลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ...”

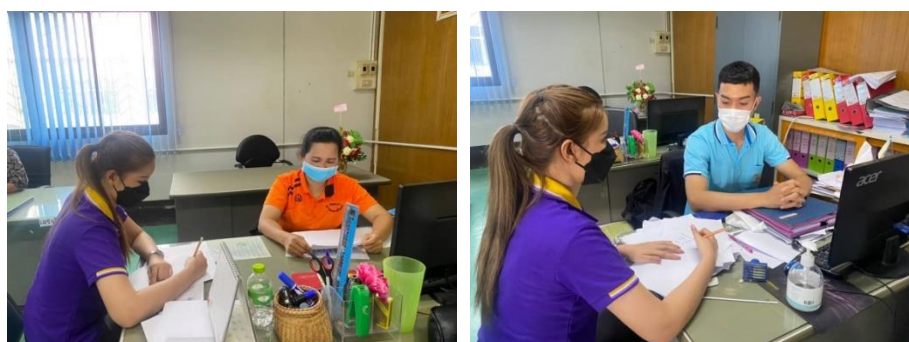
(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทิวนอก คนที่ 2, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2565)

“...หลัก ๆ คือการดูแลเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ด้านที่ให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ ด้านความมั่นคงในชีวิต ส่งเสริมสวัสดิการด้านสุขภาพ การมีที่อยู่อาศัยมั่นคง ด้านการศึกษา การเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมสวัสดิการการมีงานทำ และด้านสังคม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม ได้มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทางด้านศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจตามศาสนาที่ตนนับถือ...”

(พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนที่ 1, สัมภาษณ์ 8 กุมภาพันธ์ 2565)

ภาพประกอบที่ 3 : ภาพการสัมภาษณ์กลุ่มคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ที่มา : ภาพจากงานวิจัย

ภาพประกอบที่ 4 : ภาพการสัมภาษณ์กลุ่มคณะเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ที่มา : ภาพจากงานวิจัย

จากผลการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่า แนวคิดของหน่วยงานภาครัฐในการจัดสวัสดิการทางสังคมนั้นสอดคล้องกับมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน คือ

1. ด้านความมั่นคงในชีวิต นั่นคือผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมสวัสดิการด้านสุขภาพ การใช้ชีวิตในครอบครัว การมีที่อยู่อาศัยมั่นคง และผู้สูงอายุมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. ด้านการศึกษา คือ ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมสวัสดิการด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัย การเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ในส่วนบทบาทของชุมชน ต้องเตรียมความพร้อมให้ชุมชนเกิดความเข้าใจ รับรู้คุณค่าของผู้สูงอายุ รวมถึงการช่วยเหลือ พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ สร้างระบบแกนนำ อาสาสมัคร และเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองภายในชุมชน ก่อนที่จะพึ่งพาผู้ให้บริการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผ่านรูปแบบการทำงานเชิงรุกและผสมผสาน

3. ด้านเศรษฐกิจ คือ ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมสวัสดิการการมีงานทำ มีหลักประกันทางการเงินซึ่งทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมั่นคงในชีวิต หน่วยงานภาครัฐได้จัดให้มีนโยบายสวัสดิการสังคมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม และการทำงานของผู้สูงอายุรวมทั้งเรื่องการจัดสรรงบประมาณ นั่นคือ หน่วยบริการที่สนองตอบความต้องการให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการให้ได้มากที่สุด รวมทั้งรูปแบบการบริการต้องผสมผสานบูรณาการ ตั้งแต่การคัดกรอง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จนกระทั่งถึงการดูแลสุขภาพทั่วไป

4. ด้านสังคม คือ ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม ได้มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทางด้านศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจตามศาสนาที่ตนนับถือ ได้แก่ วันสำคัญทางประเพณี การจัดพิธีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในช่วงเทศกาลสงกรานต์ การพบปะเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุในเทศกาลฮารีรายอ การศึกษาเรียนรู้ถ่ายทอดและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้แนวคิดและหลักการในการทำงานด้านผู้สูงอายุ การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ การทำพิธีมอบใบประกาศเกียรติบัตร เชิดชูคนดีในกิจกรรมวันเฉลิมพระชนมพรรษา ได้มอบรางวัลพ่อดีเด่น แม่ดีเด่น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุและเพื่อสานสัมพันธ์แก่คนในรุ่นต่าง ๆ

2.3 ขั้นตอนการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย

สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุนั้นได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 53 ว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือ

ที่เหมาะสมจากรัฐ และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนในด้านบริการทางการแพทย์ สาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การศาสนา ข้อมูลข่าวสาร การประกอบอาชีพ การพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางสังคม การเดินทางอย่างปลอดภัย การช่วยเหลือด้านค่าโดยสาร การยกเว้นค่าเข้าชม สถานที่ของรัฐ การช่วยเหลือจากการถูกละเมิด การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ และการสงเคราะห์ จัดการศพตามประเพณี กล่าวได้ว่าตามกฎหมายนั้นผู้สูงอายุจะต้องได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริมและ สนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่

1) การดำเนินงานของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ในปัจจุบันเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแก่ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ในการดำเนินงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุปัจจุบันได้เป็นภารกิจถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น บทบาทในการดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1. สำรวจผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่มีสิทธิจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในท้องถิ่นที่ตัวเองรับผิดชอบ
2. รวบรวมแบบการขอขึ้นทะเบียนที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติ
3. นำส่งรายชื่อผู้สูงอายุที่ผ่านคุณสมบัติไปยังหน่วยงานเจ้าของงบประมาณ เพื่อเสนอขออนุมัติจากรัฐบาลจังหวัดต่อไป
4. จัดทำทะเบียนรายชื่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพที่ผ่านการอนุมัติแล้ว และติดประกาศในที่เปิดเผยต่อประชาชน
5. แจ้งให้ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพทราบ จัดทำเอกสารหนังสือต่าง ๆ ตามแบบที่กำหนดได้แก่ หนังสือพินัยกรรม หนังสือมอบอำนาจ หนังสือรับรองว่าจะแจ้งการเสียชีวิต และหนังสือรับรองการมีชีวิต
6. ดำเนินการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ โดยวิธีการโอนเงินเข้าบัญชีตามที่ได้ลงทะเบียนไว้
7. ในกรณีที่ผู้สูงอายุเสียชีวิตระหว่างงวด ให้เป็นสิทธิของทายาทตามพินัยกรรมที่ผู้สูงอายุระบุไว้หรือหากไม่มีพินัยกรรมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอหน่วยงานเจ้าของงบประมาณเพื่อดำเนินการระงับการจ่ายเงิน

8. ในกรณีที่ได้รับการร้องเรียนว่าผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม ให้ดำเนินการตรวจสอบและรายงานหน่วยงานเจ้าของงบประมาณทราบเพื่อทำการระงับต่อไป

9. เยี่ยมเยียนและติดตามผลผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ โดยหากพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้ดำเนินการช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำ

10. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบทุกรูปแบบ

การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยสนับสนุนและบรรเทาความเดือดร้อนในภาวะวิกฤตให้ผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานอันเป็นแนวทางที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ตั้งไว้ แต่อย่างไรก็ตามมีผู้สูงอายุที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการที่รัฐบาลจัดสรรได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล และเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแลหรือไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเบี้ยผู้สูงอายุหรือเบี้ยคนชราเป็นหนึ่งในสวัสดิการของรัฐที่มอบเงินช่วยเหลือให้ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ซึ่งในแต่ละปีจะเปิดให้ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาลงทะเบียนขอรับเบี้ยยังชีพ โดยจะเป็นการลงทะเบียนล่วงหน้าเพื่อรับเงินในปีงบประมาณถัดไป

2) การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา เริ่มต้นจากการประสานงานขอความร่วมมือกับทางอำเภอเพื่อขอคัดทะเบียนรายชื่อของผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา จากนั้นออกหนังสือแจ้งไปตามหมู่บ้านเพื่อให้ผู้สูงอายุมาลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังดำเนินการประสานงานกับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการแจ้งข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอีกทางหนึ่ง เพื่อเป็นการรักษาสิทธิ์ให้แก่ผู้สูงอายุที่ถึงเกณฑ์ได้รับสิทธิ์เบี้ยยังชีพคนชรา โดยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพฯ ผู้สูงอายุ มีคุณสมบัติตามรายการดังนี้

1. มีสัญชาติไทย
2. มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา (ตามทะเบียนบ้าน)

3. เป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ใน ปีถัดไป (ปัจจุบัน อายุ 59 ปี บริบูรณ์ และต้องเกิดก่อน 1 ตุลาคม)

4. ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญ เบี้ยหวัดบำนาญพิเศษ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน รายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็นประจำ ยกเว้น ผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) การขึ้นทะเบียนของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเพื่อรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการยื่นเอกสาร หลักฐานกรอกแบบฟอร์ม “แบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ซึ่งเอกสารที่ใช้ประกอบการขึ้นทะเบียนด้วย

1) บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตร อื่นที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐที่มี รูปถ่ายพร้อมสำเนา

2) ทะเบียนบ้าน พร้อมสำเนา

3) สมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร พร้อมสำเนา (เฉพาะหน้าที่แสดงชื่อ และเลขที่บัญชี)

ในกรณีผู้สูงอายุที่ไม่สามารถมาลงทะเบียนด้วยตนเอง อาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้ โดยให้ผู้รับมอบอำนาจติดต่อกับเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ

4) จำนวนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

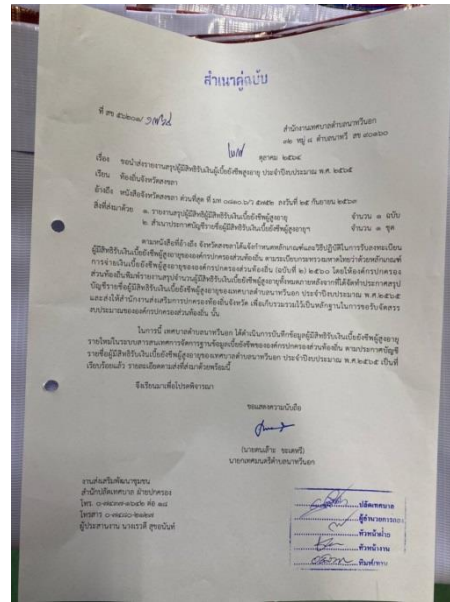
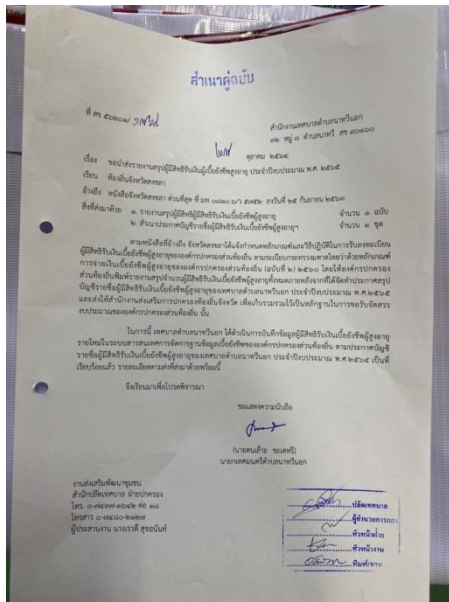
การรับเงินจัดสรรงบประมาณเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในอัตราแบบขั้นบันได ภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน โดยกรมบัญชีจะเป็นผู้โอนเงินเข้าสู่ผู้สูงอายุโดยตรง การจ่ายเงินจะแยกตามอายุแบบขั้นบันไดดังนี้

อายุ 60 - 69 ปี ได้รับคนละ 600 บาทต่อเดือน

อายุ 70 - 79 ปี ได้รับคนละ 700 บาทต่อเดือน

อายุ 80 - 89 ปี ได้รับคนละ 800 บาทต่อเดือน

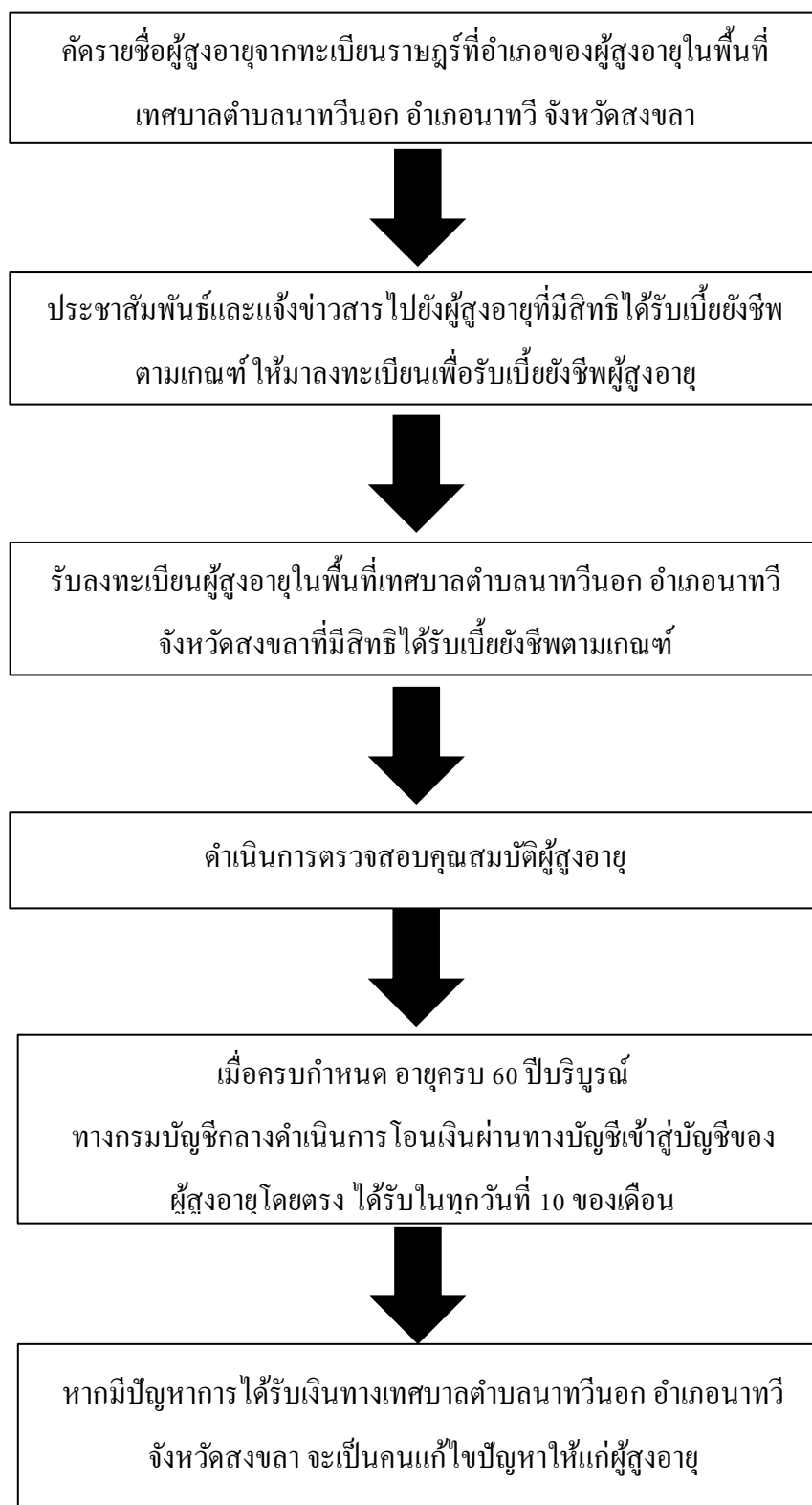
อายุ 90 ปี ขึ้นไปได้รับคนละ 1,000 บาทต่อเดือน

ภาพประกอบที่ 5 : ภาพตัวอย่างเอกสารรายงานผลการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
ที่มา:ภาพจากงานวิจัย

จากการสัมภาษณ์และศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา โดยขั้นตอนการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย สรุปได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 6 : ภาพขั้นตอนการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาล
ตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา

2.4 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องและการสนทนากลุ่มในเรื่องความพึงพอใจต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย ทำให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ แต่ก็ยังมีบางส่วนที่อยากให้เจ้าหน้าที่ปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...การจัดการของเทศบาลก็ค่อนข้างดี ตรงตามความต้องการเพื่อเข้าตรง เรื่องเพียงพอที่ไม่เพียงพออยู่แล้วแต่ว่าคิดว่ายู่คนเดียว สองคน ทั่วประเทศก็ต้องเห็นใจ ได้ก็ดีกว่าไม่ได้...”

(ผู้สูงวัยที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 13, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...หน้าที่ก็จะมีการประชาสัมพันธ์ให้กับพี่น้องในหมู่บ้านที่มีอายุตามเกณฑ์เนี่ย มาลงทะเบียน ให้เขาได้มาขึ้นทะเบียนเพื่อจะได้สิทธิ์ได้รับเบี้ยยังชีพ เมื่อครบกำหนดที่เขาจะได้ก็ช่วยแล้วก็คอยกระตุ้น คอยแจ้งข่าวถึงสิทธิ์ของตัวเอง ทางเทศบาลเขาจะมีรายชื่ออยู่แล้วเราก็จะไปตามรายชื่อจะไปแจ้งข่าวตามนั้น อายุ 59 ปี ย่าง 60 ปี เดือนไหนก็จะได้เลย หน้าที่หลัก ๆ ประมาณนี้เทศบาลเป็นตัวหลักในการประสานให้ทุกคนได้รับสิทธิ์ตรงนี้...”

(พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...อยากให้มีพวกไม่ค้าคอยให้คนแก่ที่มาใช้บริการได้ใช้เอา ไว้ค้าเดิน ในกรณีที่ดินไม่ไหว มากคนเดียว แต่สำหรับป้ายังเดินเหินได้ปกติไม่เป็นไร แต่เอาไว้สำหรับคนอื่น ๆ การจัดการของเทศบาลก็ดีนะ เอาใจใส่ดี คุยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ...”

(ผู้สูงวัยที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 8, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...อำนวยความสะดวกดี ถ้ามอะไร ก็ขอบได้หมด รวม ๆ ดี ก็พอใจนะ...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 9, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...การจัดการก็ค่อนข้างดีเจ้าหน้าที่พนักงานต่าง ๆ ให้ความรู้ดี...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 1, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุความพึงพอใจต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลนาทวินอก ในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย โดยการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่มีการอำนวยความสะดวกด้วยความกระตือรือร้นในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ให้บริการกับทุกคนเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติว่าจะเป็นผู้รู้จักกันหรือไม่ โดยดำเนินการตามลำดับการเดินทางมาลงทะเบียนหรือตามลำดับคิวอย่างเคร่งครัด เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจ สามารถอธิบายข้อสงสัยได้ชัดเจนและไม่บิดเบือนความจริงกับผู้มาใช้บริการ เจ้าหน้าที่มีกริยามารยาทและแต่งกายสุภาพเหมาะสมให้เกียรติผู้มาใช้บริการ การได้รับการประชาสัมพันธ์ในเรื่องเบี้ยยังชีพอย่างทั่วถึง

2.5 ความพึงพอใจต่อสวัสดิการเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องและการสนทนากลุ่มในเรื่องความพึงพอใจต่อสวัสดิการเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ทำให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสวัสดิการเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...ก็ดีค่ะของป้านั้นมันจะจบที่ธนาคาร เมื่อก่อนนั้นทางเทศบาลจะไปจ่ายใช้ไหมคะ แต่ตอนนี้คือเราไปเอาที่ธนาคารเอง เอกสารก็ต้องไปเจอกันที่เทศบาล จะเอาเงินก็ไปรับที่ธนาคารเอง หรือไปกดตู้เอง...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 3, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...เงิน โอนเข้าบัญชีมีความสะดวก การจัดการต่าง ๆ ก็ทำดีแล้ว...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 4, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...รัฐให้เงินมาก็ดี ช่วยบรรเทาค่าใช้จ่ายบางส่วน ได้บ้าง แต่ก็นั่นแหละนะ ตอนนี้อยู่ไร ๆ ก็แพง อยากให้เพิ่มหน่อย ส่วนการรับเงินโดยการโอนเข้าบัญชีก็ความสะดวก ทำดีแล้ว...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 5, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...เป็นสวัสดิการที่ดีนะ โดยส่วนตัวไม่ค่อยเดือนร้อนเท่าไร แต่ก็เป็นโครงการที่พอใจนะทำให้คนแก่มีเงินได้ใช้...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 6, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ระบบที่ให้โอนเงินเข้าบัญชีโดยตรงสะดวกมาก รัฐทำระบบได้ดี แต่ชอบแบบให้เงินสดมากกว่า เพราะไม่สะดวกไปกด ATM แต่แบบนี้ก็ได้แล้ว ยังไงก็ได้ให้เงินมา เวลาจะใช้ก็ออกไปกดออกมาใช้...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 7, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

ภาพประกอบที่ 7 : ภาพการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก
ที่มา:ภาพจากงานวิจัย

จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุที่ทางรัฐจัดสรรงบประมาณให้ แต่มีความคาดหวังว่าในอนาคตอาจมีการปรับจำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับเพิ่มขึ้นตามอัตราค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน ระยะเวลาในการได้รับเบี้ยยังชีพแต่ละเดือนมีความเหมาะสมเพราะเบี้ยยังชีพจะเข้าบัญชีของผู้สูงอายุโดยตรงทุกเดือน ในทุก

วันที่ 10 ของทุก ๆ เดือน การปรับเงินเบี้ยยังชีพที่รัฐจัดให้แบบขั้นบันไดตามช่วงอายุมีความเหมาะสม สถานที่รับลงทะเบียน/รับเงินเบี้ยยังชีพมีความสะดวกเหมาะสมและพื้นที่อากาศถ่ายเทสะดวก ความพึงพอใจต่อการรับเงินผ่านธนาคารส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมองว่ามีความสะดวกสบายแต่อาจจะมีปัญหาในกรณีที่อยู่พื้นที่ห่างไกลการเดินทางไปกดเงินที่ตู้ เอทีเอ็มอาจมีความยากลำบากในการเดินทาง แต่ปัญหานี้ก็ไม่ส่งผลกระทบต่ออะไรมากเนื่องจากเงินเข้าเดือนละครั้ง

ส่วนที่ 3 ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการ สาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการให้ดีขึ้น

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ทำให้ได้ทราบความต้องการของผู้รับบริการ ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการ ดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้รับบริการ โดยเทศบาลตำบลนาทวินอก มีชุมชนหลายระดับ จากการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุนั้นสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง 2) ผู้สูงอายุที่อ่อนแอ 3) ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะยากลำบากที่ทางหน่วยงานภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือ เช่น ผู้สูงอายุต้องการให้มีนโยบายให้กับผู้สูงอายุในการหาอาชีพที่เหมาะสมให้ผู้สูงอายุตามแต่ละช่วงวัย ให้สังคมยอมรับและให้เกียรติผู้สูงอายุ โดยที่รัฐบาลให้การสนับสนุนการอบรมทางงบประมาณและบุคลากรในการฝึกอบรมให้กับผู้สูงอายุ การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถประกอบอาชีพอิสระพึ่งพาตนเองได้ ผู้สูงอายุมีกิจกรรมสามารถดูแลหลานได้ ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้น มีดังนี้

3.1 ความต้องการของผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุตามความต้องการที่แท้จริง ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ยังขาดยังขาดในเรื่องของกายอุปกรณ์ต่าง ๆ คนแก่ก็จะมีอาการหกล้มหกลูกต่าง ๆ แล้วก็ บางทีก็มีเรื่องของการติดเชื้อในเรื่องของการอุปกรณ์ก็อาจจะยังไม่ค่อยเพียงพอในส่วนนี้ ถ้าได้เงิน เพิ่มขึ้นก็จะดี เพราะในเรทเบี้ยยังชีพในปัจจุบัน อายุ 60 ปี จะได้ 600 บาท อายุ 70 ปี จะได้ 700 บาท อายุ 80 ปี จะได้ 800 บาท อายุ 90 ปี จะได้ 1,000 บาท ถ้าพูดถึงการดูแลผู้สูงอายุคนนึงเนี่ยมันก็ไม่ เพียงพอ ค่าใช้จ่ายผู้สูงอายุต่อคนค่อนข้างสูงพอ ๆ กับเด็กเล็กคนหนึ่งควรจะมีการเพิ่มกะ จะดีมาก ขึ้น...”

(ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ผมว่าอยากให้เทศบาลเอาใจใส่มากกว่านี้หน่อย ส่วนเบี้ยยังชีพเพิ่มสักพันนึงก็จะดี...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 14, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...โดยส่วนตัวก็อยากให้แนะนำความรู้ การส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ การต่อยอดทำมาหากิน ช่องทางการขายของ ถ้ามีเงินมาจุนเจือก็จะลดค่าใช้จ่ายของลูกหลานบ้างได้บ้าง เพราะตัวตัวเองยังมี แรงทำงาน ทำงานได้ อยากทำงานหารายได้เอง มันภูมิใจกว่า นอกจากนี้ก็อยากให้มีการส่งเสริมให้ ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจสนับสนุนและให้โอกาสผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมทาง สังคมตามความชอบและความสนใจของผู้สูงอายุ...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 27, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ต้องการให้มีบริการสุขภาพเคลื่อนที่ออกไปให้บริการแก่ท่านถึงหมู่บ้าน บางทีไม่ สะดวกไปโรงพยาบาล ถ้ามีรถเข้ามาก็จะช่วยได้ ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดเจ้าหน้าที่ไว้คอย ให้บริการตามศูนย์บริการทางการแพทย์ในชุมชน มีกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุในชุมชน หมู่บ้านนี้คนแก่ ก็มีเยอะถ้ามีการส่งหมอมาดูแลบางเดือนละครั้งก็ดี...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 23, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...บางที่อยู่บ้านคนเดียวมันเหงา อยากให้มีคนมาคอยคุยบ้าง ลูกหลานออกไปทำงานไม่ ค่อยได้คุยไหร...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 3, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ สามารถแบ่งออกได้ 5 ด้านดังนี้

1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล

ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดสวัสดิการทางด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ที่เหมาะสมตามสภาพของผู้สูงอายุต้องการให้รัฐช่วยเหลือ ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ต้องการรับบริการตรวจสุขภาพ สนับสนุนอุปกรณ์การออกกำลังกาย ผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ยากไร้ควรจะได้รับเงินตอบแทนพอเหมาะกับสภาพปัจจุบัน ได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือยามสิ้นชีวิต

2. ด้านรายได้และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่จะไม่ได้ประกอบอาชีพทำให้ไม่ได้มีรายได้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพรายเดือน เดือนละไม่ต่ำกว่า 600 บาท 60 ปีขึ้นไปเป็นการสงเคราะห์และให้ผู้สูงอายุได้มีเบี้ยเลี้ยงเพื่อใช้จ่ายสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพและแบ่งเบาภาระค่าครองชีพในครอบครัว เพราะภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีค่าครองชีพที่สูง ทำให้ค่าใช้จ่ายมากขึ้น การมีเบี้ยยังชีพควรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในการดำรงชีพในปัจจุบัน ดังนั้นผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐเพิ่มเงินสนับสนุนให้เพิ่มมากขึ้นจาก 600 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 1,000 บาท และต้องการการจัดสวัสดิการเมื่อเสียชีวิตให้มีการสงเคราะห์ทำศพไม่ต่ำกว่ารายละ 10,000 บาท ซึ่งหากได้รับการสงเคราะห์ก็จะแบ่งเบาภาระให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี ทั้งค่าใช้จ่ายให้พิธีศพและการจัดเลี้ยงต้อนรับแขก ถ้าเป็นผู้ยากไร้ต้องการให้หน่วยราชการที่รับผิดชอบช่วยเหลือเรื่องค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เช่น ยกเว้นค่าธรรมเนียมปากนิก น้ำ อาหาร สถานที่ เงินสงเคราะห์ การให้ความสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากไร้

3. ด้านความรู้

ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาขาดความรู้ในเรื่องของสิทธิประโยชน์ที่ผู้สูงอายุควรได้รับ จึงต้องการได้รับคำแนะนำจากภาครัฐ ทั้งนี้รวมถึงการให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัวในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุพร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในสถานที่ราชการ นอกจากนี้การปรับปรุงทางการสื่อสารเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่าย การใช้คำพูดที่ง่าย ๆ การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ที่เป็นภาพเพื่อให้เข้าใจแก่การทำ ความเข้าใจของ

ผู้สูงอายุจะเป็นส่วนหนึ่งให้ผู้สูงอายุเข้าใจถึงสิ่งที่ทางเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ได้ให้คำแนะนำได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในพื้นที่ที่มีการยอมรับและให้โอกาสผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกในคุณค่าของตนเอง มีความมั่นใจส่งผลต่อความสุขทางใจ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ สนับสนุนและให้โอกาสผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมทางสังคมตามความชอบและความสนใจของผู้สูงอายุ

5. ด้านจิตใจ

การให้คำปรึกษาหรือรับฟังปัญหาด้านสุขภาพจิตใจแก่ผู้สูงอายุ และการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขกรณีผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพจิต การพัฒนาเรื่องจิตใจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเกิดความท้อแท้ของผู้สูงอายุ ดังนั้น อาสาสมัครจะลงพูดคุยและพร้อมให้ความช่วยเหลือ ซึ่งผู้ไปดูแลผู้สูงอายุ ในแต่ละด้านต้องมีความเข้มแข็ง มีความเป็นนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ต้องมีความเป็นมืออาชีพ มิเช่นนั้นจะช่วยเหลือผู้อื่นไม่ได้ ต้องมีการอบรมเพิ่มศักยภาพและหลักจรรยาบรรณการเป็นมืออาชีพที่ดีของนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา

3.2 แนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

จากการจัดประชุมกลุ่มในเรื่องของแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุไม่ควรพิจารณาเงินเบี้ยผู้สูงอายุเป็นแบบขั้นบันได เพราะการใช้จ่ายดำรงชีวิตเหมือนกันหมด เช่น ในกลุ่มผู้สูงอายุ 60 – 70 ปี อยากรู้ในกลุ่มมีการส่งเสริมอาชีพ เพราะเป็นวัยที่ยังพอทำงานได้ ผู้สูงอายุ 70 – 79 ปี พิจารณาเป็นราย ๆ อาจมีกลุ่มคิดเพียงตามความเหมาะสม เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุ 80 ปี ขึ้นไป...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 10, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ควรมีการตรวจเยี่ยมบ้านให้ครอบคลุมทุกราย สำหรับผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรัง ถึงแม้จะได้ยารักษาโรคโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ในที่นี่ยังมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ต้องการให้มีการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพิ่มเติม เพราะค่าใช้จ่ายอาจไม่เพียงพอ...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 12, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...เมื่อก่อนอาจจะดีมากกว่านี้นะ จะมีการลงพื้นที่ไปแจกจ่ายเงินกับประชาชนถึงมีประชาชนด้วยตัวเอง ผู้สูงอายุเขาจะตั้งหน้าตั้งตารอเวลาที่มารับมันก็จะดีใจกว่าจะได้รับเงินสดทันทีบางทีลูกหลานก็พามารับเงินเมื่อถึงวันที่กำหนดก็จะมาตั้งหน้าตั้งตารออยู่ที่ให้บริการอยู่แล้ว...”

(ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คนที่ 11, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ควรมีการจัดบริการด้วยการลงพื้นที่แบบเดิมจะดีกว่า การเข้าถึงอะไรง่ายกว่าสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในบ้าน ๆ จะสะดวกกว่า ส่วนการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุเนี่ยยังไม่ค่อยเพียงพอตามความรู้สึกคือยังไม่เพียงพอ เพราะว่าบางคนคือมีฐานะดีจะไม่เป็นไร แต่ถ้าคนที่ฐานะค่อนข้างลำบากเพราะยังขาดอยู่ พี่ก็อยากให้ทางรัฐช่วยเหลือทางด้านเรื่องเงินมากขึ้น...”

(ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คนที่ 13, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ประชาชนทุกคนก็รอดี ก็ดีใจที่รัฐบาลมีโครงการแบบนี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นเงินไม่ได้มากมายแต่ก็ได้ช่วยสำหรับคนที่ยากจน เงินส่วนนี้ก็มีความหมายค่อนข้างมาก...”

(พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนที่ 1, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ป้าก็ไม่อยากได้แล้ว เพราะว่าพึ่งพอใจแล้วที่ได้ในปัจจุบัน รัฐบาลช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ดีแล้ว...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 15, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ก็ดีค่ะ แล้วยี่ตรงเวลาด้วยถึงเวลาเงินก็เข้าบัญชีธนาคารเลย ปัญหาที่พบตอนที่ไปธนาคาร ผู้เอทีเอ็มก็จะค่อนข้างเสียบ่อยช่วงที่จะไปกดเงิน...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 2, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...คือถ้าสำหรับป้านะ มีความสะดวกสบาย ป้าทำบัตร ATM ไปกดข้างนอกก็ได้ แต่ถ้าเป็นคนอื่นนั้นให้ลูกหลานมาเบิกให้ บางครั้งลูกหลานเขาเอาไปใช้เอง ยังไม่ถึงมือผู้สูงอายุนี่ก็เป็นปัญหาอุปสรรค แต่กรณีของป้าเอง ทำอะไรได้เองมันก็ไม่มีปัญหา แต่สำหรับคนที่เขามีปัญหาให้ลูกหลานไปเบิกมาให้ไปกดมาให้ก็จะมีปัญหาเพราะมันเคยมีประวัติมาแล้ว...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 3, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...อยากให้ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุมีการเข้ารับการอบรมเป็นหลักสูตรการเรียนรู้ด้านการดูแลสุขภาพ โดยมีหลักสูตรในการดูแลตนเองในวันข้างหน้า เพื่อลดภาระให้กับลูกหลาน และมีการเตรียมความพร้อมให้กับคนในครอบครัวด้วย อีกทั้งก่อนได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุควรมีการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้อยู่กับสังคมได้อย่างมีความสุข ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีพ ...”

(ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คนที่ 4, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว สรุปได้ว่า ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุให้ความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันในเรื่องของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุว่าทางภาครัฐได้ดำเนินการโดยการโอนเข้าสู่บัญชีผู้สูงอายุโดยตรงเป็นเรื่องที่ดี แต่ยังมีส่วนอื่น ๆ ที่ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความต้องการให้ทางเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ให้ความช่วยเหลือในส่วนของผู้สูงอายุที่มีอาการคิดเดียว การให้ความช่วยเหลือพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นโรคต่าง ๆ การสนับสนุนในเรื่องของกายอุปกรณ์สำหรับผู้ป่วยที่มีปัญหาในเรื่องของการเคลื่อนไหวร่างกาย ความต้องการในเรื่องของเบี้ยยังชีพยังคงเป็นประเด็นหลักที่ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความคิดเห็นสอดคล้องต้องกันไปในทิศทางเดียวกันคืออยากให้ทางภาครัฐเพิ่มงบประมาณในส่วนของเบี้ยยังชีพที่ได้อยู่ในปัจจุบันจาก 600 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 1,000 บาท นอกจากนี้ประเด็นในส่วนของการลงพื้นที่ประชาชนในพื้นที่ยังคงมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะ

ได้หาแนวทางช่วยเหลือผู้สูงอายุ สำหรับในกรณีที่สูงอายุอยู่คนเดียวไม่มีลูกหลานคอยดูแล อีกทั้ง การส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องของการทำงานและการอบรมให้ความรู้ยังเป็นส่วนสำคัญที่ทางผู้สูงวัยต้องการให้มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการของเทศบาลตำบลนาทวินอก โดยการปรับกลยุทธ์ โดยการลงพื้นที่ในเชิงรุกเพื่อสอบถามปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นในเรื่องต่าง ๆ นอกเหนือจาก เรื่องของการจัดสวัสดิการในเรื่องเบี้ยยังชีพ การให้ความช่วยเหลือในประเด็นอื่น ๆ อย่างเช่น การให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ การหาแหล่งจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้สูงอายุ การสร้างอาชีพ การแจกเงินให้คนพิการ การลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องและติดตามผลของการดำเนินงานในความต้องการ รวมไปถึงการให้แนวทางสนับสนุนด้านต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุต้องการ การทำความเข้าใจกับคนในพื้นที่ รวมไปถึงผู้ที่ดูแลผู้สูงวัยเพื่อให้ผู้สูงวัยมีกำลังใจในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ส่วนที่ 4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และแนวทางการปรับปรุงให้ดีขึ้น

ปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา มีการพยายามปรับปรุงและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอกมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4.1 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา

จากการสัมภาษณ์กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทำให้ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ผู้สูงอายุมักจะมาแจ้งว่าเงินไม่เข้าทั้งที่เงินเข้า เจ้าหน้าที่ก็จะทำการตรวจสอบในระบบให้ในเบื้องต้นว่ายอดเงินเข้าบัญชีหรือไม่ ถ้าหากไม่เข้าจะบอกแนวทางในการดำเนินการต่อไป ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดต่าง ๆ อย่าง เช่น วันเดือนปีเกิดหรืออื่น ๆ ที่ไม่ตรงกัน อย่างเงินก็จะโอนเข้าไม่ได้ ทำให้ผู้สูงอายุต้องติดต่อเพื่อแจ้งการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลให้เรียบร้อย จากนั้นเงินก็จะเข้าตามปกติ...”

(พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2565)

“...มันก็ไม่เพียงพอเพราะผู้สูงอายุไม่มีอาชีพ และอีกอย่างหนึ่งบางคนเขาอยู่คนเดียวไม่มีลูกหลานที่มาคอยดูแล แต่ของบ้านนี้ได้ 600 บาทมันไม่พอจ่าย เทศบาลมีการช่วยเหลือเพิ่มเติมก็จะดี...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 3, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ปัญหา คือ มีรายชื่ออยู่ในพื้นที่แต่ตัวบุคคลไม่ได้อยู่ในพื้นที่เราจะเข้าไปสัมภาษณ์หรือดำเนินการพูดคุยต้องขอกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยติดตามบอกกล่าวให้เข้ามาที่เทศบาลเพื่อจะทำเพื่อจะให้ยื่นคำร้องขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ...”

(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก คนที่ 4, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ปัญหาก็มีในแต่ละเรื่องแต่ละด้านแต่ก็ช่วยกันแก้เข้าถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และปัญหานั้นก็ได้แก้ไปจนบรรลุด้วยดี...”

(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก คนที่ 3, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...มองได้ 2 มุมสำหรับผู้สูงวัยที่สามารถไปไหนมาไหนได้ เขามองว่าดี แต่ว่าเป็นผู้สูงอายุตามบ้าน ๆ ก็อาจจะมองว่าไม่มีความสะดวกเพราะไปไหนมาไหนลำบาก พอเวลาไปคดเงินมาจะลำบากนิดหน่อย ถ้าเทียบกับแบบเดิม แบบนั้นผู้สูงอายุเห็นเงินแล้วก็คือจะดีใจก็คือจะรู้ว่า ได้เท่านี้มันต่างกับเวลาที่โอนเข้าบัญชีให้ลูกหลานไปคดก็อาจจะมีความไม่เชื่อใจลูกหลานขึ้น ความที่เมื่อก่อนนะมันดีกว่าเพราะลงไปแจกใช้เวลาประมาณครึ่งวัน ผู้สูงอายุรับเงินโดยตรง ถ้าไม่มารับในช่วงเดือนนี้ก็สามารถไปรับเดือนหน้าได้ ซึ่งมีระยะเวลาในการให้รับเพราะฉะนั้นการได้เงินโดยตรงมองในมุมในชาวบ้านที่ที่เป็นชาวบ้านธรรมดาทั่วไปที่ไม่ได้เข้าถึงเทคโนโลยีหรือความสะดวกหรือเข้าใจความความทันสมัยอะไรมากมายในการจ่ายเงินสดจะดีกว่า แต่ถ้ากลับกับผู้สูงอายุ

ที่ที่มีความเข้าใจที่ที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ และก็มองว่าการโอนเงินเข้าบัญชีก็คือจะสะดวกมากกว่าก็ขึ้นอยู่กับมุมมองของของผู้สูงอายุในแต่ละในแต่ละคน...”

(ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คนที่ 5, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...การจัดบริการของเทศบาลในปัจจุบันข้อดีไม่ได้พบปัญหาอะไร ลุงว่าทุกวันที่ 10 ก็โอนเข้าบัญชีวันที่ 6 ที่ 9 เงินก็เข้าแล้ว...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 7, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...การบริการก็คือไม่มี ทำดีแล้ว...”

(ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คนที่ 8, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ก่อนหน้านี้อาจจะมีบ้างคือว่า เขาจะจ่ายเป็นเงินสด บางทีก็อาจจะมีความขาดความไว้เนื้อเชื่อใจในการมารับแทน ทำให้เงินไม่ถึงมือผู้สูงอายุ แต่ในปัจจุบันมีการ โอนเข้าบัญชีโดยตรงก็ไม่ค่อยมีปัญหาเงินก็จะถึงโดยตรง เพียงแต่แค่ถึงเวลาก็ไปกดเงินมาใช้โดยตรง จะให้ลูกหลานไปกดก็จะได้ครบไม่ครบนี่ก็เป็นเรื่องของแต่ละครอบครัว ส่วนระยะเวลาในการขึ้นทะเบียน 1 ปีจริง ๆ แต่ในบ้านหมู่บ้านอย่าง เช่น หมู่ที่ 12 หมู่ที่ 13 และหมู่ที่ 16 มีชื่อในเขตเทศบาลตำบลนาทิวินอก แต่ตัวบุคคลไม่ได้อยู่ในพื้นที่ย้ายไปทั้งครอบครัวไปอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ทำให้ติดต่อไม่ได้ ต้องตามเป็นระยะบางที่ต้องประสานกับท้องถิ่นเพราะว่าไปอยู่โดยที่ไม่ได้แจ้งย้าย ทำให้การติดตามในค่อนข้างที่จะทำยากลำบากในการทำงานมาก ๆ ในส่วนของอื่น ๆ ก็ยังไม่มีปัญหา...”

(พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนที่ 1, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ตอนนี้ก็ได้อยู่แล้วระบบที่ดีถึงเวลาเงินก็เข้าตรงไม่มีปัญหาอะไรก็ถือว่าดีอยู่แล้ว...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 2, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...สำหรับผมไม่มีปัญหาเพราะว่าผมไปกดเอง ผมมีเอทีเอ็มไปกดเองเลยไม่มีปัญหา...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 4, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว สรุปได้ว่า ปัญหาหรืออุปสรรคด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ สำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา สามารถแบ่งออกได้เป็นด้านต่าง ๆ ได้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ผู้สูงอายุไม่ทราบสิทธิของตนเอง โดยเฉพาะผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกลและไม่มีผู้ดูแล

2. ปัญหาด้านการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้แก่ การขาดการดูแลผู้สูงอายุ การเข้าถึงผู้สูงอายุ และใส่ใจดูแลสวัสดิการต่าง ๆ ยังมีน้อย การเข้าไปดูแลในกรณีที่ผู้สูงอายุอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก นอนติดเตียง มีโรคภัยรุมเร้า

3. ปัญหาด้านจำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบัน ได้แก่ จำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบันไม่มีความเหมาะสมและใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้เพียงเล็กน้อย

4. ปัญหาด้านการย้ายที่อยู่โดยไม่แจ้งให้ทางการทราบ ซึ่งการย้ายไปแต่ตัวส่งผลกระทบต่อการทำงาน เอกสาร การติดต่อดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปได้ยาก ต้องขอความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้ล่าช้า และยากลำบากในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมาก

5. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุน้อย จึงทำให้นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ใช้ในปัจจุบันไม่ค่อยตอบสนองความต้องการหรือส่งเสริมผู้สูงอายุเท่าที่ควร

4.2 แนวทางการทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา

ทางเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา ได้มีแนวทางการทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) ในการกระจายข่าวสารข้อมูล การบอกต่อข้อมูลกันเองในหมู่บ้านผ่าน การพูดคุยกันโดยตรงและทางโทรศัพท์มือถือเกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพ...”

(พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนที่ 1, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...การดูแลเรื่องความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วยและดูแลตนเองเบื้องต้น ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานและหารายได้ของผู้สูงอายุ นอกจากนี้การจัดหาสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าของผู้สูงอายุเพื่อเลี้ยงชีพ...”

(พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...จำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุน้อย อาจต้องจัดสรรงบประมาณของเทศบาลเพิ่มเติมเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุอีกทางหนึ่ง...”

(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก คนที่ 3, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...การจัดประชุม จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็น เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุและปรับปรุงแก้ไขได้ตรงประเด็น การรักษาพยาบาล รายได้ การให้อาชีพ...”

(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก คนที่ 4, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว สรุปได้ว่า แนวทางการทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา มีดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แก้ไขปัญหาได้ โดยควรทำการประชาสัมพันธ์ผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) ในการกระจายข่าวสารข้อมูล นอกจากนี้การบอกต่อข้อมูลกันเองในหมู่บ้านผ่านการพูดคุยกันโดยตรงและทางโทรศัพท์มือถือ ก็สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพได้อย่างทั่วถึง

2. ด้านการดูแลเรื่องความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้มากขึ้น สามารถแก้ปัญหาได้โดยมีการส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วยและดูแลตนเองเบื้องต้น ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานและหารายได้ของผู้สูงอายุ การจัดหาสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าของผู้สูงอายุ

3. ด้านจำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ยังไม่มีความเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาได้โดยจัดประชุมและร่างนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในด้านของงบประมาณขึ้นมาใหม่เพื่อให้เหมาะสมเพิ่ม โดยการพิจารณาใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

4. ด้านการย้ายที่อยู่โดยไม่แจ้งให้ทางทราบ สามารถแก้ปัญหาได้โดยการขอความร่วมมือให้ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หากมีการย้ายเข้าหรือย้ายออกของคนในพื้นที่ให้ทำการประสานหรือแจ้งแก่ทางเทศบาลให้ทราบ นอกจากนี้การลงพื้นที่ในทุกเดือนเพื่อเยี่ยมผู้สูงอายุจะเป็นอีกหนึ่งช่องทางให้ทราบจำนวนของผู้สูงอายุจริงที่อยู่ในพื้นที่

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สามารถแก้ปัญหาได้โดยการจัดประชุม จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็น เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุและปรับปรุงแก้ไขได้ตรงประเด็นยิ่งขึ้น

ภาพประกอบที่ 8 : ภาพการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก

ที่มา:ภาพจากงานวิจัย

**ส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย
ของเทศบาลตำบลนาทวินอก และแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงาน**

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย
ของเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา พบว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุงและทำการพัฒนาการการจัด
สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมาปฏิบัติให้ดีขึ้นได้นั้นมีหลายส่วน ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ที่
เกี่ยวข้องควรศึกษาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุว่าเป็นอย่างไร มีรายละเอียดมากน้อยแค่ไหน
วิธีในการนำนโยบายนั้นมาปฏิบัติควรเป็นอย่างไร เริ่มจากอะไร พบปัญหาแบบนี้ควรทำอย่างไร
เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความชำนาญสามารถแก้ปัญหาได้ และเน้นการทำงานตาม
กระบวนการให้มากที่สุด ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ผู้สูงอายุเข้าใจ
ถึงหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพ เพื่อความเข้าใจและสะดวกรวดเร็ว จากนั้นควรมีการแลกเปลี่ยน
ข้อมูลการย้ายเข้าย้ายออกของผู้สูงอายุในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง
ในเรื่องนี้เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ควรเพิ่มจำนวนเบี้ยยังชีพ
ผู้สูงอายุอื่น ๆ ให้มากขึ้นและรัฐควรสนับสนุนนโยบายผู้สูงอายุด้านอื่น ๆ ให้มากขึ้น

ดังจะเห็นจากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“...เป็นไปได้ด้วยดีกับการให้บริการแก่พี่น้องประชาชน...”

(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก คนที่ 1, สัมภาษณ์ 15
กุมภาพันธ์ 2565)

“...แต่ก่อนเทศบาลเป็นคนเบิกเงินมาจ่ายเอง แต่ช่วงหลังมีการโอนเงินเข้าธนาคารซึ่งเป็น
การลดภาระของผู้สูงอายุที่จะมารับเงินในเทศบาลหรือหมู่บ้าน และไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงแก่
พนักงานของเทศบาลที่ต้องถือเป็นเงินสด...”

(ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก คนที่ 3, สัมภาษณ์ 7
กุมภาพันธ์ 2565)

“...กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุทราบก่อนเข้ารับ
บริการ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วของทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการ ในเรื่องการ

ประชาสัมพันธมีการประชาสัมพันธชี้แจงให้ผู้สูงอายุเข้าใจถึงหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพ เพื่อความเข้าใจและสะดวกรวดเร็ว...”

(พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนที่ 1, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2565)

“...จากที่ผ่านมามีปัญหาเยอะมากที่ทางเทศบาลดำเนินการมีทั้งข้อดีข้อเสียข้อดีโอนเงินเข้าบัญชีการดำเนินงานทำได้ง่ายขึ้นเพราะเมื่อก่อนรับเงินสดต้องตามกาลเพื่อจะปิดบัญชีและส่งมอบเงินให้ต้องออกพื้นที่ที่บ้านบางทีไปรอตอนเย็น 3 - 4 ครั้งกว่าจะส่งมอบเงินแล้วเสร็จ เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีเป็นการลดทอนขั้นตอนในการทำงานทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและผู้สูงอายุและรับเงินโดยตรง ข้อเสียการเดินทางเบิกถอนเงินอาจจะยากลำบากสักนิดนึงในพื้นที่ห่างไกลอยู่นอกตัวเมือง...”

(พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2565)

“...เมื่อก่อนอาจจะดีมากกว่านั้นจะมีการลงพื้นที่ไปแจกจ่ายเงินกับประชาชนถึงมีประชาชนด้วยกันเอง ผู้สูงอายุเขาจะตั้งหน้าตั้งตารอเวลาที่มารับมันก็จะดีใจกว่าจะได้รับเงินสดทันทีบางทีถูกหลานก็พามารับเงินเมื่อถึงวันที่กำหนดก็จะมาตั้งหน้าตั้งตารออยู่ที่ให้บริการอยู่แล้ว ก็อยากให้มีการลงพื้นที่ด้วยควบคู่กันเพื่อติดตามสอบถาม ปัญหาหรือความต้องการต่าง ๆ เพิ่มเติม...”

(ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คนที่ 13, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ก็จะถูกต้องดี ปัญหามันอยู่ที่ว่าจ่ายเงินไปไม่ถูก บางคนมีกินก็ยังได้ตั้งค์ ถึงผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยคนไปได้พอ ๆ กับคนที่มีรายได้เยอะมันเลยรู้สึกเหลื่อมล้ำ ผู้สูงอายุได้เท่าไรก็ได้เท่านั้น 60 ปี ได้ 600 บาท ถึง 70 -79 ปี ได้ 700 บาท อีกอย่างหนึ่งผู้ป่วยติดเตียงน่าจะเพิ่มให้อีกลำบากดูแลอะไรแบบนั้น อยากให้เพิ่มเติมเงินมากกว่านี้ อยากให้ผู้ป่วยติดเตียงได้เงินมากขึ้นแล้วก็อยากให้ตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องของความเหลื่อมล้ำสำหรับคนที่มิฐานะต่างกันให้ได้เฉพาะคนที่มีความจำเป็นจริง ๆ ส่วนคนที่มิเพียงพอแล้วก็น่าจะเอาส่วนนี้ไปให้กับคนที่ลำบากกว่า...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 7, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...อยากจะเสนอว่าให้ทางเจ้าหน้าที่เทศบาลลงไปปรับบริการที่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการลงทะเบียนผู้สูงอายุรายใหม่จะเป็นเรื่องที่ดีมาก จะได้ใจชาวบ้านเป็นอย่างมาก...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 8, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ข้อเสนอแนะอยากให้ลงพื้นที่อยากให้เพิ่มเงินจากที่ให้รัฐบาลเพิ่มเป็น 1,000 บาท...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 26, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ปัญหาไม่ได้พบปัญหาอะไร เงินเข้าบัญชีก็สามารถไปกดเงินได้ค่ะเพราะระบบก็ถือว่าพอใจมาก เงินเข้าถึงโดยตรงก็ไม่มีปัญหาในส่วนนี้...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 5, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ถ้าเป็นไปได้ก็อยากได้เพิ่มขึ้นเพราะปัจจุบันได้แค่ 600 บาทอยากให้ทางเทศบาลเอาใจใส่กับผู้สูงอายุ เช่น คนไข้ติดเตียง สวัสดิการด้านการเจ็บป่วยติดบ้านติดเตียง อยากให้เทศบาลเอาใจใส่ให้ดีกว่านี้...”

(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนที่ 4, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาดังนี้

1. ควรกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุทราบก่อนเข้ารับบริการ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วของทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการ
2. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพทรัพยากรบุคคลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพิ่มความพร้อมในการให้บริการประชาชนและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

3. ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และทันต่อโลกยุคดิจิทัล อาทิเช่น ทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เพราะเป็นประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่ใช้งบประมาณน้อย แต่ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย

4. ควรจัดสถานที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก จัดที่นั่งพักคอยให้เพียงพอแก่ผู้สูงอายุและญาติที่มาใช้บริการ หรือในบางครั้งควรมีการลงพื้นที่ให้บริการชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางมาลงทะเบียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุที่อายุกำลังจะถึงเกณฑ์ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

5. ควรนำผลการดำเนินงานการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทิวนอก จังหวัดสงขลา มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพต่อไป

6. ควรมีการติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบผลการการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

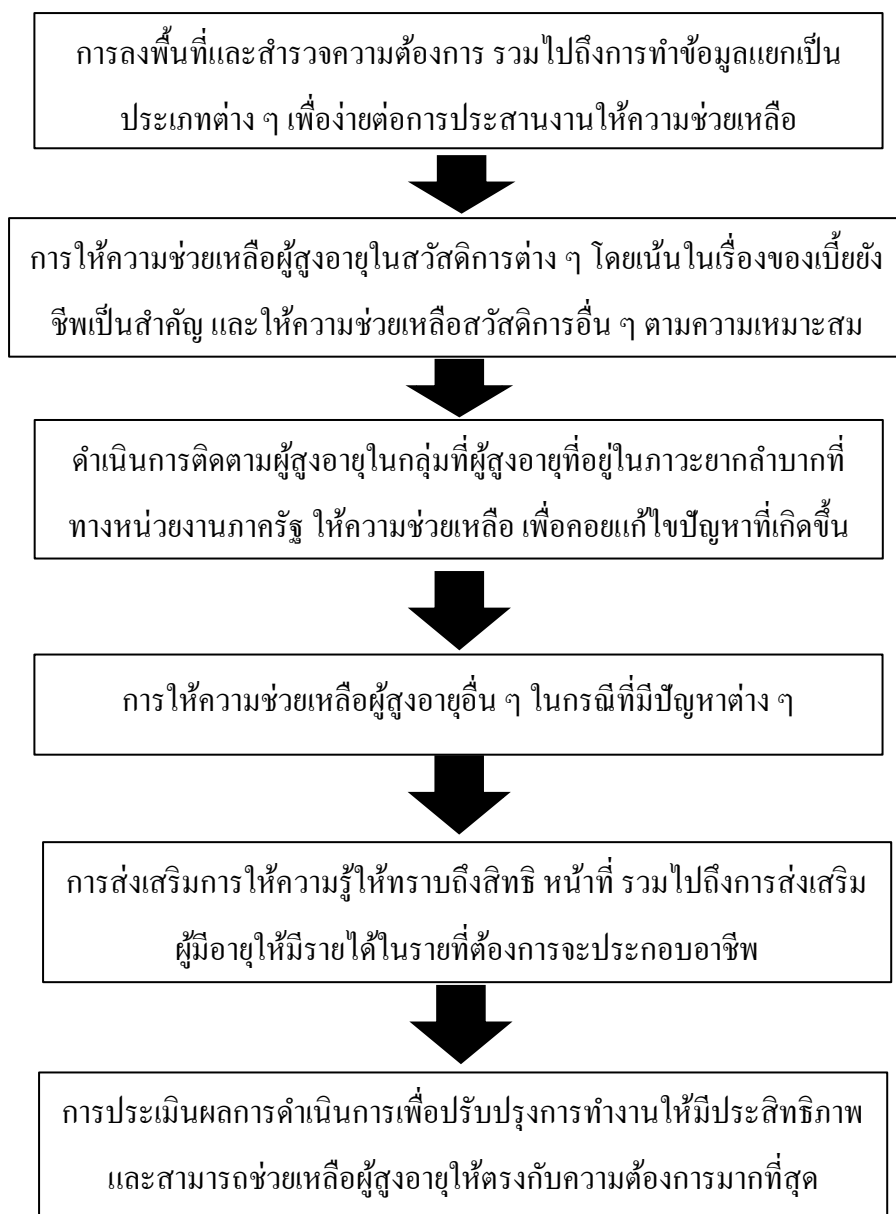
จากการสัมภาษณ์และศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

1. เริ่มต้นจากการศึกษาแนวทางและพื้นที่ทำการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้สูงอายุ รวมไปถึงการสำรวจครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ รวมไปถึงการทำข้อมูลสถานภาพต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ จากการรวบรวมข้อมูลสรุปได้ว่าผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ คือ 1) ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง 2) ผู้สูงอายุที่อ่อนแอ 3) ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะยากลำบากที่ทางหน่วยงานภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งในแต่ละประเภทสามารถแบ่งข้อมูลออกเป็นระดับย่อยได้อีก 2 ประเภท คือ มีครอบครัวดูแลและไร้คนดูแล ในการจำแนกคัดแยกผู้ป่วยแต่ละประเภทเช่นนี้จะทำให้ง่ายต่อการให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้สูงอายุในขอบเขตที่เทศบาลสามารถจัดสรรงบประมาณลงไปได้

2. การดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่ทางเทศบาลต้องดำเนินการในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุรับทราบ แต่เนื่องจากผู้สูงอายุบางครั้งการดำเนินการต่าง ๆ ที่ต้องเดินทางมาเทศบาลมีความยากลำบาก ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการอยากให้เทศบาลลงในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ

3.การจัดสวัสดิการอื่น ๆ ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ไม่ได้มีรายได้หรือไม่ได้ทำงานแล้ว ดังนั้นเรื่องรายจ่ายต่าง ๆ ถือว่ายังคงเป็นปัญหาในบางครอบครัวที่มีฐานะไม่ค่อยดี แต่หากผู้สูงอายุมีฐานะทาง

ครอบครัวที่ดีสวัสดิการต่าง ๆ อาจไม่ได้มีความจำเป็นเท่าที่ควร ซึ่งนับเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่มีฐานะไม่ค่อยดีในพื้นที่ ดังนั้นการส่งเสริมความรู้ จัดหาอาชีพ การหาสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุจะได้มีรายได้ในช่องทางอื่น ๆ เพื่อดูแลชีวิตตนเอง นอกเหนือจากการรื้อรับเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละเดือน

ภาพประกอบที่ 9 : ภาพแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอ นาทวิ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัด สวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้รับบริการ 3) เพื่อศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขต เทศบาลตำบลนาทวินอก และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมอง ของผู้ปฏิบัติงาน 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอกที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของ ผู้รับบริการและแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานได้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาพรวมขึ้นได้

การวิจัยนี้ ใช้วิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ เป็นรูปแบบของการวิจัยเชิงพรรณนา มีการเก็บ ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่ม คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก 2) กลุ่มพนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบ งานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก 3) กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และ 4) กลุ่มประชาชนที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาล ตำบลนาทวินอก รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน โดย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่มีการเก็บ รวบรวมข้อมูลจาก การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ร่วมระหว่างวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field research) ตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้ โดยใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการสรุปประเด็น และอภิปรายเชิงพรรณนาความ (Description) ถึงเนื้อหาการวิจัยทั้งหมดที่ได้ทำการศึกษา รวมทั้งข้อคิดเห็นกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ

สำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา จากนั้นจัดทำข้อสรุปที่ได้ค้นพบจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาการสรุปออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน ส่วนที่ 2 ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และแนวทางการปรับปรุงให้ดีขึ้น และส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก และแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงาน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน

1.1 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

1) แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

แนวคิดเรื่องการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญมาเป็นเวลานานแล้ว เห็นได้จากการจัดตั้งสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศเมื่อปี 2496 โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้การอุปการะแก่ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติและไม่มีที่พึ่งพาอาศัย ต่อจากนั้นได้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์เพิ่มขึ้นเรื่อยมา รวมทั้งได้มีการจัดบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยมีการกำหนดนโยบายและแผนในทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอทั่วถึง และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม

2) ประวัติการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ในปี พ.ศ. 2535 สวัสดิการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มเป็นรูปธรรม จากแนวคิดของกรมประชาสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นสวัสดิการสังคมที่รัฐบาลจัดสรรให้กับผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่แสดงความจำนงโดยการขอขึ้นทะเบียนเพื่อรับการสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการ

สังคมแก่ผู้สูงอายุโดยผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ได้แก่ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จุดเริ่มต้นในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการเกิดขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน (เบี้ยยังชีพ)

ในปี พ.ศ. 2536 กรมประชาสงเคราะห์ดำเนิน โครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชนเพื่อจัดสรรงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนสงเคราะห์เบี้ยยังชีพช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ โดยกระทรวงการคลังได้อนุมัติหลักการเบิกจ่ายเงินตามโครงการดังกล่าว เพื่อให้เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนเดือนละ 200 บาท และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง จึงได้เพิ่มจำนวนผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพเพิ่มมากขึ้นทุกปี

ในปี พ.ศ.2542 รัฐบาลได้เพิ่มเงินเพิ่มพิเศษในภาวะเศรษฐกิจถดถอยให้แก่ผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพอีกคนละ 100 บาท/คน/เดือน รวมเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับคนละ 300บาท/คน/เดือนจนตลอดชีพ

ในปี พ.ศ. 2544 – 2545 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552

3) การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแบบขั้นบันได มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักอยู่ 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ผู้ที่จะประสงค์จะรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุก็จะต้องมีสัญชาติไทย ต้องเป็นผู้มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้เกิดก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2495 ต้องเป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตพื้นที่ที่ยื่นคำขอ และต้องไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใด จากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดให้เป็นประจำ

4) การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก

การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างเต็มศักยภาพ โดยได้ช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุข ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย และด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ

นอกจากนี้ยังทำหน้าที่คอยประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อบูรณาการในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 บทบาทหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

กระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ทางเทศบาลนั้น ได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และได้บรรจุโครงการยุทธศาสตร์ด้านผู้สูงอายุไว้ในแผนพัฒนาสี่ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) ของเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ให้ครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือในภาพรวมมากขึ้น ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่สอง พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในกิจกรรมของโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการสาธารณสุข และในยุทธศาสตร์ที่สาม พัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษา ภายใต้โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในชุมชน โครงการส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งหมดนั้นมีเป้าหมายคือได้ให้ความช่วยเหลือต่อผู้สูงอายุนอกเหนือจากโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพ โดยได้เน้นมาที่ระบบให้บริการด้านสุขภาพเพื่อเป็นการดูแลสุขภาพและสุขภาพะให้แก่ผู้สูงอายุเชิงรุกที่เน้นให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการดูแลตนเอง แต่ถึงอย่างไรก็ตามกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุนั้นยังเน้นไปที่การจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ

อย่างไรก็ตามยังมีหน่วยงานภาครัฐที่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายที่สุขภาพของผู้สูงอายุให้ให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่สมบูรณ์และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีพื้นที่ในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและสังคม โดยมีที่มาในการจัดตั้งจากความเชื่อว่าผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสามารถในการสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

1.3 ขั้นตอนการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย

1) การดำเนินงานของเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ในปัจจุบันเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแก่ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ในการดำเนินงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุปัจจุบันได้เป็นภารกิจถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น บทบาทในการดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1. สํารวจผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่มีสิทธิจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในท้องถิ่นที่ตัวเองรับผิดชอบ
  2. รวบรวมแบบการขอขึ้นทะเบียนที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติ
  3. นำส่งรายชื่อผู้สูงอายุที่ผ่านคุณสมบัติไปยังหน่วยงานเจ้าของงบประมาณ เพื่อเสนอขออนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดต่อไป
  4. จัดทำทะเบียนรายชื่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพที่ผ่านการอนุมัติแล้ว และติดประกาศในที่เปิดเผยต่อประชาชน
  5. แจ้งให้ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพทราบ จัดทำเอกสารหนังสือต่าง ๆ ตามแบบที่กำหนดได้แก่ หนังสือพินัยกรรม หนังสือมอบอำนาจ หนังสือรับรองว่าจะแจ้งการเสียชีวิต และหนังสือรับรองการมีชีวิต
  6. ดำเนินการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ โดยวิธีการ โอนเงินเข้าบัญชีตามที่ได้ลงทะเบียนไว้
  7. ในกรณีที่ผู้สูงอายุเสียชีวิตระหว่างงวด ให้เป็นสิทธิของทายาทตามพินัยกรรมที่ผู้สูงอายุระบุไว้หรือหากไม่มีพินัยกรรมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอหน่วยงานเจ้าของงบประมาณเพื่อดำเนินการระงับการจ่ายเงิน
  8. ในกรณีที่ได้รับการร้องเรียนว่าผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม ให้ดำเนินการตรวจสอบและรายงานหน่วยงานเจ้าของงบประมาณทราบเพื่อทำการระงับต่อไป
  9. เยี่ยมเยียนและติดตามผลผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ โดยหากพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้ดำเนินการช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำ
  10. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบทุกรูปแบบ
- 2) การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- คุณสมบัติของผู้มีสิทธิขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีคุณสมบัติตามรายการดังนี้
1. มีสัญชาติไทย
  2. มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา (ตามทะเบียนบ้าน)

3. เป็นผู้ที่มิอายุ 60 ปี บริบูรณ์ใน ปีถัดไป (ปัจจุบัน อายุ 59 ปี บริบูรณ์ และต้องเกิดก่อน 1 ตุลาคม)

4. ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญ เบี้ยหวัดบำนาญพิเศษ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน รายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็นประจำ ยกเว้นผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) การขึ้นทะเบียนของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเพื่อรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยการยื่นเอกสาร หลักฐานกรอกแบบฟอร์ม “แบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ซึ่งเอกสารที่ใช้ประกอบการยื่นประกอบด้วย

1. บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตร อื่นที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐที่มี รูปถ่ายพร้อมสำเนา
2. ทะเบียนบ้าน พร้อมสำเนา
3. สมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร พร้อมสำเนา (เฉพาะหน้าที่แสดงชื่อ และเลขที่บัญชี)

ในกรณีผู้สูงอายุที่ไม่สามารถมาลงทะเบียนด้วยตนเอง อาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้ โดยให้ผู้รับมอบอำนาจติดต่อที่เทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอ นาทิว จังหวัดสงขลา พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ

4) จำนวนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การรับเงินจัดสรรงบประมาณเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในอัตราแบบขั้นบันได ภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน โดยกรมบัญชีจะเป็นผู้โอนเงินเข้าสู่ผู้สูงอายุโดยตรง การจ่ายเงินจะแยกตามอายุแบบขั้นบันไดดังนี้

- อายุ 60 - 69 ปี ได้รับคนละ 600 บาทต่อเดือน
- อายุ 70 - 79 ปี ได้รับคนละ 700 บาทต่อเดือน
- อายุ 80 - 89 ปี ได้รับคนละ 800 บาทต่อเดือน
- อายุ 90 ปี ขึ้นไปได้รับคนละ 1,000 บาทต่อเดือน

1.4 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย

ผู้สูงอายุความพึงพอใจต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลนาทวินอก ในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย โดยการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีการอำนวยความสะดวกด้วยความกระตือรือร้นในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ให้บริการกับทุกคนเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติว่าจะเป็นผู้รู้จักกันหรือไม่ โดยดำเนินการตามลำดับการเดินทางมาลงทะเบียนหรือตามลำดับคิวอย่างเคร่งครัด เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบายข้อสงสัยได้ชัดเจนและไม่บิดเบือนความจริงกับผู้มาใช้บริการ เจ้าหน้าที่มีกริยามารยาทและแต่งกายสุภาพเหมาะสมให้เกียรติผู้มาใช้บริการ การได้รับการประชาสัมพันธ์ในเรื่องเบี้ยยังชีพอย่างทั่วถึง

1.5 ความพึงพอใจต่อสวัสดิการเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุที่ทางรัฐจัดสรรงบประมาณให้ แต่มีความคาดหวังว่าในอนาคตอาจมีการปรับจำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับเพิ่มขึ้นตามอัตราค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน ระยะเวลาในการได้รับเบี้ยยังชีพแต่ละเดือนมีความเหมาะสมเพราะเบี้ยยังชีพจะเข้าบัญชีของผู้สูงอายุโดยตรงทุกเดือน ในทุกวันที่ 10 ของทุก ๆ เดือน การปรับเงินเบี้ยยังชีพที่รัฐจัดให้แบบขั้นบันไดตามช่วงอายุมีความเหมาะสม สถานที่รับลงทะเบียน/รับเงินเบี้ยยังชีพมีความสะดวกเหมาะสมและพื้นที่อากาศถ่ายเทสะดวก ความพึงพอใจต่อการรับเงินผ่านธนาคารส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมองว่ามีความสะดวกสบายแต่อาจจะมีปัญหาในกรณีที่อยู่พื้นที่ห่างไกลการเดินทางไปกดเงินที่ตู้ เอทีเอ็มอาจมีความยากลำบากในการเดินทาง แต่ปัญหานี้ก็ไม่ส่งผลกระทบต่ออะไรมากเนื่องจากเงินเข้าเดือนละครั้ง

ส่วนที่ 2 ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการ สาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการให้ดีขึ้น

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ทำให้ได้ทราบความต้องการของผู้รับบริการในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้นจากมุมมองของผู้รับบริการ โดยเทศบาลตำบลนาทวินอก มีชุมชนหลายระดับ จากการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุนั้นสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง 2) ผู้สูงอายุที่อ่อนแอ 3) ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะยากลำบากที่ทางหน่วยงานภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือ เช่น ผู้สูงอายุต้องการให้มียาพยาบาลให้กับ

ผู้สูงอายุในการหาอาชีพที่เหมาะสมให้ผู้สูงอายุตามแต่ละช่วงวัย ให้สังคมยอมรับและให้เกียรติผู้สูงอายุ โดยที่รัฐบาลให้การสนับสนุนการอบรมทางงบประมาณและบุคลากรในการฝึกอบรมให้กับผู้สูงอายุ การกู้ยืมเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถประกอบอาชีพอิสระพึ่งพาตนเองได้ ผู้สูงอายุมีกิจกรรมสามารถดูแลหลานได้ ความต้องการของผู้รับบริการ ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวให้ดีขึ้น มีดังนี้

2.1 ความต้องการของผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ

ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ สามารถแบ่งออกได้ 5 ด้านดังนี้

1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล

ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดสวัสดิการทางด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ที่เหมาะสมตามสภาพของผู้สูงอายุ ต้องการให้รัฐช่วยเหลือ ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ต้องการรับบริการตรวจสุขภาพ สนับสนุนอุปกรณ์การออกกำลังกาย ผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ยากไร้ควรจะได้รับเงินตอบแทนพอเหมาะกับสภาพปัจจุบัน ได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือยามสิ้นชีวิต

2. ด้านรายได้และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่จะไม่ได้ประกอบอาชีพทำให้ไม่ได้มีรายได้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพรายเดือน เดือนละไม่ต่ำกว่า 600 บาท 60 ปีขึ้นไปเป็นการสงเคราะห์และให้ผู้สูงอายุได้มีเบี้ยเลี้ยงเพื่อใช้จ่ายสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีพและแบ่งเบาภาระค่าครองชีพในครอบครัว เพราะภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีค่าครองชีพที่สูง ทำให้ค่าใช้จ่ายมากขึ้น การมีเบี้ยยังชีพควรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในการดำรงชีพในปัจจุบัน ดังนั้นผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐเพิ่มเงินสนับสนุนให้เพิ่มมากขึ้นจาก 600 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 1,000 บาท และต้องการการจัดสวัสดิการเมื่อเสียชีวิตให้มีการสงเคราะห์ทำศพไม่ต่ำกว่ารายละ 10,000 บาท ซึ่งหากได้รับการสงเคราะห์ก็จะแบ่งเบาภาระให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี ทั้งค่าใช้จ่ายให้พิธีศพและการจัดเลี้ยงต้อนรับแขก ถ้าเป็นผู้ยากไร้ต้องการให้หน่วยราชการที่รับผิดชอบช่วยเหลือเรื่องค่าธรรมเนียม ต่าง ๆ เช่น ยกเว้นค่าธรรมเนียมฌาปนกิจ น้ำ อาหาร สถานที่ เงินสงเคราะห์ การให้ความสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากไร้

3. ด้านความรู้

ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาขาดความรู้ในเรื่องของสิทธิประโยชน์ที่ผู้สูงอายุควรได้รับ จึงต้องการ ได้รับความรู้ทั้งนี้รวมถึงการให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัวในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุพร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในสถานที่ราชการ นอกจากนี้การปรับปรุงทางการสื่อสารเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่าย การใช้คำพูดที่ง่าย ๆ การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ที่เป็นภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจของจะเป็นส่วนหนึ่งให้ผู้สูงอายุเข้าใจถึงสิ่งที่ทางเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ได้ให้คำแนะนำได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในพื้นที่ที่มีการยอมรับและให้โอกาสผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกในคุณค่าของตนเอง มีความมั่นใจส่งผลต่อความสุขทางใจ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ สนับสนุนและให้โอกาสผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมทางสังคมตามความชอบและความสนใจของผู้สูงอายุ

5. ด้านจิตใจ

การให้คำปรึกษาหรือรับฟังปัญหาด้านสุขภาพจิตใจแก่ผู้สูงอายุ และการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขกรณีผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพจิต การพัฒนาเรื่องจิตใจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเกิดความท้อแท้ของผู้สูงอายุ ดังนั้น อาสาสมัครจะลงพูดคุยและพร้อมให้ความช่วยเหลือ ซึ่งผู้ไปดูแลผู้สูงอายุ ในแต่ละด้านต้องมีความเข้มแข็ง มีความเป็นนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ต้องมีความเป็นมืออาชีพ มิเช่นนั้นจะช่วยเหลือผู้อื่นไม่ได้ ต้องมีการอบรมเพิ่มศักยภาพและหลักจรรยาบรรณการเป็นมืออาชีพที่ดีของนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา

2.2 แนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

แนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการของเทศบาลตำบลนาทวินอก โดยการปรับกลยุทธ์ โดยการลงพื้นที่ในเชิงรุกเพื่อสอบถามปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นในเรื่องต่าง ๆ นอกเหนือจากเรื่องของการจัดสวัสดิการในเรื่องเบี้ยยังชีพ การให้ความช่วยเหลือในประเด็นอื่น ๆ อย่างเช่น การให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ การหาแหล่งจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้สูงอายุ การสร้างอาชีพ การแจกเงินให้คนพิการ การลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องและติดตามผลของการดำเนินงานในความต้องการ รวม

ไปถึงการให้แนวทางสนับสนุนด้านต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุต้องการ การทำความเข้าใจกับคนในพื้นที่รวมไปถึงผู้ดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงวัยมีกำลังใจในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และแนวทางการปรับปรุงให้ดีขึ้น

ปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา มีการพยายามปรับปรุงและแก้ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอกมีประสิทธิภาพมากที่สุด

3.1 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา

ปัญหาหรืออุปสรรคด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา สามารถแบ่งออกได้เป็นด้านต่าง ๆ ได้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ผู้สูงอายุไม่ทราบสิทธิของตนเอง โดยเฉพาะผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกลและไม่มีผู้ดูแล

2. ปัญหาด้านการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้แก่ การขาดการดูแลผู้สูงอายุ การเข้าถึงผู้สูงอายุ และใส่ใจดูแลสวัสดิการต่าง ๆ ยังมีน้อย การเข้าไปดูแลในกรณีที่ผู้สูงอายุอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก นอนติดเตียง มีโรคภัยรุมเร้า

3. ปัญหาด้านจำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบัน ได้แก่ จำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบันไม่มีความเหมาะสมและใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้เพียงเล็กน้อย

4. ปัญหาด้านการย้ายที่อยู่โดยไม่แจ้งให้ทางการทราบ ซึ่งการย้ายไปแต่ตัวส่งผลต่อการทำเอกสาร การติดต่อดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปได้ยาก ต้องขอความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้ล่าช้า และยากลำบากในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมาก

5. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุน้อย จึงทำให้นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ใช้ในปัจจุบันไม่ค่อยตอบสนองความต้องการหรือส่งเสริมผู้สูงอายุเท่าที่ควร

3.2 แนวทางการทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา

แนวทางการทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา มีดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แก้ไขปัญหาได้โดย
ควรทำการประชาสัมพันธ์ผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) ในการ
กระจายข่าวสารข้อมูล นอกจากนี้การบอกต่อข้อมูลกันในหมู่ชาวบ้านผ่านการพูดคุยกัน โดยตรง
และทางโทรศัพท์มือถือ ก็สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการเบี้ยยังชีพ
ได้อย่างทั่วถึง

2. ด้านการดูแลเรื่องความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้มากขึ้น สามารถ
แก้ไขปัญหาได้โดยมีการส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วยและดูแลตนเองเบื้องต้น ส่งเสริมการ
รวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานและหารายได้ของ
ผู้สูงอายุ การจัดหาสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าของผู้สูงอายุ

3. ด้านจำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ยังไม่มีความเหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยจัด
ประชุมและร่างนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในด้านของงบประมาณขึ้นมาใหม่เพื่อให้เหมาะสมเพิ่ม
โดยการพิจารณาใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

4. ด้านการย้ายที่อยู่โดยไม่แจ้งให้ทางทราบ สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยการขอความ
ร่วมมือให้ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หากมีการย้ายเข้าหรือย้ายออกของคนในพื้นที่ให้ทำการ
ประสานหรือแจ้งแก่ทางเทศบาลให้ทราบ นอกจากนี้การลงพื้นที่ในทุกเดือนเพื่อเยี่ยมผู้สูงอายุจะ
เป็นอีกหนึ่งช่องทางให้ทราบจำนวนของผู้สูงอายุจริงที่อยู่ในพื้นที่

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยการจัดประชุม จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็น เพื่อจะได้
ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุและปรับปรุงแก้ไขได้ตรงประเด็นยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัย ของเทศบาลตำบลนาทวินอก และแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงาน

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา พบว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุงและทำการพัฒนาการการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมาปฏิบัติให้ดีขึ้นได้นั้นมีหลายส่วน ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรศึกษาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุว่าเป็นอย่างไร มีรายละเอียดมากน้อยแค่ไหน วิธีในการนำนโยบายนั้นมาปฏิบัติควรเป็นอย่างไร เริ่มจากอะไร พบปัญหาแบบนี้ควรทำอย่างไร เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความชำนาญสามารถแก้ปัญหาได้ และเน้นการทำงานตามกระบวนการให้มากที่สุด ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ผู้สูงอายุเข้าใจถึงหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพ เพื่อความเข้าใจและสะดวกรวดเร็ว จากนั้นควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการย้ายเข้าย้ายออกของผู้สูงอายุในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ควรเพิ่มจำนวนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอื่น ๆ ให้มากขึ้นและรัฐควรสนับสนุนนโยบายผู้สูงอายุด้านอื่น ๆ ให้มากขึ้น

จากการสัมภาษณ์และศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวินอก จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

1. เริ่มต้นจากการศึกษาแนวทางและพื้นที่ทำการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้สูงอายุ รวมไปถึงการสำรวจครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ รวมไปถึงการทำข้อมูลสถานภาพต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ จากการรวบรวมข้อมูลสรุปได้ว่าผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวินอก จังหวัดสงขลา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ คือ 1) ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง 2) ผู้สูงอายุที่อ่อนแอ 3) ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะยากลำบากที่ทางหน่วยงานภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งในแต่ละประเภทสามารถแบ่งข้อมูลออกเป็นระดับย่อยได้อีก 2 ประเภท คือ มีครอบครัวดูแลและไร้คนดูแล ในการจำแนกคัดแยกผู้ปวยแต่ละประเภทเช่นนี้จะทำให้ง่ายต่อการให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้สูงอายุในขอบเขตที่เทศบาลสามารถจัดสรรงบประมาณลงไปได้

2. การดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่ทางเทศบาลต้องดำเนินการในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุรับทราบ แต่เนื่องจากผู้สูงอายุบางครั้งการดำเนินการต่าง ๆ ที่ต้องเดินมาทางเทศบาลมีความยากลำบาก ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการอยากให้เทศบาลลงในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ

3.การจัดสวัสดิการอื่น ๆ ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ไม่ได้มีรายได้หรือไม่ได้ทำงานแล้ว ดังนั้นเรื่องรายจ่ายต่าง ๆ ถือว่ายังคงเป็นปัญหาในบางครอบครัวที่มีฐานะไม่ค่อยดี แต่หากผู้สูงอายุมิฐานะทางครอบครัวที่ดีสวัสดิการต่าง ๆ อาจไม่ได้มีความจำเป็นเท่าที่ควร ซึ่งนับเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่มีฐานะไม่ค่อยดีในพื้นที่ ดังนั้นการส่งเสริมความรู้ จัดหาอาชีพ การหาสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าของผู้สูงอายุเพื่อที่ผู้สูงอายุจะได้มีรายได้ในช่องทางอื่น ๆ เพื่อดูแลชีวิตตนเอง นอกเหนือจากการรื้อรับเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละเดือน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาการอภิปรายผลออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน ส่วนที่ 2 ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่วนที่ 3 ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และแนวทางการปรับปรุงให้ดีขึ้น และส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก และแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน พบว่า

การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยสนับสนุนและบรรเทาความเดือดร้อนในภาวะวิกฤตให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นความต้องการพื้นฐานอันเป็นแนวทางที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น ซึ่งการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ทำได้ตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ทำให้ผู้สูงอายุเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระวุฒิ อรุณเวช (2551) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนางานผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม 2550 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่า ยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็งมีเพียง โครงการส่งเสริมค่านิยมการใช้จ่าย (ลดรายจ่าย) เพื่อสวัสดิการผู้สูงอายุและโครงการส่งเสริมศักยภาพใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง และผลจากการดำเนินโครงการนำร่องอาสาสมัครดูแล

ผู้สูงอายุที่บ้านจะสามารถทำให้เกิดยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรมได้ หากมีการขยายผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในด้านกระบวนการทำงาน โครงการส่วนใหญ่จะดำเนินงานในชุมชน โดยมีผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก กลุ่มรองลงมาคือครอบครัวของผู้สูงอายุ โดยวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของโครงการต้องการให้เกิดการดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน

มีบางโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยมุ่งให้ผู้สูงอายุตระหนักเห็นคุณค่าของตนเองและสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่ชุมชนนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชน บางโครงการมีวัตถุประสงค์การทำงานที่ต้องการเพิ่มความรู้ให้ผู้สูงอายุในการดูแลตนเอง การเสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายและส่งเสริมค่านิยมในการออมเพื่อสะสมเป็นทุนสำหรับสวัสดิการตนเอง และชุมชน

สอดคล้องกับงานวิจัยของพิสิษฐ์ จอมบุญเรืองและคณะ (2556) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเองในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดนครสวรรค์ มี 2 รูปแบบ คือ 1) การจัดสวัสดิการสังคมที่รัฐเป็นผู้จัดให้ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอาชีพและรายได้ ด้านที่อยู่อาศัย และ 2) การจัดสวัสดิการสังคมที่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดให้ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านอาชีพและรายได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาไพสิฐ อภิชาโน และปิยะธิดา อภัยภักดิ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ควรทำการสำรวจความต้องการของผู้รับบริการในพื้นที่อย่างทั่วถึง จัดบริการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณภัทร ใจเอื้อ (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่หน่วยงานรัฐจัดให้มีสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยผ่าน อบต.เนินศาลาสวัสดิการกองทุนหลักประกันสุขภาพ (Social Insurance) เป็นการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัยโดยหน่วยงานรัฐบาลให้กับประชาชนในชุมชนทุกคน ทุกช่วงวัย

2. ความต้องการของผู้รับบริการ (ผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการ พบว่า

ความต้องการของผู้สูงอายุและญาติหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุในการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ สามารถแบ่งออกได้ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านความรู้ ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม และด้านจิตใจ ซึ่งในแต่ละด้านล้วนเกี่ยวพันกับการดำรงชีพของผู้สูงอายุ ในแต่ละบุคคลย่อมมีความต้องการในแต่ละด้าน มากน้อยขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นหลัก

แนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการของเทศบาลตำบลนาทวินอก โดยการปรับกลยุทธ์ โดยการลงพื้นที่ในเชิงรุกเพื่อสอบถามปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นในเรื่องต่าง ๆ นอกเหนือจาก เรื่องของการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ การให้ความช่วยเหลือในประเด็นอื่น ๆ อย่างเช่น การให้ความรู้ ในการประกอบอาชีพ การหาแหล่งจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้สูงอายุ การสร้างอาชีพ การแจกเงินให้คนพิการ การลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องและติดตามผลของการดำเนินงานในความต้องการ รวมไปถึงการให้แนวทางสนับสนุนด้านต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุต้องการ การทำความเข้าใจกับคนในพื้นที่ รวมไปถึงผู้ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้การปรับปรุงการจัดสวัสดิการย่อมปรับเปลี่ยนไปตามสภาพความเป็นจริง รวมไปถึงเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ต้องรับมือ

สอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑนา จริยรัตน์ไพศาล และอรอนงค์ แจ่มผล (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ รองลงมา ด้านการประมวลและพัฒนาค่าความรู้ ด้านผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณภัทร ใจเอื้อ (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาและความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลาภาพรวมสภาพปัญหาของผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพปัญหาของผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ สภาพปัญหาของผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย สภาพปัญหาของผู้สูงอายุด้านความรู้ส่วนด้านความต้องการผู้สูงอายุมีความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมด้านการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนและด้อยโอกาส รองลงมาคือ ผู้สูงอายุมีความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย

3. ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการให้ดีขึ้น พบว่า

ปัญหาหรืออุปสรรคด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา สามารถแบ่งออกได้เป็นด้านต่าง ๆ ได้ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 2) ปัญหาด้านการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น 3) ปัญหาด้านจำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบัน 4) ปัญหาด้านการย้ายที่อยู่โดยไม่แจ้งให้ทางการทราบ 5) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่พบในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลามากที่สุด ซึ่งใกล้เคียงกับปัญหาที่พบในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลอื่น ๆ

แนวทางการทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา ในแต่ละด้านมีดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แก้ไขปัญหาได้โดยทำการประชาสัมพันธ์ผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) ในการกระจายข่าวสารข้อมูล การบอกต่อข้อมูลกันเองในหมู่บ้านผ่านการพูดคุยกันโดยตรงเกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพได้อย่างทั่วถึง

2. ด้านการดูแลเรื่องความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้มากขึ้น สามารถแก้ปัญหาได้โดยมีการส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วยและดูแลตนเองเบื้องต้น ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานและหารายได้ของผู้สูงอายุ การจัดหาสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าของผู้สูงอายุ

3. ด้านจำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ยังไม่มีความเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาได้โดยจัดประชุมและร่างนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในด้านของงบประมาณขึ้นมาใหม่เพื่อให้เหมาะสมเพิ่มโดยการพิจารณาใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

4. ด้านการย้ายที่อยู่โดยไม่แจ้งให้ทางการทราบ สามารถแก้ปัญหาได้โดยการขอความร่วมมือให้ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หากมีการย้ายเข้าหรือย้ายออกของคนในพื้นที่ให้ทำการประสานหรือแจ้งแก่ทางเทศบาลให้ทราบ

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สามารถแก้ปัญหาได้โดยการจัดประชุม จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็น เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุและปรับปรุงแก้ไขได้ตรงประเด็นยิ่งขึ้น

โดยแนวทางในการแก้ปัญหาอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงที่ตรงกับบริบทของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก จังหวัดสงขลา สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณภัทร ใจเอื้อ (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา อำเภอ

โกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาและความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลาภาพรวมสภาพปัญหาของผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพปัญหาของผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ สภาพปัญหาของผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย สภาพปัญหาของผู้สูงอายุด้านความรู้ส่วนด้านความต้องการผู้สูงอายุมีความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมด้านการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนและค้อยโอกาส รองลงมาคือ ผู้สูงอายุมีความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย และแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพชุมชน ให้พิจารณาจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ ตั้งแต่กระบวนการพัฒนากิจกรรมตั้งแต่เริ่มเรียนรู้ (วัยเด็ก) กลุ่มวัยคนทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุวัยเกษียณ ลักษณะการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะคนยากจนและค้อยโอกาสให้ความรู้พัฒนาด้านอาชีพ รายได้ พฤติกรรมการออม การกิจกรรมการให้คุณค่าผู้สูงอายุผ่านกิจกรรม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน พัฒนาศักยภาพชมรมผู้สูงอายุ พัฒนาศักยภาพขององค์กรเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และพัฒนาศักยภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดสวัสดิการได้หลากหลายประเภท ตั้งแต่เกิด-ตาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสิษฐ์ จอมบุญเรืองและคณะ (2556) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเองในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ขาดบุคลากรทางสาธารณสุข ขาดการดูแลจากคนในครอบครัว ขาดการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ และแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานได้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาพรวมขึ้นได้ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุทราบก่อนเข้ารับบริการ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วของทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพทรัพยากรบุคคลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพิ่มความพร้อมในการให้บริการประชาชนและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และทันต่อโลกยุคดิจิทัล อาทิเช่น ทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เพราะเป็นประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่ใช้งบประมาณน้อย แต่ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย ควรจัดสถานที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก จัดที่นั่งพักคอยให้เพียงพอแก่ผู้สูงอายุและญาติที่มาใช้บริการ หรือ

ในบางครั้งควรมีการลงพื้นที่ให้บริการชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางมาลงทะเบียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุที่อายุกำลังจะถึงเกณฑ์ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผลการดำเนินงานการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปีที่ผ่านมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพต่อไป และควรมีการติดตามประเมินผล และตรวจสอบผลการการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าว

สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณภัทริใจเอื้อ (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลา โดยใช้ธรรมนุญสุขภาพชุมชน ให้พิจารณาจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ ตั้งแต่กระบวนการพัฒนากิจกรรมตั้งแต่เริ่มเรียนรู้ (วัยเด็ก) กลุ่มวัยคนทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุวัยเกษียณ ลักษณะการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะคนยากจนและด้อยโอกาสให้ความรู้ พัฒนาด้านอาชีพ รายได้ พฤติกรรมการออม การกิจกรรมการให้คุณค่าผู้สูงอายุ ผ่านกิจกรรม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน พัฒนาศักยภาพชมรมผู้สูงอายุ พัฒนาศักยภาพขององค์กรเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และพัฒนาศักยภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดสวัสดิการได้หลากหลายประเภทตั้งแต่เกิด-ตาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสิษฐ์ จอมบุญเรืองและคณะ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเองในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเองควรมีการตรวจสุขภาพแบบครบวงจรประจำปีการออกเยี่ยมเยือนผู้สูงอายุเพื่อดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำทางชีวิตของผู้สูงอายุการจัดตั้งธนาคารความดี และการจัดให้มีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบของบ้านพักชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ควรที่จะมีการพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นรูปธรรม จากผลการศึกษาทำให้เห็นได้ว่าการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุนั้น จะดำเนินการ โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมิได้ จำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันหลาย ๆ หน่วยงาน ทั้งเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา อำเภอ โรงพยาบาล สถาบันการศึกษา ชุมชน รวมตลอดจนถึงผู้สูงอายุในพื้นที่ ในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิด

กับประชาชนมากที่สุด และมีบทบาทในการนำเสนอนโยบายและผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ผู้บริหารให้ความสำคัญและกำหนดให้งานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเป็นนโยบายที่สำคัญ ก็จะนำมาซึ่งการมีแผนงานด้านผู้สูงอายุที่ชัดเจนและการสนับสนุนทรัพยากรทางด้านการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ เจ้าหน้าที่ในการที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการ ในส่วนของการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ จึงควรที่จะให้มีการส่งเสริมสนับสนุนต่อไปให้ครอบคลุมสำหรับงบประมาณที่นำมาใช้ในการดำเนินการนั้น นอกจากการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุแล้ว ยังมีการดำเนินการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุอีกหลากหลายรูปแบบ อาทิ การแจกเงิน คนพิการ การสร้างอาชีพแก่กลุ่มแม่บ้าน การจัดแหล่งในการจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้สูงอายุ และควรมีการศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการทางสังคมผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อื่น ที่ต่างบริบททางพื้นที่ วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณควบคู่ไปกับเชิงคุณภาพ โดยอาจเพิ่มคำถามที่กว้างขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลอื่น ๆ ของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น
2. ควรศึกษาพื้นที่การดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่เหมือนหรือต่างกัน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่มาของปัญหาต่อไป
3. ควรทำการศึกษาให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อให้เป็นแนวทางให้รัฐในการพัฒนาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพที่ดีขึ้น และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนอีก เช่น การจ่ายเงินซ้ำซ้อน การถูกสวมสิทธิ์ในการรับเบี้ยยังชีพการถูกเรียกเก็บหัวคิวในการขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น
4. ควรทำการศึกษาระดับค่าครองชีพในแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐมีระบบการจ่ายเบี้ยยังชีพให้เป็นอย่างธรรมโดยจำแนกความจำเป็นตามค่าครองชีพ เพื่อให้เป็นธรรมในการกระจายสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึงต่อไป
5. ควรทำการศึกษาเพื่อแบ่งสภาพปัญหาของผู้สูงอายุเพื่อจัดลำดับความสำคัญในการช่วยเหลือหรือให้บริการในด้านต่าง ๆ
6. ควรศึกษาถึงความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพและผู้ไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ไม่ได้รับ หรือได้รับเบี้ยยังชีพนี้จะสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเบี้ยยังชีพได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมประชาสงเคราะห์. (2545). *สวัสดิการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ : เสนาธรรม.
- กรณีการ์ ขวัญอารีย์ และภูซงค์ เสนานุช. (2550). *การจัดบริการแบบพึ่งพาและการจัดบริการดูแลที่บ้านสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชน*. (คณะสังคมศาสตร์สวัสดิการสังคม, มหาวิทยาลัยหัวเฉียว).
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2545). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2* (พ.ศ. 2545-2564). กรุงเทพฯ : เทพเพ็ญวานิสย์.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2546). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ : เทพเพ็ญวานิสย์.
- กระทรวงมหาดไทย. (2544). *กฎหมายปกครองท้องถิ่น การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กระทรวงมหาดไทย. (2561). *ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560*. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนพิเศษ 223 ง.12 กันยายน 2560
- กระทรวงมหาดไทย. (2561). *ระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561. ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2552 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561*. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 101 ง 3 พฤษภาคม 2561 *พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กฤตเมธ บุญนุ่น.(2560). *นวัตกรรมทางสังคม:ความรู้สู่สังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*.วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 10(พิเศษ), 245 – 262.
- กาญจนา แสงลิมสุวรรณ. (2555). *นวัตกรรมทางสังคม : ประโยชน์ที่มีมากกว่าที่คิด*. *วารสารนักบริหาร (executive journal)*. 32(3), 12 - 15.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

- ชนะดา วีระพันธ์. (2555). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา)
- ชัยภัทร เกษมณี. (2552). สังคมผู้สูงอายุ. วารสารประชาสัมพันธ์เทศบาลเมืองโพธาราม. 51 (4), 10
- ชานนท์ โกมลมาลย์. (2561) นวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 26(1), 1 - 23.
- ณัฐชยานี ระโส. (2554). การศึกษาประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ธีระวุฒิ อรุณเวช. (2551). แนวทางการพัฒนางานผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- นันท์นิตี ทรัพย์ศิริ, ธนิตร์ถิLOYพิมาย, สายทอง เพื่อนวงษ์, วราภรณ์ รุจิรัตน์, บุศยา เปี่ยมใจญาติ และนางเยาว์ ทองใส. (2550). ประเทศไทยกับการไปสู่...รัฐสวัสดิการ. กรุงเทพฯ : กองแผนงานและสารสนเทศ สำนักงานประกันสังคม.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2542). ผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ : สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย.
- บาว นาค. (2552). การจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุของ อบต. (2). สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2564 จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/baocd12/2009/02/27/entry-1>
- ปัทมาวดี โพนนุกูล ชูชุกิ. (2552). วรรณกรรมปริทรรศน์และการสร้างสังเคราะห์ความรู้ เรื่อง "สวัสดิการชุมชนในประเทศไทย" โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.). กรุงเทพฯ : สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- พรรณภัทร ใจเอื้อ. (2563). แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลเนินศาลาอำเภอโกรกพระจังหวัดนครสวรรค์. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 8(3), 1 - 16.
- พระมหาไพสิฐ อภิชาโน และปิยะธิดา อภัยภักดิ์. (2561). การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบางกระพี้กอำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. 15(1), 1 - 13.
- พิสิษฐ์ จอมบุญเรือง และคณะ. (2556). แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุเพื่อการพึ่งพาตนเองในจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. 8(24), 15 - 28.
- มณฑนา จริยรัตน์ไพศาล และอรอนงค์ แจ่มผล. (2551). ปัญหาและความต้องการการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- ระพีพรรณ คำหอม. (2554). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุง).
กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 . ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก.
วันทนีย์ วาสิกะสิน. (2553). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์*.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). *สวัสดิการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา. (2560). *การเข้าถึงกองทุน
ส่งเสริมการจัดสวัสดิการขององค์กรสวัสดิการสังคมในจังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา:
สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา.
- สุรกุล เจนอบรม. (2541). *วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย*.
กรุงเทพฯ : นิชินแอคเวอริ์ไทซิงกรุ๊ป
- เสนอ อินทรสุขศรี. (2554). *ผู้สูงวัย*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ทอง.
- แสงเดือน มุสิกกรรมณี. (2545). *มีความต้องการด้านกิจกรรมของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ*.
(วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม
พระเกียรติ).
- Caulier-Grice, J. (2010). *Social innovation exchange*. Retrieved September 1, 2021, from
<http://socialinnovator.info/blog/social-innovator/what-social-innovation>
- Edgington, N. (2010). Austin entrepreneur network. Retrieved September 1, 2021, from
<http://austinentrepreneurnetwork.org/2020/01/what-is-socialinnovation/>
- Evans, R.W. (1988). A dream unrealized : A brief look at the history of issue untuned
approaches. *The Social Studies*, 80(4), 178 - 184.
- Fujisawa, Yoshikazu et al. (2015). A Study of Social Innovation Concepts: A Japanese
Perspective. *Japan Social Innovation Journal*. 5(1), 15- 35.
- Lundström, Anders and Chunyan Zhou. (2011). Promoting innovation based on social sciences
and technologies : the prospect of a social innovation park. *Innovation: The European
Journal of Social Science Research*. 24(1 - 2).
- World Health Organization. (1995). *A Picture of Health: A Review and Annotated of the Health of
Young People in Developing Countries*. Geneva : World Health AA Organization.

บุคลากรกรม

- คนเถาะ ขะเคหรี (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่เทศบาลตำบล
นาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.
- ชลอ แก้วหนู (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่เทศบาลตำบล
นาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2565.
- อรุณ คลล่าเต๊ะ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่เทศบาลตำบล
นาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.
- พาริดา สันหมาด (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่เทศบาลตำบล
นาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.
- เวดี สุขอนันต์ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่เทศบาลตำบล
นาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2565.
- อริสมันต์ จิโอน (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่เทศบาลตำบล
นาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2565.
- เง๊ะมะ ขะเคหรี (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 2 บ้านพลี
เหนือ ตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565.
- เดช ขะเคหรี (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 2 บ้านพลี
เหนือ ตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565.
- คนมาโต๊ะ คูหล่ายะแม (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 3 บ้าน
พลีใต้ ตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565.
- หนับ บุญโส๊ะ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 3 บ้าน
พลีใต้ ตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565.
- บุญฤกษ์ ไหม่เจริญ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 5 บ้าน
พรุเตียว ตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565.
- อนันต์ จันทบุรี (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 5 บ้าน
พรุเตียว ตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565.

บุคลากรกรม (ต่อ)

- กระแสร้ ทองเกลี้ยง (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 7 บ้าน
เคลียง ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565.
- จิราวรรณ มณีกรอง (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 7 บ้าน
เคลียง ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565.
- ไพฑูรย์ หมัดเต็น (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 8 บ้าน
ซองใต้ ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2565.
- ภาณี หวังป้อม (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 8 บ้าน
ซองใต้ ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2565.
- รอหมาน สันหมาด (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 9 บ้าน
ซองเหนือ ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2565.
- ตาด ขมิโดย (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 9 บ้าน
ซองเหนือ ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2565.
- เดชนี ศรีทอง (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 10 บ้าน
วังใหญ่ ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2565.
- แดง พรหมแก้ว (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 10 บ้าน
วังใหญ่ ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2565.
- ฉิ่น สุขแก้ว (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 11 บ้าน
ปลายรำ ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2565.
- สุวิทย์ ทองเกต (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 11 บ้าน
ปลายรำ ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2565.
- แอสေး บาราเฮง (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 12 บ้าน
ลำลอง ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2565.
- มือแย แวเค็ง (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ฉาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 12 บ้าน
ลำลอง ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2565.

บุคลากรกรม (ต่อ)

- ฮาดีมะ สาเมาะ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 13 บ้าน
คลองทุเรียน ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565.
- บิคะ เจ๊ะมะ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 13 บ้าน
คลองทุเรียน ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565.
- อิสะฮา หลีเป็ง (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 15 บ้าน
ป่าจี้เหล็ก ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565.
- อ่าฮิสะ โส๊ะหวัง (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 15 บ้าน
ป่าจี้เหล็ก ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565.
- สาลเม๊าะ มามะ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 16 บ้าน
คลองพน ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565.
- มาลีเก๊ะ ตาละ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 16 บ้าน
คลองพน ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565.
- เกลี่ยม พุทเสน (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 17 บ้าน
ไทรงาม ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2565.
- ประจวบ ดวงภักดี (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 17 บ้าน
ไทรงาม ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2565.
- ประจวบ ดวงภักดี (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 2
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2565.
- รัตนา สันเลม (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 2
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2565.
- ราเชด ดุหล่ายะแม (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 3
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2565.
- ซัลวา ล่าเม๊ะ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 5
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2565.

บุคลากรกรม (ต่อ)

- ราเชด คูหล่ายะแม (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 3
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565.
- เสกสรรค์ ทองเกลี้ยง (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 7
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565.
- วิภาณี บัวพันธ์ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 8
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565.
- โนริย์ ขมิโดย (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 9
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565.
- วิสุทธิ์ พรหมแก้ว (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 10
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.
- ชนากานต์ ทองเกตุ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 11
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.
- มูฮัมหมัดฮาเซน มูเสะ (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 12
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.
- มาฮามะ เล๊ะมัน (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 13
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.
- อนุสรณ์ ขะมิโดย (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 15
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.
- สุชาติ พุทเสน (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 15
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.
- ซาลิยะ ภูทา (ผู้ให้สัมภาษณ์), เสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่หมู่ที่ 16
ตำบลนาทวีนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา, เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แนวสัมภาษณ์/ข้อคำถาม

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก : ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติงาน

งานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวีนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง 1. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่ บุคลากรผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวีนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวีนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา ประกอบการศึกษาวิจัยสารนิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวีนอก อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งคำตอบทุกคำตอบจะไม่มีเปิดเผยในที่ใด ๆ ให้เกิดความเสียหาย

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามปลายเปิดสอบถามความคิดเห็น

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ

โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ

(นางสาวเสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์)

ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลหลัก.....หน่วยงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ส่วนที่ 2 ข้อคำถาม

1. ท่านมีภารกิจ หน้าที่รับผิดชอบอย่างไรเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก และอธิบายกระบวนการการทำงานของท่านแบบพอสังเขป

2. ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านเกี่ยวกับงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก ท่านพบปัญหา/อุปสรรค หรือไม่ อย่างไรบ้าง

3. การปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก ท่านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของท่านเช่นไร อย่างไรบ้าง

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก เป็นอย่างไรบ้าง

5. ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการทำงานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทิวนอก ของท่านหรือไม่ อย่างไร

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก : ผู้รับบริการ

งานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่ ผู้รับบริการด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ประกอบการศึกษาวิจัยสารนิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทิวนอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งคำตอบทุกคำตอบจะไม่มีเปิดเผยในที่ใด ๆ ให้เกิดความเสียหาย
2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย
  - ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ส่วนที่ 2 คำถามปลายเปิดสอบถามความคิดเห็น

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ

(นางสาวเสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์)

ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก

สถานะของผู้ให้ข้อมูลหลัก (ประชาชน/ผู้นำชุมชน).....หมู่บ้าน/ชุมชน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ส่วนที่ 2 ข้อคำถาม

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน

2. ท่านมีความต้องการหรือมุมมองเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลนาทวินอกอย่างไรบ้าง

3. ท่านคิดว่าปัจจุบันหน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคต่าง ๆ ได้ดำเนินการมีส่วนร่วม ในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพและได้ให้การช่วยเหลือในการสวัสดิการผู้สูงวัยอย่างไรบ้าง

4. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก และมีแนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการดังกล่าวอย่างไร

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

งานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง 1. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่ บุคลากรผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติงาน ผู้รับบริการด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ประกอบการศึกษาวิจัยสารนิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งคำตอบทุกคำตอบจะไม่มีมีการเปิดเผยในที่ใด ๆ ให้เกิดความเสียหาย

2. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามคำถามปลายเปิดสอบถามความคิดเห็น

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ

โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ

(นางสาวเสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์)

ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

1. ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการให้ดียิ่งขึ้น อย่างไรบ้าง

2. ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมสังคมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสำหรับผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลนาทวินอก ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและแก้ไขปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานได้ ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาพรวมขึ้นได้อย่างไรบ้าง

****หมายเหตุ : นวัตกรรมสังคม (Social Innovation) หมายถึง แนวคิด แนวทางการดำเนินงาน วิธีการบริหารจัดการ รวมถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่นำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงวัย ในเขตเทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวิ จังหวัดสงขลา ****

ภาคผนวก ข
ภาพการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาทวินอก

การสัมภาษณ์พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่
เทศบาลตำบลนาทวินอก

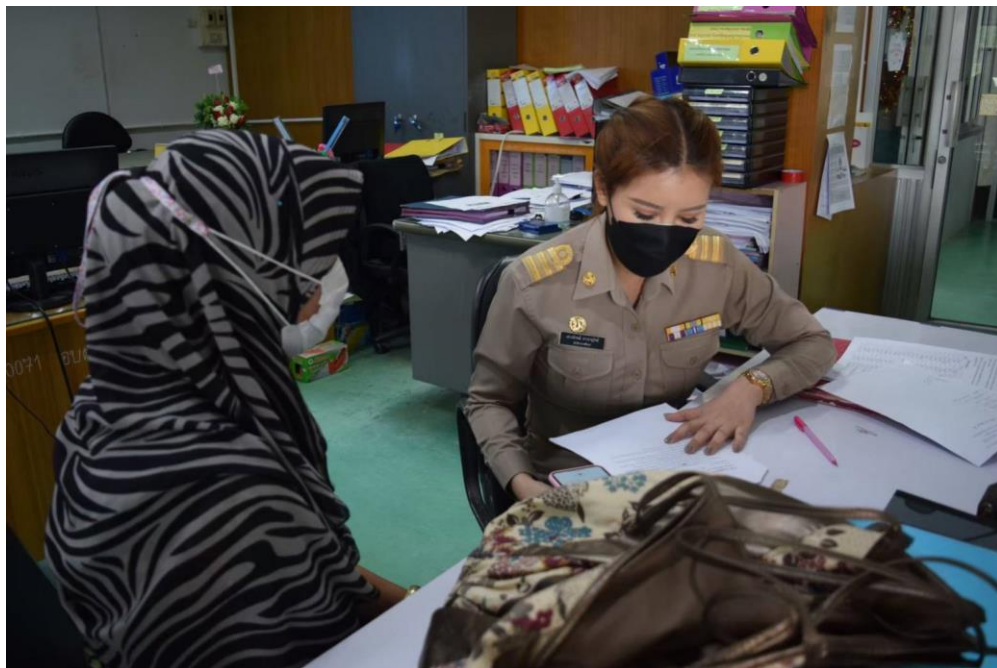
การสัมภาษณ์พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่
เทศบาลตำบลนาทวินอก

การสัมภาษณ์พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่
เทศบาลตำบลนาทวินอก

การสัมภาษณ์พนักงานเทศบาลผู้ดูแลรับผิดชอบงานในหน้าที่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเขตพื้นที่
เทศบาลตำบลนาทวินอก

การสัมภาษณ์ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาล
ตำบลนาทวินอก

การสนทนากลุ่มเจาะจงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาล
ตำบลนาทวินอก

การสนทนากลุ่มเจาะจงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป และกลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
ผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาล ตำบลนาทวินอก

การสนทนากลุ่มเจาะจงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป และกลุ่มประชาชนที่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งอาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาล ตำบลนาทิวีนอก

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – สกุล	นางสาวเสาวลักษณ์ ถาวรานุรักษ์
วัน เดือน ปี เกิด	10 มิถุนายน 2536
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2565 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
ประวัติการทำงาน	นักวิชาการศึกษา กองการศึกษา เทศบาลตำบลนาทวินอก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา